XX. Nec solùm inclyti fama viri Britanniæ fines lustrauit vniuersos, sed etiam trans Oceanum longè radium salutiferæ lucis spargens, Germaniæ simul & Hyberniæ partes attigit. Deniquè reuerendissimus Antistes Acca solet referre, quòd cùm Romam vadens, apud sanctissimum Frisonum gentis Episcopum Willibrordum cum suo Antistite Wilfrido moraretur, crebrò eum audiuit de mirandis reliquijs eiusdem reuerendissimi Regis, quæ in illa prouincia gesta fuerint, narrare. Sed & in Hybernia cùm presbyter adhuc peregrinam pro æterna patria duceret vitam, rumorem sanctitatis eius in ea quoquè insula longè lateque iam percrebuisse ferebat. E quibus vnum, quod inter alia retulit, miraculum præsenti nostræ historiæ inserendum credidimus.

Iste Acca inter 12. apostolos Frisiæ & Saxoniæ annumeratur tertius.

XXI. Tempore, inquit, mortalitatis, quæ Britanniam Hyberniamque lata strage vastauit, percussus est eiusdem clade pestis inter alios scholasticus quidam de genere Scotorum, doctus quidem vir studio literarum, sed erga curam perpetuæ suæ salutationis nil omninò studij & industriæ gerens. Qui cùm se morti proximum videret, timere cœpit & pauere, nè mox mortuus ob merita scelerum ad inferni claustra raperetur. Clamauitque cùm essem in vicino positus, & inter ægra tremens suspiria, flebili voce talia mecum querebatur: Vides, inquit, quia iam crescente corporis molestia, ad articulum subeundæ mortis compellor. Nec dubito me post mortem corporis statim ad perpetuam animæ mortem rapiendum, ac infernalibus subdendum esse tormentis: qui tempore non pauco inter studia diuinæ lectionis vitiorum potiùs implicamentis, quàm diuinis solebam seruire mandatis. Inest autem animo (si mihi pietas superna aliqua viuendi spatia donauerit) vitiosos mores corrigere, atque ad imperium diuinæ voluntatis totam ex integro mentem vitamque transferre. Verùm noui, non hoc esse meriti mei, vt inducias viuendi vel accipiam, vel me accepturum esse confidam, nisi fortè misero mihi & indigno, veniam per auxilium eorum, qui illi fideliter seruierunt, propitiari dignatus fuerit. Audiuimus autem, & fama est celeberrima, quia fuerit in gente vestra Rex mirandæ sanctitatis, vocabulo Oswaldus: cuius excellentia fidei & virtutis, etiam post mortem virtutum frequentium operatione claruerit. Precor igitur, si aliquid reliquiarum illius penès te depositum habeas, afferas mihi, si fortè mihi Dominus per eius merita misereri voluerit. At ego respondi: Habeo quidem de ligno, in quo caput eius occisi à paganis infixum est; & si firmo corde credideris, potest diuina pietas per tanti meritum viri, & huius vitæ spatia longiora concedere, & ingressu te vitæ perennis dignum reddere. Nec moratus ille, integram se in hoc habere fidem respondebat. Tunc benedixi aquam, & assulam roboris præfati immittens, obtuli ægro potandam. Nec mora, meliùs habere cœpit & conualescens ab infirmitate, multo deincèps tempore vixit: totoque ad Deum corde & opere conuersus, omnibus, vbicunquè peruenieba t, clementiam pij conditoris, & fidelis eius famuli gloriam prædicabat.

Væ impijs, qui Sanctorum tam illustribus miraculis fidem derogant

VITA BEATISSIMI PATRIS DOMINICI ORDINIS PRÆDICATORII PRIMI INSTITVTORIS, AVTHORE F. THEODORICO DE APPOLDIA DOMINICANO: SED STYLVM PASSIM CORREXIT F. LAVR. SURIVS.

AN. 1192.

MANDATVM MVNIONIS MAGISTRI ORDINIS Fratrum Prædicatorum, ad F. Theodoricum de Appoldia in quo nihil mutauimus.

Dilecto sibi in Christo Fratri Theodorico de Appoldia, domûs Erphordensis prouinciæ Teutoniæ, Frater Munio, Magister Ordinis, licèt indignus, salutem & augmentum continuum cœlestium gratiarum. In remissionem peccatorum, & in augmentum nihilominus meritorum vobis iniungo, quatenùs dictandi Legendam sancti Dominici patris nostri, secundùm datam vobis gratiam, de qua gero fiduciam in Domino pleniorem, meritum subeatis, vt non in vacuum Dei gratiam videamini accepisse. Hæc inter alia diligentiùs attendes, vt sit veritate firmissima, integritate completa, gratiosa docere. Volo autem, quòd Prior vester, qui pro tempore fuerit, vobis adsit auxilijs, consilijs & solatijs consolationibusque opportunis. Valete & orate pro me. Datum in vrbe veteri, Idibus Aprilis.

Hic Munio fuit 7. Magister Generalis.

Epistola F. Theodorici de Appoldia, ad Nicolaum Magistrum Ordinis, in qua itidem nihil mutauimus.

Is Nicolaus fuit 9. Magister generalis.

Patri filiorum amabili Nicolao, Magistro fratrum Ordinis Prædicatorum venerabili, F. Theodoricus de Teutoniæ Prouincia, per prosperitatem * prouincialium meritorum pertingere ad æternorum præmia gaudiorum. Libellum, quem de patre diuino Dominico, & Ordine ab ipso instituto compositum, sibi deferri vestra dignatio imperauit, in abiectis quidem schedulis & petijs primùm iam senex conscripsi proprijs manibus, oculisque caligantibus, & compogi: de cuius materia proœmium vos instruet & docebit. Reperto igitur ex Chronicis tempore, quo sancti huius parentes extiterunt, ea, quæ circa ortum & progressum & exitum vitæ ipsius gesta sunt, secundùm decursum temporis disponere curaui: ità tamen, quòd propter conuenientiam materiæ, postmodùm quæ acta sunt, præposui, & quæ antè, post posui subiungendo. Legi sanctorum Patrum Bernardi & Francisci vitas, cum multa integritate editas, elegantiq; stylo compositas, insigni synceraq; deuotione probatas: nostriq; eximij patris præfulgentem & prælucidam valdè dissimiliter scriptam vitam.

* *temporalium*, puto legendum.

Cupiens igitur statum Ordinis nostri plenaria certitudine non carere, posterisque nobilitatem auiti generis intimare, paternæ sanctitatis ingenuitatem, prout potui, verbis simplicibus designaui. Multa de verbo ad verbum, sicut in exemplaribus reperi, posui: quandoquè tamen propter consequentiam aliquid immutaui. Cumque ex ijs, quæ ad manum habebam, exemplaribus omnia consummassem, allata sunt mihi ad petitionem meam quædam scripta, quæ & precio comparaui, propter quæ opus præteritum, vt illa insererem, penitus dissipaui. Erant enim illa magnæ authoritatis, vtpotè dicta testium iuratorum, quæ Papa Gregorius IX. approbauit, magnorumque meritorum & exemplorum sanctitatis præcipuè expressiua. Præuenit prætereà me litera venerabilis patris fratris nostri Munionis, tunc Magistri Ordinis, mihi istum laborem iniungens & studium pro peccatis. Non vt volui, nec vt debui, fecitamen quod potui, vt videtis. Verùm vos reuerendissime pater, quod vestrum est, manum peritam apponite, & de hac informi materia opus, sic vt scitis, perficite gloriosum. Decreueram certè huic operi superaddendo, detrahendo, immutando, ornando, ordinando vlteriorem diligentiam adhibere, si facultas expensarum & opportunitas temporum adfuisset. Quibus deficientibus, destiti, & vt adspicitis, dereliqui. Veruntamen quandiù viuo, his laborem impendere, si requiritur, non recuso. Ignoscite, obsecro, mihi pro nomine Iesu Christi. Expaui & dolui primũ; quòd ad aures vestras mea imperitia pertingere debuit, nec credidi hoc futurum. Spiritus Dei sanctus spiritum vestrum dirigat

rigat & infundat, vt sanctitatis in hoc libello descriptæ deuotus æmulator efficiaris & executor, & in Ordine, vestrò regimini commisso, fidelis inueniamini executor.

Iordani libellus de primis patribus Prædicatorij Ordinis.

SCIENDVM, quòd venerabilis pater noster beatus Iordanus, secundus nostri Ordinis Magister, successor S. Dominici dignissimus, libellum de initio Ordinis composuit, in quo primorum patrum & fratrum sanctorum gesta gloriosa & mirabilia opera conscripsit, nè in obliuionem venirent patres tam excellentes, eorumque exempla tam eximiæ sanctitatis. De quo libello prima sancti Dominici Legenda conscripta est. Posteà de mandato Iohannis Episcopi, qui quartus à sancto Dominico Magister extitit, F. Constantinus secundam Legendam edidit, multa insignia superaddens. Succedens sanctus pater Humbertus, Magister Ordinis V. ex prædictis tertiam conflans Legendam, multis superadditis, non modicùm ampliauit. Qui etiam librum, qui Vitas fratrum dicitur, sua deuotione & diligentia compilauit. Tandèm dilectus pater noster F. Gerardus, Prior prouincialis Teutoniæ, rediens de generali Capitulo, in Luca celebrato, detulit quædam præclara gesta sancti Dominici de Bononia, quæ ex ore sororis Cæciliæ Romanæ, quam beatus Dominicus ad Ordinem receperat, conscripta sunt. Quæ sicut vidit & audiuit, plena fide syncerissimè enarrauit, quæ vsque ad annum Domini millesimum ducentesimum nonagesimum, religiosissimam & honestissimam vitam duxit. Præterea dicta illustrium virorum, videlicet nouem fratrum, quorum testimonia credibilia facta sunt nimis, authoritate Domini Gregorij IX. approbata, & iam alijs proferenda, patris nostri eximiam prædicant sanctitatem. Accedunt ad hæc Reuelationes sanctorum, quæ spernenda non sunt: Reuelationesque veterum fidelissimæ, & omni credulitate dignissimæ, per quas & Prædicatorum Ordinis authoritas, & Fundatoris eiusdem inclyta merita declarantur.

Partitio opusculi huius.

Libellus iste plures vitas Patrũ ordinis prædicatorij continet

Ex his omnibus præsentis Opusculi materia sumpta, in vnum libellum conscripta est fideliter & compacta: cui authoritatem præstat gestorum veritas, sine qua nulla valet authoritas. Quis verò prædictis patribus authoritatem audeat derogare, quorum hîc sentẽtiæ, & plerunquè verba de verbo posita sunt? Distinctus est autem hic libellus in octo particulas, & subdistinctus per capitula, vt quod quærit quis, faciliùs inueniat, & legendo distincta, amplius delectetur. Est autem ex hoc libello iste prolixior, quòd gesta Magistri Reginaldi & obitum eius, & quorundam aliorum patrum, & quæ ad commendationem Ordinis spectant, pleniùs inserta continet & asscripta. Fateor, hæc omnia ornatiùs & ordinatiùs exprimi poterant & conscribi, sed condescendendum est mihi: quia in his compingendis mihi nullus adfuit, nec propter hunc laborem aliquid, quod regularis obseruantia exigit, intermisi. Feci autem hanc ex diuersis collectam compositionem, vt cum quanta gloria & religione Prædicatorum institutus sit Ordo, & sanctorum patrum eundem fundantium eximia deuotio & præclara discretio posteris innotescat. Nec volo, quòd Legendæ vocabulo censeatur, sed Libellus de vita & obitu & sancti Dominici miraculis, & de Ordine fratrum, quem instituit, nominetur. Pleraque sicut in prænominatis exemplaribus reperi, de verbo ad verbum hîc posui, pauca propter continuationem immutans & prolationis decorem. Oro autem & desidero, vt ad vtilitatem sint legentium: cupioq; vt omnis pius lector & deuotus auditor, attento studio hæc corrigat & emendet.

PROLOGVS AVTHORIS IN VITAM S. DOMINICI, mutato passim stylo.

Matth. 20. *Matth. 22.* Homil. 36. in Euangelia. *Luc. 14.* 1. *Cor.* 10.

MVLTIFARIE multisq; modis olim Deus electos suos ad æternum inuitans conuiuium, nouissimè diebus istis, id est, ad horam vndecimam, misit seruum suum dicere inuitatis vt venirent, quia parata iam sunt omnia. Seruum hunc, Ordinem Prædicatorum sanctus Pontifex Gregorius interpretatur, nouissimis mittendum temporibus, vt hominum animos de propinquo Iudicis aduentu admoneat. Nouum enim quandoquè Prædicatorum Ordinem futurum scriptura innuit, quandò sub finem mundi eum mittendum ità luculenter exprimit: Misit, inquiens, seruum suum hora cœnæ. Hora cœnæ, finis est mundi. Nos autem sumus, in quos fines sęculorum deuenerũt. Missus est igitur hora cœnæ, id est, diebus extremis Ordo nouus: nouus, inquam, pariter & antiquus. Nouus institutione, antiquus authoritate. Nouus, immò nouissimus spacio, officio primus. Cùm enim primo manè, tũ etiam hora tertia, sexta & nona, ex denarij conuentione conducti fuerint vineæ cultores, hora restat, immò iam adest vndecima, qua postremi cultores multiplicentur. Hi sunt Prædicatores, quorum Ordinem horum nouissimorum temporum periculis diuina dispensatio prouidit: vt appropinquante iudicio illius, cuius in humilitate iudicium sublatum est, testium numerus augeretur. Itaque multiplicantur nunc in senecta vberi, vt benepatientes annuncient, quoniam rectus Dominus Deus noster. Hæc sunt tintinnabula, quibus pontificalis poderis extremitas ornatur. Hi sunt equi fortes & varij in quadriga nouissima, è medio duorum montium æreorum egressi, vt perambulent omnem terram. Huius Ordinis primus institutor & pater inclytus fuit beatus Dominicus, cuius vitam virtutibus plenam, Deoque gratissimam, obitum quoque & nonnulla miracula, atque ipsius Ordinis in occiduis mundi partibus & occasu temporis orientis exordium rudi quidem, sed veraci stylo perstringemus, opitulante nobis gratia Iesu Christi.

Esa. 53. *Psalm. 91.* *Exod. 28.* *Zach. 6.*

Sequebatur hîc alius Prologus, quem omisimus, nè Lectori tædium adferremus.

Augusti 5. tametsi obijt 8. Idus Augusti.

IN nomine patris & filij & spiritûs sancti: Dominicus humilis seruus Iesu Christi, segregatus in Euangelium Dei, sobriè & iustè & piè conuersatus, dignus factus in partẽ sortis sanctorum in lumine, verè est lux mundi. Qui velut stella matutina in medio nebulæ coruscus appárens, innocentiæ, pudicitiæ, verecundiæ, simplicitatisque radijs omnes à se puerilis stultitiæ, lasciuientis adolescentiæ, petulantis concupiscentiæ tenebras depulit: studijsque sapientiæ, operibus misericordiæ, & canonicæ religionis perfectione, vt lux splendens procedens, instàr lunæ plenæ in diebus suis & se & proximos suos illustrauit: & tanquàm Sol oriens, atque ad perfectum excrescens diem, ad celsissima Dei dona Prædicatorum Ordinem prouexit. Qui rutilans in virtute sua, per omnia prospexit, opaca illuminans, sterilia fœcundans, frigida calefaciens, & tepida accendens, nunc à claritate in claritatem transfiguratus à spiritu Dei, gloriosus splendet in patria, qui in hac peregrinatione admirabiliter refulsit in gratia, cùm priùs humiliter ipso suæ natiuitatis ortu fulsisset in Hispania. Tempus, quo voluit Dominus huius clarissimi sideris radios in homines diffundi, sequentia declarabunt. Præsidente Romæ in cathedra sancti Petri magno patre, domino Alexandro III. & Friderico Imperatore, huius nominis primo, Imperij habenas moderante, in Hispaniæ oppido Callaroga Oxoniensis diœcesis, anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo septuagesimo, fuit vir quidam, Felix nomine, qui sibi matrimonio iunxit vxorem Iohannam. Erant ij tum secundùm sæculi conditionem satis honesti, tum erga Deum Christiana pietate deuoti. Anteuertente autem illos diuinæ dispensationis benignitate, benedictionem cœlestem in prolis sanctissimæ fœcunditate adepti sunt. Peperit enim Iohanna marito suo duos filios, qui literis imbuti, & vitæ integritate conspicui, sacerdotio initiati sunt. Alter ex ijs in domo quadam hospitali ministerio pauperum se mancipans, gratia humilitatis, operibus misericordiæ, alijsque virtutibus in vita sua clarus fuit, & vt fertur, post obitum miraculis coruscauit. Alter verò mundo valefa-

Lib. I. l.

S. Dominicus Soli & Lunæ rectè cõparatur.

Patria & parentes S. Dominici.

Duo fratres eius viri egregij.

velefaciens, vitam monasticam complexus est, & in ea multo tempore Domino laudabiliter seruiens, vir sanctus & contemplationibus diuinis deditus, beato fine quieuit. Nimirùm tales fructus progignit terra bona: quorum alter, dum est in misericordiæ studia intentus, gratia redolet: alter, dum veritatis speculationi addictus est, æternam beatitudinem prægustat. Adiecit autem adhuc Dominus benedictionis suæ cumulos. Namque sublimioris gratiæ filium paritura mater, antè quàm conciperet, cælesti visione docta est de partu futuro. Vidit namque se vtero gestare catulum, ardentem ore faculam ferentem: egressumque ab vtero, totum mundum flammis ab eius ore prorumpentibus illuminantem. Visitauit deinde Iohannam Dei gratia, & inebrians partûs eius fructum, germinare eam fecit, sacra eius genimina multiplicans. Tandem vbi pariendi tempus aduenit, filium peperit, fratrum decus & matris gaudium, exultantis in Domino, quòd in visione ostensum, suo gremio contineret. Catechizatus ex more infantulus, sacerdotali benedictione sanctificatur, salutariq; chrismatis vnctione consignatur: baptizatur in nomine patris & filij & spiritûs sancti, & nutu eius, cuius est nomen Dominus. Dominicus appellatur. Matri quoque eius spirituali, cuidam nobili fœminæ sacer infans Dominicus in visu apparet, stellam lucidam in fronte ferens, cuius immodico splendore totus orbis irradiabatur. Videamus nunc præclarum infantulum. Gignitur à Felice patre, editus in lucem, nutritur, fouetur à Iohanna matre, per gratiam renascitur, accipit Dominici nomen, gratiæ alumnus, diuinitatis amans & cupidus, æternæ felicitatis hæres futurus. Necdum natus, non dubio signo ostenditur: renatus, nomine insigni cohonestatur: sacro splendore micantis stellæ declaratur, ardentem præ se fert faculam, cuius multo igni totus inflammetur orbis: fit nomine tã celebris, vt aduersarijs sit terror: lumine tam illustris, vt peccatorum tenebras illuminet, & inter cæli astra eximiè refulgeat, feruore charitatis igneus, famosa authoritate grauis, luce scientiæ inclytus. In ipso quoque ortu suo infans beatissimus præclari Ordinis, cuius erat ipse futurus parens & princeps, forma, signifer & vates fuit. Feruens enim prædicatio, cor peccatoris ad agendam pœnitentiam inflammans, ardens catuli facula est: authoritas gratiam concilians, potentiæ nomen est: doctrinæ claritas, alios ad sapientiam perducens, fulgor stellæ est. Nimiùm sanè errat, quisquis hæc ab omni æternitate non credit præordinata, sicut cliætus hîc præsignata referuntur. Porrò mater puerpera accuratè enutrit filium, lactat & ablactat, & lætabunda sensim ad incrementa perducit. Cumque iaceret aliquandò in cunis, examen apum circa os eius volitans, linguam eius diuinæ sapientiæ melle affluituram indicabat. Ablactatus verò à lacte, & auulsus ab vbere, mox cælestis gratiæ cœpit mamilla nutriri. Itaque quamprimùm potuit, infantiæ annos necdùm egressus, exemplo piorum parentum templa crebrò adire, Deumque colere studuit, lectulum quoque in ea ætatis teneritudine sæpiùs reliquit, & eius mollitiem declinans, in nuda humo infantilia membra reposuit, quod posteà in diebus suis infatigabiliter obseruauit. Creuit igitur, religiosorum parentum cura religiosè educatus, quem etiam specialiter in pueritiæ annis quidam venerabilis Archipresbyter, eius auunclus, inprimis diligenter instituens, enutriuit. Atque horum prudenti & religioso consilio traditus est sanctus puer Ecclesiastico præcipuè officio imbuendus: adfuitque pijs votis diuina benedictio & promotio, cœpitque esse puer ingeniosus & docilis, vtpotè sortitus animam bonam, vasculum gratiæ, scientiæ receptaculum. Proficiens autem in diuini cultûs institutis venerabilis puer, morabatur in ecclesijs, cum Clericis psalmos promebat, hymnos concinebat, altaria circumibat, sacris mysterijs deuotus assistebat, Christi ministris & sacerdotibus seruiebat, & velut testa recens, animus puerilis per hæc exercitia odore est sanctitatis imbuta, quem ille posteà perpetuo tenore seruauit. Cœpit iam tum manus summi opificis formare sibi ex illo vas electionis, in quod suæ benedictionis chrismata effunderet. Custodiuit electus puer innocentiam, dilexit munditiam, conseruauit disciplinam: pudicus sensibus, verecundus actione fuit. Hæc & alia in altero ætatis septenario, quemadmodùm vnctio spiritûs illi suggerebat, adhuc puerulus obseruabat, nil puerile præ se ferens in homine exteriori. Iam enim senile cor ei inerat, & sub tenello vultu canities animi veneranda latebat. Ab ipsis namque incunabulis tam erat excellenti indole, vt eximium quiddam in eo futurum tam insignis infantia, tamq; sancta pueritia testaretur.

Visio matris eius.

Nascitur S. Dominicus

Psal. 82.

Eius præclara encomia.

Pietas adhuc infantilis.

II. Cvm viderent autem pij parentes eius continuam & ætatis & gratiæ in sancto puero accessionem, illum studiorum causa Valentiam miserunt. Ibi enim tunc florebat studium generale, vt vocant, abundans tam discipulorum frequentia, quàm præstantia doctrina magistrorum. Itaque prudens adolescens non segnitiem sectatus est, sed in discendas literas, propter quas illuc missus erat, accuratè incubuit, adeò vt gratia diuina illi opitulante, breui spatio multos coæteneos superârit. Contemptis namque rebus ineptis & friuolis, quibus ea ætas diffluit, necessarijs dabat operam, noxiæ sodalitatis, inprimisq; fœminarum viscosa & lubrica contubernia declinans. Cum ludentibus non se miscuit, neque cum ijs, qui in leuitate cordis pro carnis desiderijs ad res curiosas, insanias falsas & inanissima spectacula se conferebant, participem se præbuit. Respuebat mundi blandientis & fallentis gaudia, carnisque spurcitias immaculati affectûs pede calcans, virginitatis decus & florem illibatum Domino conseruauit. Itaque copiose in eius purum intellectum, animumque sordibus liberum, liberales disciplinæ, quæ puris intellectibus capiuntur, influebant. At verò angelicus adolescens his humanæ sapientiæ disciplinis non nimiùm capiebatur, quippe quòd in eis Christum Dei sapientiam, cui inhiabat, non cerneret. Non enim vllus philosophorum eam sapientiam tradidit, nec aliquis principum huius mundi cognouit. Ne ergò vires florentis iuuentutis vanè consumeret, sed sitim eam qua ardebat, posset extinguere, ad fontem Theologicæ sapientiæ se contulit, hausturus indè, quod auidè appetebat. Inuocans ergò per preces Christum Patris sapientiam, inclinauit cor suum disciplinæ, & sacræ paginæ magistris autem suam: erantque eloquia illa super mel & fauum dulcia pectori eius. His sanè addiscendis pius iuuenis quadriennio tanta animi contentione & studio incubuit, vt penè noctes insomnes duceret, quietisq; tempora vigilijs largiretur. Porrò auditam veritatem pio affectu humiliter complectens, & suauiter animo affigens, etiam opere efficaciter exequi nitebatur. Atque vt è fonte sapientiæ salutaris haustum percipere meteretur, decem annis vino, in quo est luxuria, castitatis amator sibi penitùs voluit interdictum. Mirum perfectò id fuit, nec minùs gratiosum, videre hominem annorum paucitate iuuenem, conuersationis maturitate & morum constantia senem. Iuuenilia fugiebat desideria: sectabatur verò iustitiam: vagosq; cauès discursus, domum matris ecclesiæ & sanctæ quietis tabernacula non reliquit. In templo autem orans, aut studijs intentus, assiduè morabatur. Cùm igitur præcepta Dei tam eximio complecteretur amore, impleuit eum Dominus spiritu sapientiæ & intellectûs, vt ét difficiles quæstiones facilè penetraret. Et quia toto corde diligebat Deum, qui fecit illum, non potuit non amare & proximum, quem vult Deus diligi in se. Videre erat in illo erga proximorum calamitates & miserias pijssimam commiserationem, & affectum beneuolentiæ & misericordiæ transferri in operis euidentes effectus. Nam cum Valentiæ daret operam literis, omnem ferè Hispaniam immanis oppresserat fames. Deficiebant præ fame & siti pauperes, nec erat qui reficeret: moriebantur miseri & inopes, nec erat qui curaret: clamabant pupilli & viduæ, paruuli & debiles, nec quisquam attendebat. Inter hæc affligebatur spiritus iuuenis Dominici, & compatiebatur misericors anima eius pauperum multitudini. Itaque Euangelici consilij non surdus auditor, imò perfectionis sectator egregius, distraxit libros & omnes res suas, preciumque in pauperes expendit. Ità grauissimus Christi iuuenis, obediens verbo Saluatoris, proximorum periculis medebatur, intuentesq; præclaro prouocauit exemplo. Auxit in eo concu-

Mittitur Valentiam studiorum causa.

Admodùm religiosa viuit.

1. Cor. 2.

Studet Theologiæ

X. annis vino abstinet.

Commiseratio erga proximos.

Libros & res suas vendit, & pretium dat pauperibus

Psal.118. concupiscentia sapientiæ, non minuit, opera iustitiæ: nec retraxit à perfectione studium scientiæ, sed consummauit in virtute. Sciebat enim, quemadmodùm oporteret ipsum scire. Intelligebat super senes, quòd mandata Domini quæsiuisset: & beatus planè fuit, opere efficiens, quod cognitione comprehenderat. Agebat autem hæc & alia præclara angelicus iuuenis, necdùm habitu vel conuictu à mundo separatus: imò, vt dicamus quod res est, non ille, sed Dominus & habitans in eo virtus Christi, fecit hæc omnia, præueniens eum in benedictionibus dulcedinis, mirificans eximijs eius infantiam sacramentis, sanctificans innocentem pueritiam munditiæ rudimentis, adolescentiam solidissimis Philosophicæ & Theologicæ scientiæ fundamentis, morumque suauium ornamentis confirmans. Nec cessabit misericordia Dei, donec perficiat & consummet eum ad extremum vsque diem bonorum operum & virtutum omnium incrementis.

Didacus Oxonien. Episcopus. III.

PER id tempus erat vir vitæ venerabilis, Didacus nomine, Ecclesiæ Oxoniensis Episcopus, quem & sacrarum peritia literarum, & generis nobilitas, & inprimis morum insignis honestas ornarent. Is adeò totus amore inhærebat Deo, vt seipsum contemnens, & sola, quæ sunt Iesu Christi, quærens, in id summoperè cura & cogitatione esset intentus, quemadmodùm multas Domino animas lucrifaciens, talentum sibi creditum cum vsura multiplici ad illum reportaret. Quamobrem vbicunque reperire potuit viros vitæ & morum integritate conspicuos, eos quibus poterat modis ad se adiungebat, & in Ecclesia, cui præerat, ecclesiasticis beneficijs donabat. Porrò subditos illos suos, quorum esset propensa in virtutem & sanctitatem voluntas, animus à mundo abhorrens, vt religiosorum hominum institutum complecterentur, & verbis hortabatur, & exemplis inuitabat. Indè adeò accidit, vt canonicis suis crebris id adhortationibus persuadere niteretur, vt ad præscriptum regulæ beati Augustini, in canonicæ religionis obseruantiam consentirent. Tanta verò cura & diligentia id egit, vt eorum animos, tametsi non deessent qui obluctarentur, ad suam voluntatem inclinarit. Ad eius autem notitiam peruenit celebris & odorifera beati Dominici fama, & cùm accuratè de illo esset percontatus, remque certam compersisset, accersitum eum fecit in sua Ecclesia Canonicum regularem, ex hoc ipso beatum se putans, quòd & sibi de tali filio, & Ecclesiæ suæ de ministro tam idoneo prouidisset.

Fit canonicus regularis S. Dominicus.

IV.

HABITVM igitur Canonicæ religionis indutus extrinsecus seruus Christi Dominicus, per Dei gratiam nouum hominem intrinsecus induit, moxque in Dei timore ad totius sanctitatis studium conuersus, in seipso priùs exprimere curauit, quod erat alios posteà docturus. Satagens igitur perfectorum imitari vestigia, & ad virtutum fastigia contendere, nouitius Canonicus solicitè de antiquis semitis inquirebat, vt sciret quæ esset via bona, vt ambularet in ea. Vnde librum illum, qui Collationes Patrum inscribitur, studiosè legendum suscepit, deditque operam, vt lecta, intelligentia comprehenderet, affectu sentiret, effectu & re ipsa fortiter exequeretur. Didicit enim ex eo puritatem cordis, contemplationis viam, omniumq; virtutum perfectionem, idque vnctione magistra. De huiusmodi enim liber ille agit. Itaq; abijciens & despiciens seipsum in cordis humilitate, reuerentiam Canonicis & honorem exhibebat. Inuitatus ad æterni sponsi nuptias, nouissimum tenuit locum, se infimum, cæteros sanctiores existimans. In oratorio versabatur noctù diuque, orationi sine intermissione, lectioniq; & meditationi assiduè vacans. Externa solatia paruipendit, euagationes vanas prorsus vitauit, contemplationiq; tempus concilians, extra septa monasterij vix vnquàm visus est. Ita sanctus Dei inter canonicos illos ceu iubar eximium emicuit, miraq; celeritate de virtute in virtutem progrediens, omnium in se amorem & affectus prouocauit. Mirantur omnes tam subitam religionis perfectionem, & licèt inuitum, suum eum voluntesse Suppriorem. Tum verò quasi lucerna super candelabrum posita, & ciuitas super montem, factus est omnibus vitæ speculum, sanctitatis exemplar. Erat in oratione assiduus, charitate præcipuus, commiseratione anxius, contemplatione suspensus, & ipsis quoq; subditis suis cum multa humilitate subiectus. Vigil ei cor & sensus erat ad Deum, nec rarò in precibus pernoctabat: erantq; preces eius feruentes, & cum lachrymis coniunctæ: rugiebat à gemitu cordis sui, nec continere se poterat, quin plangentis vox pijssima procul etiam audiretur. Macerabat corpus ieiunijs & abstinentia multa, vix sustentandæ naturæ necessaria alimenta percipiens. Vinum, quod decennio non gustârat, propter afflictam stomachi valetudinem, iubente Didaco Episcopo, sumere cogebatur. Quod tamen & exiguum, & aqua dilutum, bibebat. Foueebat in eius pectore vehemens desiderium salutis animarum, eamque vt procurare re ipsa dignus foret, crebris orationibus & votis specialibus à Domino flagitabat. Optabat se totum impendere saluti proximorum, tunc se reuerà Christi fore membrum existimans, si eius se exemplo animabus lucrandis prorsus manciparet. nec fraudatus est desiderio suo. Semen enim fratri suo defuncto, nempe Christo crucifixo, suscitauit, verbum illius disseminans, & instituens prædicatores. Et eccè grana seminis Deus multiplicans, auxit frugum iustitiæ incrementa. Plenum erat sanctissimis affectionibus pectus eius, atque erga omnia tum prospera, tum aduersa proximorum, mira pietate mouebatur, afflictorum rebus duris cruciabatur, pauperum penuria & miserorum calamitatibus torquebatur, atque inprimis pereuntium animarum zelo mirè angebatur & mente sauciabatur. Ita nimirùm instàr Prophetæ, Dominicus peccata hominum & afflictorum miserias contemplans, æstuabat animo intrinsecus, & flens largissimè, latentem commiserationis affectum per lachrymas prodebat foris. Hanc enim excellentissimam charitatis gratiam specialiter habebat à Deo donatam, flendi scilicet pro peccatoribus, & miseris atque afflictis omnibus condolendi. Sed quantum illi angoris & mœroris afferebat erga calamitosos condolentia, tantum profectus piorum hominum, quibus mirè gratulabatur, ceu quædam pigmenta odorifera eum consolabantur. Inter hæc quæ sursum sunt, quærens, agebatur in Deum homo diuinus, gloriam sanctorum contemplans, & ad illam veram patriam anhelans, lugebat profuse diuturnum sui exilij incolatum.

Ieremi. 6. Collationes Patrum legit.

Luc.14.

Fit Suppriior, licet nolens *Matth.5.*

Vigiliæ, orationes & abstinentiæ eius quantę fuerint.

Feruet animarũ zelo.

Thren.1.

Luget hominũ peccata, & miseris condolet. *Col.3.*

V.

CVM verò tot tantisq; virtutum floreret ornamentis angelicus Dominicus, à venerabili Didaco Episcopo suo, miro diligebatur affectu. Erat enim in animis eorum quædam spiritûs similitudo, & charismatum consonantia: siquidem pari zelo domûs Dei ad procurandam animarum salutem, sancto eos spiritu impellente, ferebantur. Postquàm ergò visum est Deo in eis reuelare gratiam suam, vt vtriusque virtus prodiret in publicum: ità eos in ministerium illud, quod voluit, assumpsit, vt ipsi etiam, licet sancti, diuinæ erga se prouidentiæ consilium ignorarent. Ecce enim Alphonsus Rex Castellæ rogauit Didacum Episcopum, vt vellet ipsius esse legatus apud Marchiam. Profecturus ergò ob Regis negocia conficienda prudens antistes, ecclesiæ suæ Suppriorem, dilectum Dominicum sibi comitem adiunxit, vt & ex societate eius ornamentum, & ex sanctis colloquijs solatium haberet. Vbi autem ventum est Tolosam, & S. Dominicus cognouit hæreticorum fraudibus ciues deprauatos, ingemiscens spiritu turbatur. Vt verò etiam hospitem suum hæreticum sensit, multa tum affabilitate, tum ratione hominem conuicit erroris, & ad catholicæ fidei veritatem reduxit. Erat hic primus manipulus, quem diabolo ereptum, ad aream Domini reportauit. Expeditis tandèm apud Marchiam regijs negocijs, & per nuncium ad Regem responso remisso, Episcopus cum suis ad Romani Pontificis curiam profectus est, expositoq; Pontifici suo desiderio, petijt ab Episcopi functione absolui, vt animabus conuertendis se posset impendere, sed non impetrauit. O verè felicem præsulem, qui tanta esset humilitate prædius, vt cuperet dignitate exui: tamque feruebat sublimi charitate, vt pro salute proximorum & periculis & morti se obijcere optaret. At verò diuina prouidentia pro suo beneplacito pium Episcopi desiderium aliter

Hæresis Albigensium Primus manipulus S. Dominici quis fuerit.

Didacus Episcopus vult absolui episcopatu, sed nõ impetrat.

aliter implere constituerat. Est ergò redire compulsus, suis quidem frustratus precibus, sed obedientiæ & charitatis gratia plenus, nec quicquam de salutari proposito remittens. Reuertens autem, Cistertiense cœnobium inuisit, vbi multorum seruorum Dei sancta conuersatione & religionis sublimitate illectus, habitum monasticum accepit, atque indè monachos aliquot secum abduxit, è quibus disceret mores illius instituti, & ordinis disciplinam. Equidem felicem dixerim electum Dei Dominicum, qui tanti pontificis & viri Apostolici meruerit societate & amicitia decorari, à quo dubium non sit, illum sanctitatis exempla & religionis institutiones hausisse.

Apud Cistertienses habitum monasticū indult.

VI. Cvm Montem Pessulanum essent prætergressi, offenderunt duodecim Abbates Cistertiensis Ordinis, contra Albigenses hęreticos ab eodem Pontifice Innocentio missos, ibidem cum Episcopis & alijs Prælatis concilium celebrantes. Ij comperto Didaci aduentu, cum multo gaudio ipsum accersiunt, honorificè accipiunt, consilium ab eo petunt, & libenter parent illi. Erat enim vir iustus & sanctus atq; maturus, & zelator fidei Christianæ: cumque animaduertisset eos nō rectè ambulantes ad veritatem Euangelij, vt erat miræ circumspectionis & gnarus viarum Dei, dixit ad eos: Non sic, fratres, non sic arbitror procedendum. Mihi enim impossibilem rem moliri videtur, qui solis verbis putat homines istos reduci posse in viam: operibus & exemplis potiùs reuincendi sunt, qui viræ suæ merita iactant impudenter. Dicunt illi: Quid igitur nobis das consilij, pater? Quibus ille: Quod me, inquit, videritis facere, facite. Moxque familiam & equitatum atque apparatum omnem, quem copiosum habebat, à se remisit, statuens in illa regione aliquandiù hærere. Eius verò exemplo cæteri permoti, itidem fecerunt. Et ecce diuinum miraculum, & iucundum spectaculum. Duodecim illos patres coniunxit sibi verbo & exemplo, ipse tertius decimus factus pater patrum & patriarcha, quem tanquàm dominum & magistrum vnanimiter sequebantur. Assumpsit autem & alios virtute & gratia instructos viros, comites laboris & fideliter ipsi adhęrentes. Inquibus præcipuus, omnique sanctitate conspicuus, vir angelicus Dominicus, illi præ cæteris charus, dictis & factis ceu sidus splendidissimum rutilabat. Hi omnes sine expensis pedites discurrebant, in paupertate voluntaria Christum pauperem prædicantes. Eccè formam Christi, instaurantis Ecclesiam initiò: figuramq; Ordinis Prædicatorum, mox secuturi hoc extremo tempore. Tum verò hæretici inuidia correpti, è diuerso cœperunt importuniùs concionari: sed tam insigne fulgebat in Episcopo Didaco morum decus, vt & incredulorum illorum, & omnium, cum quibus versabatur, sibi vendicaret affectus. Fiebant tunc crebræ conciones ad populum, & disputationes cum hæreticis sub iudicibus deputatis. Nec destitit Deus miraculorum signis Ecclesiam illustrare suam. Permulti quoque catholici libellos conscribebant in fidei defensionem. Scripsit quoq; beatus Dominicus librum fidei suæ, sacris authoritatibus & diuinis rationibus munitum: qui etiam præ cæteris approbatus, ab omnibus receptus est. Idemque ad confutandam hæreticam falsitatem, & Catholicæ fidei confirmandam veritatem, post longam disputationem apud Fanum Iouis habitam, cum libello cuiusdam hæretici in ignem iniectus est. Verùm hæretici libellus, à flammis correptus, mox in cineres redactus est: libellus confessoris Christi Dominici ex igne prosilijt procùl, isque etiam secundò & tertiò in ignem reiectus, scriptoris sui sanctitati & Christianæ fidei veritati præclarum reddebat testimonium. Stupebant omnes: lætabantur pij, impij corde compungebantur. Erant illis in locis nobiles aliquot, qui inopia adacti, filias suas tradebant hæreticis nutriendas & erudiendas, imò verò erroribus pestiferis corrumpendas. Earum exitiale opprobrium miseratus Dei seruus beatus Dominicus, monasterium quoddam, in quod reciperentur, instituit in loco, quem Prulianum vocant: vbi ancillæ Christi perpetuò inclusæ, admirandas constitutiones & obseruantias, arctumq; silentium sectarentur, & laborantes manibus suis, in conscientiæ puritate creatori suo iucundum exhiberent famulatum. Exacto indè in prædicationis labore biennio, memorabilis præsul Didacus, suam volens reuisere ecclesiam, socijs ad prædicandum remanentibus pijssimum Dei sacerdotem Dominicum præfecit, vt ad illum omnia referentur. Magnum enim aliquid in eo cernebat, quæ illi causa erat illum eximè diligendi. Valedicens deindè omnibus, multo labore pedibus suis iter agens, tandèm Oxoniam peruenit, vbi correptus morbo, iactura vitæ temporariæ, aditum inuenit in vitam sempiternam, fruitus deinceps gloria cælesti: lætatúque post obitum miraculis, qui in vita sua insignis fuerat operibus sanctis & virtutibus multis.

Optima ratio hæreticos in viam reuocandi.

Forma Christi instaurantis Ecclesiam, reuocatur.

Liber à S. Dominico scribitur contra Albigenses.

Is liber ab igne nihil læditur.

Constituit S. Dominicus monasterium virginum, in Pruliano.

Obitus Didaci Episcopi.

VII. Constitverat dilectus Deo & hominibus Didacus Episcopus, ad susceptum redire prædicationis ministerium, instituereque de summi Pontificis assensu viros, qui verbis & exemplis hæreticæ prauitati resisterent: tum etiam monasterio illi, quod sanctus Dominicus in Pruliano constituerat, absoluendo quædam subsidia adferre. Sed his alijsque pijs ardens desiderijs, migrauit à corpore, victurus semper in Christo. Eius autem morte comperta, omnes qui in illa regione prædicationis causa remanserant, tanquàm non habentes ducem aut principem, ad propria sunt reuersi. Tum verò confessor Christi verus, beatus Dominicus, eius in Domino filius, in eius successit locum, adiuuabantq; eum meritis & precibus fratres eius, coniuncti patri suo, qui in cælis est, & prælabantur prælium fidei cum lætitia. Similis factus est leoni in operibus suis, erantque arma militiæ eius non carnalia, sed spiritualia. Congregatus † est ad eum cœtus fortis virorum Cruce signatorum, & eorum, qui fugiebant à malis: additiq; sunt illis Catholici omnes, voluntarij in fide Christiana, & facti sunt illis in firmamentum. Ex mandato enim summi Pontificis Innocentij III. contra illos Albigenses hæreticos Crux prædicabatur, eaq; consignabant in fideles. Accessit * ad hæc Christianissimus & fortissimus princeps, dominus Simon, Comes Montis fortis, pater orphanorum, defensor viduarum, pupillorum tutor, pauperum sustentator, protector ecclesiarum, & aduersos hæreticos catholicæ fidei constantissimus propugnator. Is princeps clarissimus cernens Christi athletam Dominicum coram Deo & hominibus innocenter & laudabiliter versari, sanctitatem eius multo & amore complectebatur, & honore ac veneratione prosequebatur. Circumibat enim vir Dei Dominicus vicos & castella & vrbes, prædicans verbum Dei: eratq; vitiorum acerrimus castigator, hæresum oppugnator egregius, fidei zelator strenuus, Catholicorum diligentissimus exhortator. Verba eius instar facularum ardebant. Itaq; inuidia tabescebant hæretici, & fremebant aduersus iustum, irridebantq; simplicem veritatis doctorem, phlegmata, lutum, aliaq; vilia iactantes in eum, & ad dorsum eius paleas alligantes. At ille ibat gaudens & exultans spiritu, quòd dignus habitus esset pro nomine Iesu contumelias pati. Accidit eo tempore, vt celebris disputatio cum hæreticis institueretur: ad quam cùm Episcopus loci cum multa pompa esset iturus, dixit ad eum humilis præco Christi Dominicus: Non sic, mi domine pater, non sic aduersus filios superbiæ est progrediendum: sed humilitatis, patientiæ, religionis, aliarumq; virtutum exemplis reuincendi sunt hostes veritatis, non fastu elationis & ostentatione gloriæ sæcularis. Armemur ergò deuotis precibus, & humilitatis insignia præ nobis ferentes, detractis calceis, contra illos procedamus. Assensit Episcopus consilio pietatis, & omnes à se calceos amouerunt. Cumq; de itinere essent incerti, obuium quendam hæreticum habuêre, quem catholicum putabant. Is promisit quidem se illos rectà perducturum ad locum, sed perfidus in syluam quandam malitiose eos abduxit, vbi inter vepres & spinas pedes eorum sauciabantur, & tibię sanguine conspergebantur. Tum verò beatus Dominicus cum omni patientia id ferens, & in iucundas Dei laudes erumpens, ad collaudandum Deum & comiter ferendas molestias, illos omnes adhortabatur, ità dicens: Cōfidite in Domino, hæresiarchi, quia de cælo manet nos triumphus & victoria. Iam enim peccata nostra sanguine expiantur. Cernens * autem veterator ille miram illorum & iucundam patientiam, optimis beati viri sermonibus compunctus, malignitatem suam confitens, hæresin abiurauit. Venientibus indè illis ad locum, rectis corde orta est lætitia, peruersis verò mœror & ignominia. Quam obrem dissi-

Sanctus Dominicus fratribus præficitur domini Didaci loco.

† Crux prædicatur cōtra Albigenses.

* Simon Comes insignis.

Multa ab Albigensibus patitur S. Dominicus.

Docet Episcopum loci humilitate reuincendos hæreticos.

Magna eius patientia.

* Conuertitur hæreticorum considerata Sanctorum illorum patientia.

dissecabantur impij cordibus suis, & stridebant dentibus in seruum Dei, necemque ei molientes, eius occidendi consilia agitabant, vt condemnarent sanguinem innocentem. Dominus autem irridebat eos, nec tradidit eum in manus eorum: imò verò etiam admirandis operibus illustrauit seruum suum. Cùm sic autem prædicando discurreret, crebrò fluuiolum Aregiam pedibus transibat. Accidit autem, vt libri, quos in sinu ferebat, dum se succingeret, in medias aquas laberentur. Tum ille benedicens Deum, cuidam religiosæ matronæ id indicauit. Tertio die piscator capiendis illic piscibus intentus, cùm se speraret grandem piscem hamo extracturum, libros illos extraxit vsqueadeò inuiolatos, acsi in bibliotheca asseruati fuissent. Quod miraculum ea res mirificè amplificat, quòd nec pannum, nec quicquam munimenti habebant codices, præter beati viri merita. Eos matrona cum ingenti gaudio Tolosam misit seruo Dei. Traiecit quandoq; in ijsdem partibus aquam quandam cum multis alijs euangelizandi causa. Is autem, qui eos tantsuexerat, importunè denarium ab illo pro naulo exigebat. Respondit ei vir Dei: Seruus Dei sum, & discipulus Iesu Christi. Argentum & aurum non est mihi: mercedem regni cælorum tibi promitto. Quod miser ille vilipendens, institit acrius, & sanctum vi per cucullum trahens, Aut cucullum, inquit, hic relinques, aut denarium persolues. Tum ille sublatis ad cælum oculis, parumper intrà se orauit: moxq; in terram adspiciens, denarium diuino nutu illic iacentem vidit, aitq; homini: Eccè frater, tolle quod petis, & me liberum in pace dimitte. Aliquandò iter facienti seruo Dei adiunctus est socius, conuersationis quidem sanctitate domesticus, sed alterius prorsus linguæ & idiomatis. Dolens itaq; non posse se mutuam ex pijs & diuinis colloquijs captare cõsolationem, à Domino precum suarum instantia, vt alius alium intelligeret, impetrauit. Atq; ità per triduum, quo simul iter capessebant, alternis sermonibus inuicèm se recreabant, Domino gratias agentes. Reuerà conuenienter omninò dono sancti spiritûs, varijs loquitur linguis lingua placabilis, & doctrina salutaris mundi, clauis fit cæli, & reseratio portę sempiternæ. Benigneque cælitùs misso nautæ precio honoratur, qui cogitatũ suum omnem in Dominum iactârat. Et qui corpus & animã illius immaculata seruauit à carnali cõcupiscentia, illeipse libros eius illæsos custodiuit in vndis. Donũ ergò linguæ, illustrat fidei prædicatorem: solutio precij, cohonestat Christi pauperẽ: integritas codicum, pudicitiæ venustat florẽ.

Libri eius in aquis nihil accipiũt detrimenti.

Denarius illi diuinitùs mittitur.

Loquitur cũ alterius linguæ homine

Psal. 54.

Tolosæ diù pugnat cũ hæreticis.

MANSIT apud Tolosanos multo tempore Dei sacerdos Dominicus, vir per omnia Apostolicus, propugnans veram fidem, & expugnans hæresim tum verbis, tum exemplis, & Ecclesiam confirmans. Insurgebant verò in eum testes iniqui, synagoga satanæ, & fortes quærebant animam eius. Sed cùm ad id vsque amentiæ proruerent, vt etiam cædem ei minarentur, cum multa fiducia ait ad illos: Non sum ego dignus martyrio: nondùm mortem merui istam. Et tamen sitiebat ardore inæstimabili calicem passionis, haud secùs, atque ceruus desiderat ad fontes aquarum. Itaque transiens per loca, vbi illi structæ ferebantur insidiæ, cantans & alacer ingrediebatur. Ea re in admirationem adducti satellites Antichristi, dicebant ei: An non mortis horrore tu afficeris? Quid acturus eras, si nos te comprehendissemus? Tum ille martyrij amore flagrans, Rogâssem, inquit, vos, nè breui compendio mortem mihi celerem adferretis, aut repentinis me conficeretis vulneribus: sed paulatim singula præcisa membra corporis mei oculis meis contemplanda obijceretis: atque ad extremum euulsis luminibus, sineretis ità mutilatum corpus in suo sanguine volutari, vel prorsus pro vestro arbitratu vita omni priuaretis. Verè beatissimam animam, cuius non solùm perfecta charitas foràs misit timorem mortis, verumetiam in cruciatibus durandi cunctis inauditum suppeditauit desiderium. Nec minùs paratus erat pro salute proximorum ponere animam, Christum in hoc imitari gestiens. Cùm enim quendam hæretica prauitate euersum conaretur ad fidem reducere, dixit ille: Res vitæ degendæ necessarias, quas aliunde non habeo, ab istis accipio: ità fit, vt eis adhærere compellat. Quibus auditis, vir sanctus toto pectore hominem miseratus, seipsum vendere proposuit, vt eius in tanto periculo constituti inopiam subleuaret, & redimeret venundatum sub peccato. Quis dubitet illum reuerà tulisse crucem Christi, qui pro eius amore tam cupido animo morti se exposuit: & pro salute proximi, perpetuæ seruituti incunctanter addici peroptauit? Flagrabat in eius pectore charitas, qua nemo habet maiorem, cupiens ad Dei accedere similitudinem quandam, & conformis effici imagini filij Dei. Satagebat igitur totis vtriusque hominis viribus, votis, gemitibus, vigilijs, ieiunijs, orationibus, concionibus, laboribus diù noctuque, opportunè, importunè insistendo, vt ex Dei benignitate dignus fieret, qui se penitùs impenderet, & superimpendi pro animarum salute, & quandoq; martyrio consummari mereretur. Qua etiam causa vltra mare proficisci decreuerat, si fortassis posset illi tandem obtingere, vt in Dei voluntate moreretur, quod tantoperè desiderabat. At verò omnipotens Deus, qui pia adspirat vota, sic timentium se deprecationem exaudit, & voluntatem clementer facit, vt tamen à sua inscrutabili dispositione non recedat. Occultus itaque omnium moderator, & maximè fidelium custos, & amator electorum suorum, ità sanctum vas electionis suæ in domo sua magna in honorem & vtilitatem constituit, vt ex illo pocula vitalis gratiæ præberet, multorumque saluti sic ille proficeret, vt tamen corona martyrij non frustraretur. Sicut enim discipulus ille, quem diligebat Iesus, Iohannes Euangelista præcipuus, calicem Domini bibit, tametsi sanguinem non fudit, quòd animo mortis ferendæ prompta voluntas non deesset: ità S. Dominicus propter ardentissimum patiendi desiderium, palmam martyrij non amisit. Taceo, quòd quotidiè crucifigebat carnem, & mortificabat membra sua immodica austeritate, spiritum affligebat dolore & commiseratione erga animas iugiter pereuntes. Inerat enim pectori eius mira quædam & penè incredibilis salutis omnium æmulatio. Ea de causa apud nobiles quasdam fœminas hæretica simulatione deceptas, vt eas ad Ecclesiam reduceret, hospitio vsus est: atq; imminente Quadragesima clàm ab illis cilicia accepit, quibus ipse & socius eius inducebantur. Et cùm lectus eis appararetur: Non sic, inquit, sed super asseres cubabimus. Somno vetò breui contenti, pro more noctem vigilijs occupabant. Atq; hunc in modum totum illud sacræ Quadragesimæ tempus, rigida pro aliorum peccatis agenda pœnitentia, homo innocens transmisit, soloq; pane & aqua frigida contentus, vsque ad Pascha quotidiano se ieiunio macerauit. Indè verò id consecutum est, vt, Christi gratia suffragante, fœminæ illæ sancti viri meritis adiutæ, erroribus propudiatis, ad catholicæ Ecclesiæ fidem reuerterentur. Cùm in Tolosæ partibus apud castrum, quod Fanum Iouis vocant, prædicaret vir Dei, & aliquandò fidem catholicam egregiè adstruens, hæreticorum perfidiam multis modis confutasset, absoluta concione, more solito in ecclesia precandi causa remansit. Et ecce nouem matronæ nobiles ex illo castro veniunt, intrant in templum, cadunt ad pedes eius, & dicunt: Serue Dei, adiuua nos. Si vera sunt, quæ hodiè pro concione dixisti, iampridèm mentes nostras necesse est spiritus erroris vt excæcârit. Nam istis, quos tu hæreticos vocas, nos homines bonos appellamus, vsque in præsens credidimus & adhæsimus toto corde: nunc verò prorsus animis fluctuamus. Serue Dei, adiuua nos, & ora Deum tuum, vt notam nobis faciat fidem suam, in qua viuamus, moriamur, & saluæ fiamus. Tum vir Dei stans, & aliquandiù intrà se orans, paulò post dixit ad eas: Constantes estote, & expectate intrepidæ. Confido enim in Domino Deo meo, quòd ille, qui neminem vult perire, iam declarabit vobis, cuiusmodi domino hactenùs adhęseritis. Moxq; viderunt è medio sui felem tetertimum prosilire, canis magnitudine, crassis oculis & igneis, lingua oblonga, lata, sanguinolenta, & vsq; ad vmbilicum producta, cauda breui & in sublime erecta, ità vt loci eius turpitudinem, quocunq; se verteret, hominum oculis ostenderet, fœtore intolerabili indè exhalante. Cumq; apud matronas illas sese hora vna huc illucq; agitâsset, ad restim, quæ à campana pendebat, insiliens, & per eam sursum scandens, tandèm disparuit, fœda post se vestigia derelinquens. Conuersus autem ad matronas sanctus Dominicus, nimium

VIII.

Magno flagrat martyrij desiderio.

Psal. 41.

Nota insignem animi fortitudinem.

1. Iohan. 4.

Attende attentè eius charitatem.

Duplex Martyrium: mentis & corporis.

Zelus ingẽs salutis proximorum.

Multa vitæ austeritate in Quadragesima suscepta, conuertit hæreticas fœminas.

Nota cui domino seruiant hæretici.

mium territas consolabatur, ità dicens: En ex eo, quod coram oculis vestris, Deo volente, apparuit, potestis animadvertere, qualis sit ille, cui hucusque seruijstis. At illæ gratias Deo agentes, ad fidem catholicam integerrimè sese receperunt: & quædam ex eis apud sorores de Pruliano, religionis habitum induerunt. Ità nimirum seruus Christi, Euangelicè se gerens & laborans in omnibus, superiores fœminas exemplo seuerissimæ pœnitentiæ, has posteriores verbo fidelissimæ doctrinæ, & diabolicæ imposturæ detectione, ad sanctæ matris Ecclesiæ gremium reuocauit.

Nouē matronę nobiles ab hæresi respiciunt.

IX. Decem annis beatus Dominicus in diuersis Narbonensis prouinciæ locis moratus, inprimis verò apud Sonam & Fanum Iouis, hæreticos oppugnando, catholicam fidem promouit: animarumq; saluti parandæ addictus, totus concionandi officio vacabat, multas interim contumelias, multum suî contemptum & abiectionem, multas angustias hilariter perferens propter amorem Domini nostri Iesu Christi. Per id verò tempus dominus Simon, Montis fortis illustris princeps, ferro persequebatur hæreticos, quos Christi confessor Dominicus gladio verbi Dei. Itaque multa inter eos amicitia & familiaritas contracta fuit. Vt enim in eius principis gestis legitur, cùm catholici die quodam cum hæreticis disputâssent, sanctus Dominicus quædam fidei documenta scripsit in chartula, tradidit-que eam hæretico, vt de obiectis deliberaret. Ea nocte hæretici consederunt ad ignem: prolata est chartula viri Dei, dictum est ab hæreticis: Mittatur in ignem schedula, vt veritas comprobetur. Mox proiecta in ignem, post aliquantam moram indè nihil læsa prosilijt. Tum vnus obstinatior, Mittatur, inquit, secundò, & patebit veritas. Obtemperatum est illi, sed iterùm chartæ resilijt. Stupentibus illis, obduratus hæreticus etiam tertiò idem vult fieri: sed nihil chartulæ officit. Tanto autem viso miraculo, non sunt compuncti miseri illi, sed inter se grauissimè prohibuêre, ne quisquam id catholicis indicaret. At tamen miles quidam, quirei coràm interfuit, fidei ex parte consentiens, insigne miraculum ad catholicorum notitiam perduxit. Venit aliquandò seruus omnipotentis Dei, cum Conuerso quodam Cistertiensis ordinis valdè religioso, ab hæreticorum conflictu ad ecclesiam quandam vespertino tempore, eamq; clausam inuenit. Orant igitur ad ostium, & mox clausis ianuis miro modo se intrà templum conspiciunt introductos. Gratias igitur agentes Deo, totam illam noctem in eius laudibus exegerunt. Concionanti * quandoq; beato viro in quadam parœcia oblatus est dęmoniacus, iampridèm à nequam spiritu vexatus. Orauit pro illo vir sanctus, & curatus est. Alios quoq; diuersis pressos morbis, fusis ad Deum precibus, sanauit. Adductus ad eum fuit quidam multis obsessus dæmonibus. Accepto ergò orario, quod stolam vocant, priùs suum, indè dæmoniaci collum illo cinxit, præcipiens dæmonibus, vt ab hominis infestatione deinceps cessarent. Viro Christianissimo Comite Montis fortis cum Crucesignatis obsidente Tolosam, venerunt peregrini ex Anglia, S. Iacobi limina visitaturi. Ij propter excommunicationem vitantes Tolosam, in nauiculam se contulerunt, vt fluuium transirent. Præ multitudine verò hominum, qui erant ferè quadraginta, depressa est nauis, & omnes submersi sunt, ità vt nec capita ab aquis extarent. Oabatum in vicina ecclesia S. Dominicus, clamoreq; pereuntium & circumstantis exercitus permotus, festinus eò accurrit: cernentęque præsentissimum periculum, commiseratione affectus, toto corpore prosternitur, expansis in Crucis formam manibus, flens acerbissimè clamat ad Dominum, vt suos peregrinos seruet à morte. Paulò post surgens ab oratione, conuersus ad fluuium, cum multa in Deum fiducia ità ait: Præcipio vobis, vt omnes ad litus euadatis. Mira res, sed ab illo facta, qui facit mirabilia magna solus. Confestim ad eam vocem omnes, qui tandiù sub aquis pressi latuerant, cunctis cernentibus, qui ad illud triste spectaculum confluxerant, super vndas emersiuerunt. Mox vndique accurrentes, porrigentesq; eis lanceas & hastas, vniuersos è fluctibus incolumes eduxerunt, clementiam Saluatoris, & almi eius confessoris Dominici merita, laude & prædicatione efferentes.

Decē annis apud Narbonam studet conuertere hæreticos.

Chartula viri Dei non potest igne absumi.

Oratione hæreticā pertinaciā Dominicus cum socio clausis ostiis in templum recipitur.

* Multos sanat dæmoniacos.

Homines ferè 40 ne submersos seruat.

X. Vir Dei inclytus, prædicator eximius, gratia Dei plenus, omni virtute conspicuus & perfectus Dominicus, apud homines fama & existimatione sanctissimus habebatur. Inuidebant autem ei hæretici, & illum irridebant, atque eo contumelias afficiebant. Porrò fidelium omnium erga illum deuotio crescebat, & apud Archiepiscopos, Episcopos aliosque ecclesiarum prælatos siue præfectos, qui in illis locis erant, pro suæ excellentia sanctitatis omni dignus honore ducebatur: Fuit sanè à tribus cathedralibus Ecclesijs Episcopi ei oblata dignitas. At ille mâlens humiliari cum mitibus, Christi paupertatem regnis & sedibus antepositi, nec illas cathedras voluit conscendere. Optabat enim liberè esse ab omnibus, vt posset omnium seruus esse. Diuitibus & pauperibus, Iudæis & gentilibus, quorum est non parua copia in Hispanijs, amabilem se exhibuit, atque ab omnibus amabatur, præterquàm ab hæreticis & Ecclesiæ hostibus, quos disputationibus conuincebat, & concionibus oppugnabat: nec minùs tamen eos vt respiscerent, humaniter & benignè adhortabatur.

Tres Episcopatus respuit.

XI. Cvm apud Carcasonam demoraretur in ædibus Episcopi, per Quadragesimam in conciones ardentiùs incubuit, & demandatas sibi Episcopi vices accuratiùs executus est. Itaq; egressus ex Episcopi palatio, ad quoddam venit monasterium, quod Castris vocabatur: vbi ab Abbate inuitatus ad sumendum cibum, intrauit. Sed cum hora edendi protraheretur, pro sua cõsuetudine vir sanctus in Ecclesiam se, oraturus, contulit. Cumq; attentiùs Deo preces funderet, spiritu in Deum sublato, corpus pariter à terra eleuatum est. Vbi cibi capiendi aduenit hora, perquirebatur vbinàm esset, qui fuerat inuitatus: & cùm diuersis in locis quæsitus non inueniretur, vnus ex Clericis, qui Abbati adstabant, illum quæsiturus exijt, & casu in ecclesiam veniens, vidit sanctum virum inter cælum & terram mirabiliter eleuatum. Valdè igitur stupefactus, stabat admirans & expectans, quem exitum esset res tam insolita habitura. Tandem cœpit paulatim corpus se demittere, & ad sensus externos spiritus, à supernis ad se rediens, sese accõmodare. Tum accedens ad virum Dei Clericus ille, Dominè, inquit, hora reficiendi corporis iam præterijt, & dominus meus Abbas vestrum aduentũ sustinet. At vir sanctus, tanquàm è suaui somno expergefactus: Ecce, inquit, præstò sum ego. Posteà Clericus ille, relictis omnibus, eum secutus est. Verè colendam Dei prouidentiam, quæ virum hunc admirabili consilio ad illa loca transmisit, in quibus tanquàm lucerna ardens & lucens in caliginoso loco, frigescentem charitatem in multorum cordibus inflammaret, & tenebrosam hæreticorum vanitatem fidei veritate & doctrinæ Euangelicæ luce perlustraret. Egregium tum fidei catholicæ propugnatorem se præstabat illustris Montis fortis Comes Simon: sed Comes Tolosanus, Regis Aragonum fretus auxilijs, homini acriter resistebat, ità vt non parùm hęretici pręualere viderentur. Porrò Conuersus quidam Cistertiensis illic præsens, ad sanctum Dominicum ait: Magister Dominice, nunquàmne finem habitura sunt hæc mala? Vir autem Dei reticens, illo importuniùs instante, tandèm præsente fratre Stephano, ità respondit: Finem certè habebit isthæc Tolosanorum malitia: sed procùl adhuc abest ille finis. Multus interim fundetur sanguis, & Rex quidam in hoc bello occidetur. Illis formidantibus, nè Rex Franciæ is esset, qui recens Albigense negocium susceperat, beatus vir ait: Alius planè, quàm Franciæ, Rex erit, eiusq; vitã varij belli huius casus extinguent. Proximo anno cæsus est Rex Aragonum, atque vtinam, arma ferens aduersus Ecclesiam, non æternam opperiẽtur mortem: Non dubium, quin hęc ità euentura prophetici spiritûs illustratione sanctus vir & pręuiderit, & prædixerit. nec immeritò quidem. Tota enim illa Quadragesima ieiunans, pane solo & aqua vixit, neque cubauit in lecto suo. Adueniente autem Paschate sancto, & vitibus erat robustior, & facie elegantior. Inuisibili enim intùs pastus erat alimento, & sicut adipe & pinguedine diuina suauitas eum repleuerat: è cuius redundantia corpus infirmum confirmabatur, & animi acies purgabatur, vt posset cernere mysteria futurorum. Hæretici quidam apud

Orantis corpus à terra eleuatur.

Simon Comes montis fortis egregius fidei catholicæ propugnator.

Eius prophetia de excidio Albigensium.

Rex Aragonum, Albigenses defendens cæditur.

Tolo-

Tolosam capti & conuicti, cùm redire nollent ad sanitatem, iudici ciuili traditi sunt. Sed in ijs † vnum conspiciens secretorum Dei conscius Dominicus: Hunc, inquit ad aulæ officiales, reseruate, nec cum cæteris comburatur. Deinde illam comiter, & blandè compellans: Scio, * inquit, fili, scio, tardè quidem, sed tamen quandoq; fore te virum bonum & sanctum. Res stupenda plane: Dimissus ille, viginti ferè annis in hæretica cæcitate permansit: sed tandèm ad Ecclesiam rediens, institutum siue ordinem Prædicatorum complexus est: in quo sanè & vixit religiosè, & cursum suum fideliter absoluit. Diximus iam crebrò de Comite Montis fortis. Is tanta animi beneuolentia, tanto honore & reuerentia sanctam Dei virum prosequebatur, vt ab illo voluerit baptizari [a] filiam suam, & nuptias filij [b] sui benedici. Annuentibus [c] etiam hæredibus suis, principe digna munificentia dedit ei, & qui eum essent secuturi, castrum insigne, quod Cassauuel siue Fanum Iouis appellatur: itemq; alia, vndè se suosq; sustentare potuisset. Porrò [d] Episcopus Tolosanus, vir bonus & sanctus, zelator fidei, sanctum Dominicum impense amans, lætus nouam oriri salutem consentiente collegio suo ad libros aliaque necessaria comparanda, sextam decimarum omnium partem ei donauit. Obtulerunt se etiam illi duo Tolosani boni viri, frater Thomas homo facundus & gratiosus, & frater Petrus de Salare, qui insignes ædes, quas Tolosæ habebat, ei largitus est. Tum verò, qui cum beato Dominico erant, cœperunt se ad religiosorum siue monachorum mores accommodare. Necdùm enim Prædicatorius Ordo institutus erat, sed quædam iam concepta erant, & de illo instituendo deliberabatur. Multa certè multi de hoc sacro Ordine futuro, Domino eis reuelante, præuiderunt, & congratulantes Ecclesiæ, præsago spiritu prædixerunt. Teste enim scriptura, cùm insigne quippiam factarus est Dominus, solet electis seruis & prophetis suis multifariè multisque modis per spiritum suum id manifestare. Ità de hoc quoq; electorum lectissimo instituto quædam dignatus est mirabiliter præmonstrare: è quibus nonnulla inserere operæ precium mihi visum est. Anno 3

† Raymundus de Groffi vocat Beatum ann. tomo 13. an. 1211. § 12.

* Amore liberat hæreticum, quê nouerat le correcturũ.

[a] Aniciam, quæ postea apud S. Antonium Parisijs habitum religionis induit.

[b] Aymerici

[c] Multa ei donantur.

[d] Fulconis Episcopi Tolosani liberalitas

XII. Venerabilis igitur Aurasicensis Episcopus, Ordinis albi, vir multæ religionis & magnorum operum, pro sancto à populis colebatur. Isque concionandi dexteritate & feruore fidei, non solùm in sua diœcesi, sed alijs etiam locis singulariter excellebat. In quadam autem publica concione ità ait: Ego verbum Dei, vti noui, ità annuncio vobis, sed breui existent, qui vobis re vera prædicabunt, quippe & ministerium, & scientiam, & nomen, & vitam habituri. Congruum inprimis erat, vt Episcopus & concionator feruens, de Prædicatorum Ordine tam præclarè prophetaret. Magnus quoque pater Stephanus, Prior Carthusiæ Lugdunensis diœcesis, vix erimia sanctitate, fratribus suis Prædicatorium Ordinem futurum prædixit, peculiariter eos orans, vt eum Ordinem omni amore & reuerentia prosequerentur: quod etiam præstitum est ab illis. Abbas & institutor Florensis monasterij, de Prædicatorum Ordine in multis libris & locis scripsit. Ipsum autem institutum & habitum describens, monuit fratres suos, vt post decessum suum illo existente Ordine, piè & honorificè eius professores exciperent. Itaque venientibus primò ad ipsos fratribus Dominicanis, cum processione & Cruce obuiam exiêrunt. Perpendant iam huius instituti fratres, quàm solicitè in eo viuere ipsos oporteat, cùm diuina prouidentia voluerit etiam extraneos tantam ei præstare reuerentiam. Perpendant pariter, qua grauitate, quàm sublimi functione & sanctitate præditi fuerint, quorum nimis credibilibus testimonijs, Prædicatorij Ordinis dignitas & vtilitas confirmatur. Accedant verò his etiam alia non minùs vera fidelium hominum testimonia. Ante Ordinis institutionem monachus quidam fuit honestæ vitæ. Is aduersa correptus valetudine, raptus extra se, sine sensu & motu externo triduo permansit. Indè ab se reuersus nulli explicare voluit, quid vidisset. Cùm autem nonnihil temporis iam præterijsset, videns in ecclesia sua fratres Dominicanos, accuratè ex eis scitscitabatur ipsorum officium, professionem & nomen, absolutaque concione, seorsum eos ducens coram honestis viris, dixit eis: Ea, quæ mihi Deus pro sua benignitate reuelauit, & tamen hactenus silentio pressi, non debeo diutiùs reticere. Olim raptus in ecstasin, per triduum vidi Dominam nostram Dei matrem Mariam, flexis genibus & iunctis manibus filium su im pro humano genere deprecantem, vt eius sustineret adhuc pœnitentiam. Ille verò piam matrem crebrò non audiens, tandèm insistenti sic ait: Mater mea, quid vel possum, vel debeo porrò huic mundo facere? Misi Patriarchas & Prophetas pro illorum salute, & parùm sese correxerunt. Veni ego, misi Apostolos meos, sed & me & illos sceleratè occiderunt. Misi martyres, doctores & confessores permultos: at nec illis obtemperârunt. Quandò tamen fas non est, vt tibi aliquid negem, dabo eis Prædicatores meos, quorum opera illuminentur & ad meliorem frugem se recipiant. Quòd si verò id illi non fecerint, vlciscar me de eis, & veniam contra illos. Eo tempore, quo suprà diximus duodecim Abbates Cistertiensis Ordinis, ad prædicandum contra Albigenses hæreticos, à Pontifice Innocentio III. missos, quidam à morte reuocatus ad vitam, cùm eum vnus ex illis Abbatibus interrogaret, quidnam vidisset, respondit: Vidi Dominam nostram Virginem Mariam, tribus diebus continuis flexis genibus coram filio pro populo deprecantem. Cui filius beneficia, quæ mundo ipse contulisset, & maleficia, quæ mundus ipsi reddidisset, commemorans, ait: Ecquid porrò facere possum tam ingrato? Tum vitgo mater: Bone, inquit, fili, non pro illorum malicia, sed pro mansuetudine tua ages. Victus tandèm matris precibus filius: Vt vis, inquit, ità faciam adhuc clementer cum eis. Mittam eis Prædicatores, qui eos ad agendam pœnitentiam hortentur. Et si quidem recesserint à sceleribus suis, eorum nulla apud me erit recordatio: sin minùs, non parcam eis. Anno Christi millesimo ducentesimo decimoquinto, cùm ex omnibus Orbis partibus ad Concilium generale Romam proficiscerentur Episcopi & prælati, venerabili & sancto viro Fulconi Tolosano Episcopo eò contendenti, pijssimus Christi minister Dominicus adiunctus est: quos ità charitas inter se colligârat, & spiritus Iesu moderabatur, vt salutem animarum ardentissimo zelo sitirent. Tempus igitur opportunum rati se adeptos, quod iampridèm conceptum & deliberatum erat de instituendo Ordine Prædicatorum, summo Pontifici explicare statuerunt. Cumque ea, qua par erat, humilitate & reuerentia Pontifici sua vota exposuissent, visus est initiò nonnihil se opponere Domini dispensator. Proxima nocte videt idem Christi Vicarius in somnis, Ecclesiam Lateranensem grauem minitari ruinam. Tremefactus igitur & mœrens, videt ediuerso virum Dei Dominicum accurrentem, & suis humeris totam illam ruinosam fabricam sustentantem. Eius visionis nouitatem admirans sapiens Pontifex, & quid ea sibi vellet, sagaciter animaduertens, oblatas ipsi preces hilariter admisit, & pium propositum commendauit. Hortabatur verò beatum Dominicum, vt ad suos rediret fratres: communicatoque cum eis consilio, Regulam quandam approbatam deligeret, quam Ordo inchoandus sectaretur: atque ità ad ipsum rediens, confirmationem Ordinis pro voto reportaret. Absoluto generali Concilio, reuersus ad suos vir Dei, Pontificis verba eis enarrauit. Illi inuocato spiritu sancto, Regulam beati Augustini, concionatoris egregij, ipsi quoque concionatores siue prædicatores futuri, vnanimiter elegerunt, adiunctis quibusdam arctioris vitæ constitutionibus. Et ne prædicationis officium impediretur, decreuerunt tum terrenas possessiones abijcere, & temporalijs redditibus carere. Mox Tolosæ in ecclesia S. Romani, quam felix ille Fulco, eius ciuitatis Episcopus, illis attribuerat, extructum est monasterium, & in eo Cellæ studijs accommodæ, satisq; aptum dormitorium. Erant tunc fratres numero plus minùs sedecim. Apud [e] Tolosam in Theologia præerat magister quidã generis, scientia & fama præclarus. Is quodam manè, cùm ante lucem ad prælegendum se pararet, leui oppressus somno, caput ad cathedram paulisper reclinauit, & dormire cœpit. Videbatur ante illi, quòd septem stellæ coram ipso exhiberentur. Admirante illo eam ien-

Aurasicen Episcopi vaticinium de Prædicatoribus.

Item aliorũ prælatorũ.

Visio cuiusdam boni monachi.

Maria Dei mater exoratrix mundi nequam.

Item cuiusdam à mortuis excitati, visio.

Romæ cõcilium generale Lateranense.

Visio Innocentij 3.

Monasteriũ Dominicanum Tolosæ extruitur.

[e] Visio Theologi cuiusdam.

eam rem, subito visæ sunt stellæ in eam molem & splendorem excrescere, vt totam regionem, immò & orbem vniuersum illuminarent. Confestim excitatus à somno, vidit solem ortum, accitisque famulis, qui libros eius ferrent, in scholam ingressus est. Et eccè beatus Dominicus & sex socij eiusdem habitus, ad eum humiliter accedunt, indicant se fratres esse, qui in territorio Tolosano fidelibus Euangelium prædicent aduersus hæreticos: simul etiam exponunt ei, quod velint eius adire scholam, & prælectiones cupidissimè auscultare. Inde multo tempore Magister ille eos septem fratres familiares sibique addictos habuit, & vt discipulos instituit. Rediensq; in memoriam supradictæ visionis, beatum Dominicum & socios eius lucidas illas stellas interpretatus est: cumque eos immenso famæ & scientiæ lumine subitò videret augeri, summa veneratione eos prosecutus est, & multo amore perpetuò complexus.

Lib. II I. POSTQVAM vir Dei Dominicus ex mandato Pontificis ad fratres suos de diligenda Regula retulit, iterum Romam profectus est, Domino illum comitante, & in omnibus dirigente. Interim verò Innocentius III. Pontifex desiit esse in humanis, & ei succedens Honorius, Apostolicæ sedis dignitatem obtinuit. Egit itaque apud illum seruus Dei, vt contra hostes Ecclesiæ Prædicatorium Ordinem confirmaret. More autem suo nocte in ecclesia orans vir Dei, sedentem ad patris dexteram filium surgere vidit iratum, vt interficeret omnes peccatores terræ, & disperderet omnes operantes iniquitatem. Stabat verò in æthere, ad spectu terribilis, & contra mundum in maligno positum, tres lanceas vibrabat: vnam, qua superborum erectas ceruices traijceret: alteram, qua cupidorum viscera configeret: tertiam, qua carnis voluptatibus deditos confoderet. Cumque eius iræ nemo posset resistere, occurrit clementissima mater eius, & pedes illius complectens, rogabat, vt parceret eis, quos suo sanguine redemisset, & institiam misericordia temperaret. Cui filius: An non vides, inquit, quantæ mihi irrogentur iniuriæ? Iustitia mea tot mala amplius non patitur impunita. Contrà mater: Tu qui omnia, inquit, nosti, benè perspectam habes viam, per quam illos ad te reducturus es: Habeo seruum fidelem, quem mittes in mundum, vt verba tua annunciet eis: sicque conuertentur ad te omnium Saluatorem. Habeo etiam alium seruum, quem ei adhibebo adiutorem, vt similiter operetur. Filius dixit: Eccè placatus suscepi faciem tuam: actamen velim videre eos, quos tanto muneri designasti. Obtulit ergo mater filio beatum Dominicum, & ait Dominus: Benè & accurate is faciet, quæ dixisti. Porrò beatus Dominicus socium suum in hac visione diligenter contemplans, ad id vsque tempus ignotum sibi, postera die in ecclesia inuentum agnouit, ruensque in sancta oscula & synceros amplexus, ait: Tu es socius meus: tu mecum pariter curres. Stemus simul, & nullus aduersarius vincet nos. Visionem quoque, quam iam diximus, enarrauit ei, Atque ab eo die fuit illis cor vnum & anima vna in Domino, quod etiam à successoribus suis iusserunt perpetuo obseruari: Huius visionis seriem & notitiam per S. Franciscum accepimus, cui beatus Dominicus ante Ordinis confirmationem, eam patefecit. Ea vero visione animatus certiorque effectus beatus Dominicus, ad Pontificem accedens, quemadmodum ab ipso & fratribus erat conceptus, Ordinis Prædicatorij, & omnium, quæ obtinere voluit, confirmationem impetrauit anno salutis 1216. Sanè si quis magnæ huius rei successum accuratè expenderit, multa admiratione afficietur, quod vir tam humilis atque extreme inops, nullo humano fretus auxilio, apud Apostolicam sublimitatem & illustrissimum Cardinalium collegium, tam arduum negocium tam efficaciter solus expedire, tamque faciliter ad effectum perducere potuerit. Sed reuera non humana industria, sed potens Dei sapientia per humilem seruum suum perfecit hæc omnia, impetrante id matre Dei sanctissimis precibus suis: cuius, oro, potentiam, clementiam & studium paulisper consideremus. Quid illa potentius, quæ omnipotentis iudicis iram; qui iam vt fulgur exacuerat gladium suum: & arripuerat iudicium manus eius, supplici prece retinere potuit, nè effusa eius ira deuoraret impios sicut stipulam, & arderet vsque ad inferni nouissima? Clementiam eius abunde testatur, quod pro perituris tam humiliter, tam benignè, tam instanter interpellauit. Eius clementiam ambiunt peccatores, ne pereant: iusti, vt proficiant. Porrò studium, curam & diligentiam tuam erga nos, ô Domina nostra, in his planè experimur, quòd non modò potentissimi furorem ardentem iudicis intercipis, & pro nobis apud filium clemens intercedis: sed etiam quod omnium salutis ministros egregios exhibuisti filio tuo: nempe viros lectissimos Dominicum & Franciscum, quos tu Virgo mater filio offerens, præclarè commendas: & filius acceptans, veritatis testimonio approbat, & perinde vt agnos à se missos inter lupos, firmissimis præsidijs tuetur ac munit. Benedicamus ergò fratres charissimi patrem cum filio & spiritusancto, cuius super nos inscrutabile videmus consilium, & benignissimum sentimus affectum. Benedicamus & matrem Dei, cuius precibus placatus filius, misericordiæ memor fuit, cum esset iratus peccatis hominum, relinquens nobis semen diuinum, sine quo sicut Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrha perissemus. Ex eo verò nos enati benedicto semine, mittamus radices deorsum, & faciamus fructum sursum: vt sit in nobis agnitio propriæ vilitatis, & animus incommutabili intentione addictus æternitati. Nos enim sumus semen seruorum eius, cum quo bona permanent: semen cui benedixit Dominus, vt crescat, & hæreditate capiat terram viuentium cum beatis mitibus, & portas possideat inimicorum suorum, id est, dæmonum. Amplectamur amanter, & imitemur constanter tantorum Patrum clarissima exempla & eximias virtutes, vt digni efficiamur, qui cum eorum semine in Dei filijs numeremur. Sed iam ad historiam se nostra recipiat oratio. Cùm in basilica S. Petri beatus Dominicus coram Deo preces funderet pro conseruatione & propagatione Ordinis, quem per ipsum dextera eius plantarat, confestim facta super ipsum manu Domini, vidit beatissimos Apostolos Petrum & Paulum ad se venientes. E quibus Petrus scipionem, Paulus librum ei tradere videbatur; simulque dicere ad eum: Vade, concionare, diuinitus ad id ministerium electus. Mox temporis momento vidit filios suos toto orbe dispersos, binosque & binos verbum Dei populis annunciantes.

Visio S. Dominici terribilis valdè.

Is fuit beatissimus pater Franciscus.

Cõfirmatur à Pontifice Ordo S. Dominici.

B. Mariæ encomium. *Deut. 32.*

SS. Dominicus & Franciscus quales fuerint. *Esa. 1. Item 37.*

Visio S. Dominici.

II. ITAQVE Tolosam reuersus, vbi fratres reliquerat, cum illis pariter inuocauit Spiritum sanctum: aitque hoc sibi animo esse constitutum, vt eos omnes, licet paucos etiamnum, per mundum dispergat, tanquam grana multam segetem allatura. Didicerat enim ex Apostolica reuelatione Deum id velle, vt ita dispergerentur. Illi verò omnes mirabantur tam repentinum eius ipsos ita in diuersa loca dimittendi consilium. Porrò illustris Comes Mõtis fortis dominus Simon, & venerabilis Archiepiscopus Narbonensis, & Episcopus Tolosanus, alijque ecclesiarum præfecti & prælati, pro humana industria & prudentia viro Dei sese opponentes, tam paucos fratres ne ita subitò à se ablegaret, eum hortati sunt. Quibus ille Dei spiritu plenus, fidenter respondit: Nolite patres & domini mihi obluctari. Ego enim probè noui, quid faciam. Fratribus autem dixit, vt studiis & prædicationi vacarent, monasteria conderent, nec quicquam formidarent, omnia prospera habituri. Tum illi, quod eum haud vulgariter amarent, perspicuæ sanctitatis eius authoritati promptius obtemperarunt, tanquam Deo per hominem ipsis imperanti, Cogitabant per id tempus Tolosani Comiti Montis fortis arma inferre, idque per reuelationem beatus Dominicus cognouit. Monstrata ei in visione est arbor proceritate sublimis, venustate grata admodum, in cuius ramis permultæ aues commorabantur. Euersa autem est arbor, & degentes in ea volucres auolarunt. Intellexit vir sanctus, amico suo, magno & sublimi principi, è propinquo mortem impendere: vti etiam rei probauit euentus. Anno à Christo nato 1217. assentiente beato Dominico, electus est in Abbatem F. Matthæus, qui cæteros gubernaret.

Fratres ad diuersa loca amandat.

Alia visio de cæde Comitis Simonis.

Primus idēque postremus Abbas apud Dominicanos.

ret. Sed eius nominis prælatus nemo alius in Prædicatorio Ordine extitit. Qui enim toti Ordini præest, Magister Ordinis: cæteri inferiores prælati Priores & Superiores vocantur. Voluit autem beatus Dominicus hanc Abbatis institutionem fieri, quod decreuisset proficisci ad Saracenos, vt eis verbum Dei prædicaret: perurgente eum charitate Christi, salute proximorum, & desiderio martyrij obeundi. Ea causa aliquandiu barbam nutriuit. Cœpit tum in agro Ecclesiæ electa seminare grana, quæ fructum plurimum, vnde cœlestis pater glorificatur, adferrent: misitque in Hispaniam quatuor fratres, Gnomenicium, Petrum, Michaelem, & Dominicum: in quibus Dominicus hic, quem postremum nominauimus, corpore quidem fuit exiguus, sed sanctitate, scientia & virtute magnificus. Sunt etiam Parisios missi F. Matthæus electus Abbas, cum F. Bernardo, qui in seipsum fuit homo rigidissimus, & carnis suæ castigator seuerissimus, sanctique Dominici in multis imitator eximius, cuius etiam aliquando itineris comes fuerat. Ij cum literis summi Pontificis Lutetiam sunt missi, vt Prædicatorum institutum confirmatum palàm annunciarent. Adiuncti sunt eis alij duo studij causa, F. Ioannes & F. Laurentius, cui multa de cœnobiorum habitatione & situ, de multorum Fratrum receptione diuinitus reuelata fuerunt: quæ sicut futura prædixit, ita res ipsa confirmauit. Seorsum autem missi sunt & alij tres, putà F. Manes, germanus S. Dominici frater, vir contemplator & sanctus: itemq; F. Michaël Hispanus, & F. Otherius conuersus. Hi omnes Parisijs congregati, conduxerunt domum contra fores Episcopi, in qua primum habitarunt. Anno sequenti, rogante id Pontifice Maximo Honorio, data est eis domus S. Iacobi à magistro Iohanne Decano S. Quintini, & ab Vniuersitate Parisiensi: quam illi ingressi sunt octauo Idus Augusti. Eodem verò anno, quo vir sanctus ita emisit filios suos, ipse Romam profectus est, vbi per eum Deus ad honorem nominis sui, & corroborationem nuper inchoati Ordinis, mira sanè operatus est, sicut sequentia declarabunt.

Attēde piū S. Dominici desiderium.

Parisiis obtinent Dominicani domum S. Iacobi.

III.

S. Dominicus Romæ conciona tur.

VBI Romam venit vir sanctus, concionandi munus, ad quod diuinitus accitus, & ab Apostolica Sede institutus fuerat, in præcipuo Apostolicæ authoritatis loco cœpit frequenter, humiliter & piè exercere. Diffundebatur gratia in labijs eius, eratque Deus in ore illius, & audiebantur verba eius cupidissime. Sermo enim eius & prædicatio non in persuasibilibus humanæ sapientiæ, vel inanis Philosophiæ verbis erat, sed in animi pietate, & ostensione spiritus & virtutis: cooperabaturque ei Dominus, & sermonem eius sequentibus signis confirmabat. Erat Romæ matrona quædam, cuius Romana & vidua, * Gutado ea dicebatur, miraq; erga beatum Dominicum deuotione ferebatur. Habebat autem filium vnum paruulum, mala affectum valetudine. Cumque vir Dei in Ecclesia S. Marci concionem habiturus esset, matrona hæc desiderio audiendi verbum Dei ex ore eius, relicto filio, venit ad concionem. Ea finita, domum reuertens, filium exanimem inuenit: sed immodicum dolorem ex eius morte conceptum silentio premens, & tum de Dei virtute, tum de beati Dominici meritis fiduciam concipiens, assumptis antillis suis, tulit filium suum ad Ecclesiam S. Sixti, vbi tum vir sanctus cum fratribus morabatur. Et quia domus illa tunc recipiendis sororibus apparabatur, alij artificum occasione intrabant cum illa. Inuenit autem virum Dei stantem ad fores domus, quam Capitularem vocant, tanquam ibi aliquem expectaret. Vt verò illum vidit, misit filium defunctum ad pedes eius, & prostrata coram illo, cum lachrymis orabat, vt ipsi filium restitueret. Dolens ergò ex animo vicem eius vir misericors, secessit paululùm ab ea, humique se abijciens, breues Deo preces obtulit. Mox surgens, accessit ad mortuum: Crucis in eum signum expressit, manuque eius apprehensa, sanum & incolumem erexit, reddiditque matri eius, præcipiens nè hoc ad vllius notitiam perferret. Illa verò cum ingenti gaudio discedens, beneficium Dei, quod in suscitato filio acceperat, iucunda & glorians in Domino, alijs indicauit, sic vt etiam ad Pontificis aures perueniret. Qui sane exultans, & donis Dei gratulans, quæ ipsius tempore extitissent, decreuit vt omni populo id pro concione exponeretur. Sed verus humilitatis cultor Dominicus obstitit, protestans, si id fieret, se mare transmissurum, nec vnquam deinceps in hisce regionibus moraturum. Remisit igitur summus Pontifex decretum suum. At quanto vir Dei profundius sese abijcere nitebatur, tanto præpotens Deus eum sublimius erigere pergebat. Atque ab eo tempore, quod suam gloriam non venaretur, Pontificis & Cardinalium, qui eum etiam antea charum habuerant, affectum & beneuolentiam erga illum longe propensiorem excitauit, vt & impensius eum amarent, & ampliori honore prosequerentur. Omnium etiam aliorum tanta erga illum extitit reuerentia, vt tum magnates & proceres, tum plebeij homines mira illum charitate colerent, atque ceu Angelum Dei sequerentur, beatosque se existimarent, qui vel contingere eum possent, vel quippiam ex rebus eius adipisci. Itaque cucullus & caputiū eius adeo ab illis conscindebantur, vt vix sufficerent genibus obtegendis. Dumque fratres eos arcere vellent, ne sic vestes eius secarent, vir Dei ait: Sinite illos suæ deuotioni satisfacere. Adeo enim illorum fidei congratulabatur, vt truncato habitu contemptibilis videri, pro nihilo putaret. Adfuerunt in his sancto Patri nostro viri probati, Tancredus, Ottho, Gregorius, Henricus & Albertus: quorum idcirco hic nomina expressimus, quod tanti Patris contubernio ornati, Prædicatorij Ordinis sacra quædam fundamenta, & viui præciosique lapides fuêre. Ita & in scriptis diuinis Maiorum nomina memoriæ causa exprimuntur. In eodem autem loco fratribus in structura laborantibus, architectum quendam conductitium in crypta moles supernè dissoluta contriuit, & sub tanto pondere diu iacentem penitus extinxit. Concurrunt Fratres ad miserabile spectaculum, summo dolore affecti. At pius pater Dominicus & inopinatæ mortis casum vehementer miserans, & filiorum mœrentium afflictionem non ferens, extinctum cadauer è cauerna ad se iussit deportari, fusisq; precibus, mox illum & viuum & incolumem restituit, & tristes filios gaudio & consolatione affecit.

* al. Gutta dona.

Excitat vita sanctum.

Multa eum omnes reuerētia prosequuntur.

Primatij eius socij qui fuerint.

Aliū mortuum reuocat ad vitā.

IV.

PER id tempus, consentientibus Cardinalibus, constituerat Honorius Pontifex, omnes sanctimoniales, per diuersa Vrbis loca dispersas, modò id fieri posset, in vnū redigere, vt & facilius possent regi, & cautius custodiri. Sint enim in vnum collectæ, hauddubiò minus difficilis est earum custodia. Porrò illas ita adunatas decreuerat apud sanctum Sixtum, propter antiqui loci reuerentiam & opportunitatem, collocare. Cernens verò beatum Dominicum per omnia virum religiosum & ad omnes gratiosum, illi pium hoc opus committendum censuit. At ille nihil Pontificis voluntati resistens, id vnum à Pontifice modestissime petiit, quandoquidem tam grande opus ipsius vnius vires sustinere non possent, adiutores idoneos vt ipsi largiretur. Adiuncti sunt igitur ei à Pontifice tres Cardinales, Hugolinus Ostiensis, qui postea fuit Pontifex maximus, Stephanus de Fossa noua, Nicolaus Cardinalis, Tusculanus Episcopus: quorum hac in re exequenda fideli & opera & consilio vsus est. Tentabant ergò summa cum modestia & moderatione, quod Pontifex mandarat: sed inueteratæ libertatis mala consuetudine transuersim actæ, Pontificis voluntati & nunciorum eius persuasionibus siue adhortationibus parére, stulta quadam audacia & muliebri pertinacia, omnes pariter detrectarunt.

Studiū sanctissimi Pōtificis pro reformatione monialium.

V.

ERAT tum in Vrbe insigne quoddam monastetium sanctimonialium, quod sanctæ Mariæ trans Tyberim, dicebatur, in quo venerabilis & omni honore dignissima eiusdem virginis matris seruabatur imago, quam beatissimus Lucas Euangelista ad vultus eius & habitus similitudinem ad viuum planè creditur depinxisse. Quæ quidem pijssima imago nescio quo casu illi ecclesiæ sublata fuerat, sed illi cælesti miraculo fuit restituta. Eam verò, vt par est, illius

Imago S. Mariæ à B. Luca picta

illius monasterij sorores, & Romani omnes ineffabili studio venerabantur. Ad hunc ergò locum vt beatus Dominicus accessit, Abbatissam & sorores omnes, vna tamen dempta, ad Pontificis voluntatem inflexit: cunctæq; in manus ei obedientiam promiserunt, se inde migraturas, si illa dulcissima imago cum ipsis vellet transferri. Eam conditionem libenter accepit S. Dominicus, illud adijciens, si illa desiderabilis imago, vti olim, ad suam rediret ecclesiam, & ipsæ pariter essent ab hac obedientia absolutæ. His ita gestis, prohibuit eis, nè posthac è monasterio exirent visitatum parentes vel alios quoscunque. Vbi resciuerunt earum cognati & amici, quidnam fecissent, & quibus assensissent, multo furore perciti, ad eas venêre, dureque obiurgarunt, quod ad persuasionem hominis ignoti tam celebri loco derelicto, aliò se transferre vellent. nec à contumeliis sancti viri abstinebant eum sacrilegis linguis hominem nequam & scurram appellantes. Itaque perturbatis illis & fœmineo timore perterritis, non paucæ ex eis rei benè gestæ quadam irrationabili ductæ sunt pœnitentia. Hæc autem omnia vir Dei, licet absens, eo spiritu, quo regebatur, reuelante cognouit. Sustinens autem ad breue tempus, quodam die manè venit ad locum, & post oblatum Missæ sacrificium, concione peracta, dixit ad illas blande & leniter. Filiæ meæ, iam quidem de sanctitatis proposito, perinde atque de maleficio, multum doletis, & vultis à bona via pedem retrahere, & à tergo Domini recedere. Sed cum apud Deum grati illi sint & accepti, qui voluntariè ei sacrificant, & vltrò se ei offerunt: si qua in vobis est timens Deum, & audiens vocem serui eius, sponte, vti conuentum est, huc me accedat, Domino obedientiam oblatura. Tunc Abbatissa cum omnibus aliis, sicut iam ante fecerant, denuò in eius manus voluntariam obedientiam promiserunt. Quæ enim abierant retrò post satanam, sancti patris meritis sunt reuersæ. Deindè vir prudens quosdam conuersos, viros religiosos & solertes adhibuit, qui monasterium perpetuò custodirent, & sororibus necessaria ministrarent: abstulitq; claues omnes, & totius monasterij administrationem in se recipiens, non permisit, vt deinceps vel propinquis, vel alijs sine arbitris loquerentur.

Reformat sanctimoniales, sed ea causa fert contumelias.

VI. Postea fidelis Domini seruus & prudens ex consensu trium Cardinalium, quorum regebatur & muniebatur auxilijs, id constituit, vt apud S. Sixtum quarta feria, ipsi quatuor conuenirent, & ibidem Abbatissa, quam diximus, cum monialibus omnibus præsens, administrationem & iura omnia monasterij Cardinalibus & ipsi resignaret, vti etiam factum est. Ecce autem sedente viro sanctissimo cum illis Cardinalibus in media Capitulari domo, Abbatissa verò cum monialibus adstante, vt ea res diuinitus gesta euidenti miraculo declararetur: vir quidam eiulans & comam vellens, voce horribili exclamat: Eheu, eheu. Cunctis exterritis & sciscitantibus, quid haberet, respondit: Nepos Stephani Cardinalis ab equo cadens, mortuus est. Dicebatur is Napuleon. Ea re prorsus inopinata & miserabili Stephanus Cardinalis patruus eius attonitus & angustatus, in beatum Dominicum caput reclinauit: alij verò excipientes, sustulerunt eum. At sanctus pater surgens, aquam benedictam in Christi nomine ei adspersit. Porrò frater Tancredus dixit ad virum Dei: Vbi est pietas tua, pater, vbi nunc fides in Dominum? Cur pro salute adolescentis non oras Deum? Tum vir Dei egressus, ibat ad cadauer, miseranda concussione & immodica dissipatione horribiliter deturpatum. Iussit autem illud in quasdam ædes inferri: porrò F. Tancredo & alijs, qui cum ipso erant, dixit, vt pro sacrificio offerendo altare ipsi præpararent. Ibant ergò Cardinales cum suis, & Abbatissa cum sanctimonialibus ad locum, vbi vir beatus erat hostiam salutarem immolaturus. Cùm autem iam adstaret ad aram cum summa, vt solebat, reuerentia, immenso perfusus est lachrymarum imbre, Spiritu sancto flante: cumque corpus Christi purissimis manibus in altum eleuaret, cunctis qui aderant, spectantibus & stupentibus, ipse pariter cubiti vnius altitudine à terra eleuatus est, corpus terrenum & graue animi deuotione & spiritu gratiæ sursum attollenturus, accessit. Sequebantur eum Cardinales cum famulis suis, itemq; Abbatissa cum sororibus suis, cum mœrore & fiducia, quid in sui nominis gloriam Dominus facturus esset, penitus ignorantes. Stans autem vir pijssimus ad corpus extinctum, caput & cætera membra conquassata, ipsosque pedes manu sua contrectauit, suis locis accurate & comiter omnia componendo. Deinde ad preces iuxta feretrum se contulit. Cumque hunc in modum secundò & tertiò fecisset, surgens ab oratione, signo Crucis eum consignauit: stansq; ad caput defuncti, sublatis in cælũ manibus, diuina virtute ipse quoq; plus quàm cubito vno suspensus in aere, magna voce clamauit. Adolescens Napuleon, in nomine Domini nostri Iesu Christi tibi dico, surge. Confestim videntibus cunctis, qui ad tam grande spectaculum confluxerant, sanus, & incolumis surrexit, dixitque ad virum Dei: Pater, dà mihi quod edam. Moxque vir pius dedit ei cibum & potum, sanumque & hilarem, nec vllum contriti corporis vestigium habentem reddidit venerabili viro Stephano Cardinali. Iacuerat exanimis à mane vsq; ad horam nonam. Quantum autem possum coniectura assequi, 16. Calendas Martij excitatus est.

Offert Missæ sacrificiũ cum multis lachrymis.

Corpus eius eleuatur.

Tertium vitæ restituit.

VII. Ad hoc vsque tempus in Vrbe Fratres Prædicatores apud S. Sixtum manserant, vbi hæc & plura alia admiranda omnipotens Saluator per S. Dominicum operatus est. At Pontifex Honorius, qui virum Dei haud vulgariter amabat, ecclesiam S. Sabinæ eis tradidit incolendam, vbi hodieque Pontificum beneuolentia perseuerant. Eo libros & omnia, quæ hactenus apud sanctum Sixtum habuerant, transtulêre. In ea ecclesia S. Sabinæ beatorum martyrum Alexandri Papæ, Euentii & Theoduli corpora quiescunt. Is Alexander, à beato Petro Apostolo septimus, & huius nominis primus Romanæ sedis Pontifex sub * Adriano principe post vincula, carceres, eculeũ, ignes & vngulas, punctis crebertimis per tota membra peremptus est: Euentius & Theodulus presbyteri, post longam carceris tolerantiam ignibus examinati, ad extremum capite cæsi sunt: eorumque illustribus titulis hic Fratrum Prædicatorum locus ornatur, Extat verò ibidem titulus insignis S. Sabinæ, cuius Cardinalis fuit Hugo Ordinis Prædicatorij, vir doctissimus & comprimis religiosus: cuius doctrina, scriptisq; præclaris hodieque Ecclesia eruditur. In Germaniam etiam Apostolicæ Sedis missus à Latere legatus, cum multa modestatione, prudentia & religione, omni calcata auaritia, suæ legationis functus est munus, ita vt vsque in præsens eius iustitia illic commemoretur. Et nunc quoque eiusdem tituli, nominis, religionis, doctrinæ & pietatis vir paterque venerandus eundem locum cunctis reddit venerabilem.

* Traiano potius legendum.

Hugo Cardinalis.

VIII. Ad quem sanè cum se contulissent, vt diximus, Fratres cùm omnibus rebus suis, agente beato patre Dominico, tempus ab illo præstitutum est, quo deberent sorores in ecclesiam sancti Sixti, vbi Fratres hactenus habitauerant, succedere. Anno igitur à nato Saluatore 1219. 12. Calendas Martij, in quem diem tunc inciderat prima Dominica Quadragesimæ, Abbatissa cum sororibus S. Mariæ Transtyberinæ possidendam accepêre ecclesiam sancti Sixti, ibique habitare cœperunt, Domino perpetuò seruituræ. Erat inter illas puella quædam Cæcilia, annos natã decem & septem. Ea in ipso portæ ingressu prima ante omnes habitum Ordinis induit ministerio beati viri, in cuius manus tertio obedientiam promisit. Post eam Abbatissa cæteræque sorores & multæ aliæ eum habitum simpliciter susceperê & professionem fecere: quæ omnes erant numero quatuor & quadraginta. Porrò Romani illam insignem beatissimæ matris Dei imaginem, quæ apud Moniales trans Tyberim fuerat, indè tolli nolebant, quod facilior illic eis ad illam contemplandam aditus pateret. Itaque vir sanctus nocte sequenti, duobus Cardinalibus, Nicolao Tusculano Episcopo, & Stephano, cuius nepotem ad vitam reuocarat, comitantibus, & cum permultis alijs, simul etiam magna luminum copia tum præcedente, tum subsequente, nudis pedibus incedentibus, illam

Abbatissa & cæteræ moniales obedientiam promittũt.

Cum multa reuerentia transfertur imago B. Mariæ.

cunctis optatissimam & dulcissimam virgineæ matris imaginem proprijs humeris reuerentissimè deportauit: quam sanè sorores nudis pedibus, orantes expectabant, & cum lachrymis, multaque animi exultatione exceperunt: permanerque ea apud illas vsque in hodiernum diem. Hæc est imago illa veneranda, quam beatus Gregorius Pontifex ob sæuientem pestem profligandam, quodam Paschali tempore in processione cum litanijs per vrbis circuitum reuerenter deferri iussit, cui etiam tota aëris cessit infectio, eius præsentiam ferre non sustinens. Mira autem successit serenitas, & auditæ sunt voces in aëre iuxta imaginem, ità canentes: Regina cæli lætare, alleluia: quia quem meruisti portare, alleluia: resurrexit sicut dixit, alleluia. & Beatus Gregorius subiunxit: Ora pro nobis Deum, alleluia. Reposita est ergò reuerenter admodum per beatum Dominicum & duos Cardinales apud virgines imago Virginis matris, & in ea vultum eius deprecantur omnes diuites plebis, adorantes in matre filium, qui est super omnia Deus benedictus in secula seculorum, Amen.

Nota de hac imagine.

Antiphona Regina cæli, cælitus audita.

IX. PRIMVM hoc sororum monasterium author & architectus Prædicatorij Ordinis Dominicus instituit, eiusq; Sanctimoniales summo studio in disciplina monastica conseruans, erudiuit, sæpè pro illarum consolatione conciones & collationes fratribus audientibus habuit, de Ordinis disciplina paternè docuit, quippe cui singularis gratiæ virtus affatim multa suppeteret. Coram illis & in illis per eum virtus altissimi miracula multa euidenter declarauit. Concionabatur quandoque vir beatus apud S. Sixtum Dominica secunda Quadragesimæ, aderat etiam populi frequens auditorium: & eccè dæmoniaca quædam, eius concionem interturbans, crebrò dictitabat: Sceleste, sceleste, tuis imposturis quatuor, quæ meæ erant, mihi abstulisti. Meæ, inquam, erant, & tu eas mihi eripuisti. Populo verò indignè ferente eam concionis interpellationem, sæpè ei beatus vir dixit: Obmutesce, obmutesce. Respondit dæmon per os fœminæ obsessæ: Non nos hinc eijcies: nostra est hæc, nec indè emigrabimus. Septem sumus, & hoc pacto in eâ ingressi sumus: cœperuntque singuli, quomodo in eam intrassent, diuersis vocibus enunciare. Crescente autem populi commotione & tumultu, vir Dei sublata manu edidit Crucis signum, & ait: In nomine Iesu Christi præcipio vobis, vt exeatis, & eam deinceps minime vexetis. Continuò mulier horribili corporis distensione compacta, magnam carbonum molem euomuit, tanta sanguinis copia sequente, vt quasi mortua videretur. Iussit autem vir sanctus eam ex ecclesia educi, & curam eius haberi donec plenius sanaretur. Reddita sanitati, Christo se dicauit, eamque beatus Dominicus dici voluit sororem Amatam. Vixit ea diu postea sana & incolumis in operibus bonis. Factum est hoc insigne miraculum die octaua ab ingressu sororum in ecclesiam S. Sixti: quæ sane vt viderunt eum in publica concione tanta authoritate dæmonibus imperantem, stupentes timebant valdè. Alio tempore pijssimus vir de filiarum salute solicitus, accessit ad locum, & è sorore Constantia Rotularia (sic enim vocant eam, quæ reddit responsa aduentantibus) sciscitatus est, num rectè valerent sorores Theodora & Thedramia. Respondente Constantia, febribus illas vexari, & Theodoram iam ex paroxysmo decumbere, vir misericors ait ad eam: Abi, & dic eis me iussisse, ne deinceps febricitent. Fecit illa, vt iussa erat, & mox omni morbo expeditæ sorores, incolumes extitere, alijs sororibus videntibus, & ad tantum miraculum stupentibus. Reuersa ad virum Dei Constantia, (expectabat enim eam) indicauit rem totam. Ille gratias agens Deo, abscessit.

Primum cœnobium sanctimonialium S. Dominici Romæ.

Eijcit septē dæmones ex vna fœmina, q̃ postea se Christo dicauit.

Duas febricitantes mire sanat.

X. CVM sic Romæ concionaretur vir sanctus, tanquam palmes in vite manens, vberes animarum fructus attulit, ita vt duo præclara, alterum fratrum prædicatorum, alterum sororum, monasteria, plena religiosissimis & Deo deuotissimis hominibus, instituta sint. Sanctus enim erat, & qui cum eo conuersabantur, sancti fiebant. Sic ergò, vt semper optarat, fructificans profecit, nec tamen animo eius charitate dilatato suffecit. Diffusa enim erat in corde eius charitas per spiritum sanctum, qui habitabat in eo, & cupiebat omnes esse in visceribus Iesu Christi. Hæc nanque pijssima affectio, & Deo gratissimum desiderium, sanctissimum pectus eius sibi vendicarat, vt animas proximorum lucraretur, & suo coniungeret creatori. Hoc lachrymis & precibus à Domino contendit: hoc feruentibus concionibus, & perfectissimis studijs egit, & præclaris per eum Dominus miraculis compleuit. Optabat impendi & superimpendi pro animarum salute, idque exemplo Saluatoris, qui seipsum tradidit pro animabus nostris. Nihil vel tam laboriosum, vel terribile potuit accidere, quod pro salute proximi refugeret: nihil tam carum aut adeò pretiosum offerri, quod non charitati posthaberet, & eius causa exponeret. Ea igitur cura & solicitudine eum stimulante, vt & animas Domino adduceret, & Ordinem suum propagaret, ab Vrbe misit Bononiam fratres Iohannem & Bertrandum, anno Christi 1218. Deinde illis adiunxit fratrem Christianum & Conuersum quendam. Ij Bononiæ degentes, magnas paupertatis angustias perpessi sunt.

Rom. 5.

Eximia sitis animas lucrandi.

Matth. 20.

XI. EODEM anno Romam venit Aurelianensis Episcopus, & cum eo magister Reginaldus Decanus, vir per omnia laudabilis, fama celebris, eruditione conspicuus, qui etiam Parisiis annis quinque in Iure Canonico prælegerat. Is vbi admissus, fuit in familiare cum quodam Cardinali colloquium, indicauit ei hoc se esse animi proposito & voluntate, quòd velit per mundum discurrere, & pauper pauperem Christum prædicare. At tamen quaid ratione possit aggredi, nondum satis animo occurrere. Tum Cardinalis: En, inquit, quemadmodum desiderat anima tua, nouus existit Ordo, in quo prædicandi munus & voluntariam paupertatem profitentur. Eius verò fundator intrà hanc degit vrbem concionibus vacans. His exhilaratus vir prudens, beatum Dominicum ad se acciuit, eiusque sanctitatis adspectu delectatus, verborumque comitate & veritate illectus, mox deliberauit eius complecti institutum. Eccè autem quamprimum sancti propositi examinatrix aduersitas graui eum corporis ægrotatione affligit. Morbo ingrauescente, natura succumbens deprimitur, & salus à medicis desperatur. Confidens autem in Dei virtute beatus Dominicus, ad preces se conuertit. Illo orante, magistro Reginaldo vigilanti, & ardore febrium admodum æstuanti, Regina cæli, Virgo mater apparuit visibiliter cum duabus speciosissimis puellis, dixitque ei: Pete à me quod vis, & dabo tibi. Deliberanti quid peteret, altera ex puellis illis suasit, nè quid peteret, sed se totum beatissimæ matris Dei permitteret voluntati. Ille salubri parens consilio, illius se penitus subiecit arbitrio. Tum mater Dei extendens manum virgineam, ægri oculos, aures, nares, os, manus salutari, quam attulerat, vnctione, liniuit, proprias verborum formulas ad singulas vnctiones proferens. Porrò ad pedum vnctionem ita dixit: Pedes tuos in præparationem Euangelij pacis perungo, & ad renes dixit: Stringantur renes tui cingulo castitatis. Omnem quoq; Prædicatorij Ordinis habitum ei demonstrans: Hic est, inquit, habitus Ordinis tui. Atque ita & ab ægrotantis oculis cælestis illa visio, & à toto corpore morbus omnis ablatus est, stupentibus medicis, quorum iudicio vita eius desperata fuerat. Nihil horum latebat beatum Dominicum, quippe cuius meritis & intercessione Reginaldo contigisset ea visio. Tertio inde die, cum assideret Reginaldus beato Dominico, rursus adfuit clementissima virgo, & vt erat pollicita, vnctionem illam in Reginaldo iterauit. Aderat tum religiosus quidam ex Ordine hospitali, qui testabatur se vidisse beatissimam virginem totum Reginaldi corpus sua manu perungentem. Illa salutaris vnctio corpus eius ab omni concupiscentia adeò purgauit, vt quemadmodum ipse fassus est, nec primi in eo motus postea extiterint. Verùm hæc omnia beatus Dominicus, ab eo adiuratus, non prius reuelare voluit, quam ille è vita excessisset.

Reginaldo insigni viro apparet beatissima Maria.

Eũ sanitati restituit.

Omnem in eo libidinē extinguit.

XII. ACCEPIT inde Reginaldus habitum, ipsi diuinitus præmonstratum, à beati Dominici manibus. Prædicatorum

adhuc

adhuc nouello adiunctus Ordini, & factus consors pauperum Christi. Fuit is vir insignis, scientia instructus, gratia præuētus, virtute robustus, sanctitate conspicuus, religione præcipuus, castitate mūdissimus, beatissimæ matris Dei tactu sanctificatus. Qua sit autem pietate efferendus, & quanta veneratione prosequendus huius instituti habitus, qui à matre Domini eidem Reginaldo in visione ostensus fuit, Dominus postea declarare voluit. Nam magister quidam apud Salamancam Hispaniæ vrbem, vbi tum literarum studia florebant, artium præfectus, manè quodam, die Dominico cum multis studiosis ad domū Prædicatorum venit, vt concionem audiret: Subitò autem tanta extitit pluuiæ vis, vt è domo egredi non possent. Suppræfectus igitur siue Supprior domus, cùm eum ad prandium inuitaret, nec retinere posset, induit eum fratris cuiusdam cucullo, ne pluuia vestes eius madefaceret. Eoq; sic induto, coram multis Doctoribus, & studiosis, qui illic aderant, dixit Supprior: Protestor ego hodie, & vos omnes testes esse volo, magistrum Nicolaum habitum nostrum suscepisse. At ille magister ridens & irridens abiit, totoque die illo per plateas & ædes studiosorum discurrens, cum multo risu & cachinno omnibus deridendum propinauit habitum sanctitatis: Sed ecce eadem nocte acerrima eaque perpetua febre corripitur, & mirè cruciatur. Quod cùm & ipsi, & medicis non parum formidinis adferret, tabescebat, sicut ipse ait, anima eius, & valde territus, anxias Domino preces fudit. Audiuit verò diuinitus vocem ita dicentem: Putasne me ipsas fratrum Prædicatorum personas duntaxat velle honore & reuerentia affici? Ego verò id te scire velim, me & vestes eorum nolle debita veneratione fraudari. Quas cùm tu contumelia affeceris, nisi per pœnitentiam resipueris, non id feres impunè. Ea vox, vbi non dormientis, sed vigilantis auribus illata est, omnia eius viscera concussa sunt. Vocatis igitur fratribus, habitum, quem irridiculè ludens gestauerat, cum reuerentia multa suscepit & solenniter induit, vt in eo expiaret, quod perperam admiserat. Beatos planè, qui his vestibus multiplicis gratiæ indui meruērunt, quas mulier fortis suis contexit domesticis, vt armis lucis induti, honestè ambulent, nè ab agni nuptijs excludantur. Verè felicem & inclytum Prædicatorum Ordinem, inter Ordines præcipuum, & Angelico Ordini similimum. Laudat enim, benedicit, & prædicat Deum, quæ sunt officia Angelorum. Purgat instar Angelorum immunditiam peccatorum, inuitando reos ad pœnitentiam: illuminat infidelium & insipientium ignorantiam, scientiam salutarem docens, Perficit denique proficientet, excellentiorem eis viam demonstrans. Hæc est huius instituti ordinatissima religio, Deo gratissima professio, ab æterno profecta consilio, quam Virgo mater impetrauit à filio, extremis temporibus in populi salutem instituendam. Quam etiam fouet patrocinijs, attollit beneficijs, illustrat miraculis, tuetur in afflictionibus, conseruat in tentationibus, & à periculis omnibus tam potenter, quàm clementer eripit. Specialis quoq; charitatis argumento, singularisq; gratiæ priuilegio huius sacri Ordinis filijs ipsa habitum tribuit, peculiari eos ornans indumento. Cùm enim initio Canonicorum Regularium vestibus vterentur, nunc beatissimæ virginis vestitu amicti cælitus, præ cæteris gloriantur. Custodi igitur summo studio frater charissime virginea, quibus induēris, vestimenta: maneant candida omni tempore. Sit munditia castitatis in corpore, lumen veritatis in opere, pura synceritas in corde. Intuere & imitare beatissimum patrem tuum Dominicum, munditiæ speculum, virginalis innocentiæ vasculum: pro cuius puritate Virgo mater, ex filij munere, omnem hanc Prædicatorio Ordini impertit sanctitatem.

Reginaldus induit habitum S. Dominici.

Pœna habitum monasticum irridentis.

Is resipiscens, fit monachus.

Prou. 31.

Eccles. 9.

XIII. CVM enim beatus vir Romæ apud sanctam Sabinam in Ecclesia fratrum pro consuetudine sua pernoctaret, & iam media nocte oraret, cunctis fratribus quiescentibus, in dormitorium ingressus, in quadam eius parte constitit, Domino preces offerens. Eleuatis autem oculis, vidit ab alia parte tres admiranda pulchritudine virgines, in ijsque mediam forma incomparabili: cuius aliæ latus claudebant vtrinque: & vna quidem ferebat situlam splendidam & elegantem: altera verò aspergillum porrigebat in medio gradienti Reginæ. Transiens ergò Regina cum virginibus per dormitorium, singulos fratres suis in lectis quiescentes conspergebat, eosque Crucis signo consignabat. Vnum solum præterijt, nihil ei huius gratiæ impertiens: vt discant posteri, quam religionis disciplinam, quod pudicitiæ studium velit in nobis extare etiam dormientibus, visitans nos omni tempore misericordiæ mater. Aduertit hoc beatus Dominicus, quid fratri accidisset: surgensque à prece, Reginæ processit obuiam, vbi lampas dormitorij pendebat, ad eiusque prostratus pedes: Obsecro, inquit, Domina mea, Indica seruo tuo, quænam sis. Dicebat hoc, licet eam spiritu cognosceret. Per id tempus antiphona, Salue regina, in cœnobio fratrum & sororum Romæ flexis genibus sine cantu dicebatur. Respondit ei Domina: Ego sum illa misericordiæ Regina, quam quotidiè ad vesperam pijs mentibus inuocatis cumque dicitis, Eia ergo aduocata nostra: prosterno me coram filio, orans illum pro Ordinis huius conseruatione: Tum ille concepta fiducia: Quæ sunt, inquit, ô Domina, virgines speciosissimæ, quæ te comitantur? Respondit illa: Cæcilia & Catharina. Rursus ille: Cur mea Domina, ait, fratrem illum auersata præteriisti? Respondit Domina: Quod non ita, vt decebat, se gereret. Deinde ad reliquos fratres pergens, cùm eos quoque conspersisset, & consignasset, disparuit. Vir Dei autem ad locum redijt, vbi priùs constitetat: & eccè repentè extra se rapitur ante Deum, videtque sedentem Dominum, & à dexteris ei assidentem matrem eius, indutam pallio coloris sapphirini. Circumspiciens vero, vidit ex omni natione spiritalium patrum, qui sacris instituendis religionibus siue monasticis institutis, Christo filios & filias spiritales genuerant, magnam copiam, in conspectu Domini gloriantem. Sed nullum ibi suorum filiorum videns, pudore suffusus & intimo dolore compunctus, acerbissimè fleuit: atque à maiestatis diuinæ gloria exterritus, eminus stetit, non ausus vultui Dei & Virginis excellentiæ appropinquare. Innuit autem ei mater Domini, vt ad ipsam veniret: at ille tremens & pauens, non audebat accedere, donec etiam à Domino esset accersitus. Tum vero accessit corde compunctus, humilis spiritu, totus infusus acerbissimis lachrymis, & ad filij atque matris eius pedes cum summa humilitate se proiecit. Dixitque Dominus Iesus ad eum: Surge, cumque staret coram Domino, ait ad illum: Quid ita misere luges? Ille respondit: Quod coram te omnium monasticorum Ordinum homines adesse conspicio: de meis vero ne vnum quidem. Ait Christus ad eum: Vis videre filios tuos? Respondit ille: Id vel maximè velim. Tunc Christus manum suam ponens super humerum matris, dixit ad eum: Institutum siue Ordinem tuum ego commisi matri meæ. Sed illo instante & cupiente videre filios instituti sui, rursus ait Dominus: Itáne planè eos videre vis? Respondente eo, se id modis omnibus cupere, mater Domini pallium, quo induta erat, expandit coram lachrymabundo Dominico, quod tantæ erat amplitudinis, vt totam cælestem Hierusalem suauiter circumplecti videretur. Atque sub hoc securitatis tegumento & pietatis sinu vidit ille cælestium arcanorum contemplator, fratrum Ordinis sui innumeram multitudinem, singularis cuiusdam protectionis cura & peculiaris amoris brachiis circumplexam. Itaque luctus mutatur in gaudium, lamenta abeunt in iubilum: & ille spiritu exultans, prostratus agit gratias Dei filio & eius matri singulari. Mox ad se redit, & signo ad nocturnas preces fratres excitante, omnes surgunt. Illis precibus absolutis, ad domum Capitularem vir Dei fratres conuocat, prolixè ad eos concionatur, admonet vt ament matrem Dei, cuius erat mirificis consolationibus egregiè recreatus. Postea fratrem illum, quem sanctissima virgo dormientem præterierat, blandè alloquens, illum comperit à culpa prorsus alienum: fatebatur tamen frater, se, cùm euigilasset, nudato corpore fuisse. O quanta nobis indicta est necessitas seruandæ disciplinæ, tuendæ pudicitiæ, quando etiam nescientes & nolentes, illos pijssimos oculos à nobis auertimus, qui clementer in-

Visio B. Dominici.

Antiphona Salue Regina à Dominicanis Romæ singulis diebus dicitur.

Eius alia visio, extra se rapti.

S. Maria protectrix & mater omnium Dominicanorum.

Summo studio etiam dormientes debēt pudicè se gerere

tuentur eos, qui vias suas semper solicite custodiunt. Quanta verò nobis veneratione colenda, quibus laudibus efferenda est beata Dei genetrix, cui à Diuina maiestate commissi sumus, sub cuius alis protegimur, cuius manu benedicimur, cuius geatiæ rore perfundimur, cuius intercessione dilatamur, conseruamur, & salui efficimur? Hæc est, quæ beatum Dominicum patrem nostrum, tanquam seruum fidelissimum filio obtulit, ei sæpe apparuit, illum blanditer allocuta est, ei in extremis adfuit, illum scala candidissima in cælos venientem cum filio suo coronauit.

Bona, eximiæ sanctitatis fœmina.

SOLEBAT beatus Dominicus visitare afflictos, inopes consolari. Erat autem Romæ in turri iuxta portam Lateranensem quædam solitaria fœmina, Bona nomine, magna religione & sanctitate. Eam morbus grauissimus infestabat, ità vt ex pectore & vberibus eius scaterent vermes innumeri. Sed illa tam horrendam vexationem adeò sedatè & patienter, tantaque animi gratitudine tulit, vt interdum vermes excidētes colligeret, & in pectus suum reponeret. Visitabat eā sanctus Dominicus, eius confessionē recipiebat, & crebo illi Eucharistiam porrigebat. Cumq; die quodam tanti sacramenti eam fecisset participem, & consolationis atq; ædificationis verba ei loqueretur, sedēs ad fenestellā eius, interalia rogauit eam, vt locum tam immaniter corrosum ipsi ostenderet. Fecit hoc illa, viditq; vir sanctus pectus eius vermibus plenum: multaque erga illam commiseratione affectus, Oro te, inquit, vt pro magno munere largiaris mihi vnum ex his vermibus. Noluit illa, nisi fidem daret vir sanctus, se vermen redditurum. Illo hoc promittente, tulit vermem à pectore, & per fenestellam ei tradidit. Is sanè magnus erat, atro capite. Vt verò illum beatus Dominicus accepit, & digitos suos vertit, eumque inspexit, subitò versus est in gemmam elegantissimam. Ea re perspecta, non mediocriter admirabantur fratres, qui cum illo erant, dicebantque viro Dei, nè ei gemmam restitueret. Illa verò lachrymante & orante, vt sua gemma ipsi redderetur, vir Dei stans promissis suis, eam fenestellæ imposuit: eamque acceptam illa, cernente beato viro & sociis eius, ad suum pectus apposuit, repente mutatam in vermem. Tum verò sanctus vir, cùm ei benè precatus esset, eamque consignasset, ab ea discessit. Illo autem à turri descendente, vbera ab eius pectore deciderunt vnà cum vermibus, qui extincti sunt, pectusque consolidatum, paulatim integrè restitutum est, omnisque illius horrendæ putredinis dolor sopitus est. Post aliquot dies inuisit eam vir Dei, planeque incolumem & gaudentem reperit. Illa autem narrabat fratribus, quemadmodū Dei gratia & sancti viri meritis eo morbo liberata esset. Fuit itidem Romæ inclusa quædam apud ædem S. Anastasiæ, Lucia nomine: quam, cùm ad S. Sixtum iret, subinde inuisere solebat vir Dei. Eius brachium adeò sæuissimus morbus corroserat, vt carne & cute exesis, totum os vsque ad cubitum nudum appareret. Iubente autem viro beato, vt brachium ipsi ostenderet, illa paruit. At viso tanto dolore, vir pijssimus eius misertus, Cruce eam consignauit, eique bene precatus, abijt. Confestim illa meritis eius plenissimè sanata est. Huic rei interfuit F. Berttandus, & complures alij. XIV.

Vermis terrimus vertitur in gemmam.

Eius horrendū morbum sanat B. Dominicus.

Alterius brachium consignans Cruce, mirificè reformat.

VENERABILIS ille magister Reginaldus, cuius supra meminimus, sanitate vtriusque hominis, meritis beatissimæ matris Dei perceptus, licet iam professione esset obligatus ordini, at tamen cum bona venia beati Dominici, vt suum expleret desiderium, cum Episcopo Aurelianensi mare transit. Indeque reuersus, Bononiam venit anno partæ salutis 1218. 12. Calend. Ianuarij: cœpitque mox totus in conciones incumbere. Erat verò vehementer ignitum eloquium eius, sermoque eius ceu facula ardens auditorum corda inflammabat, vt vix quisquam tam saxeo esset pectore, qui se absconderet à calore eius. Feruebat tum tota Bononia, quod nouus videretur apparuisse Elias. Per id tempus multos recepit ad ordinem, siue in sui instituti sodalitatem, auctusque est Prædicatorum numerus: multique ad eos diuncti sunt, quorum prædicationis luce, permulti in Orbe instar stellarum radiant. Eam lucem futuram Deus antè præmonstrauit. Priusquam enim venissent Dominicani fratres Bononiam, mulier quædam Deo deuota & chara, contra locum, in quo illi habitaturi erant, & nunc habitant, non rarò flexis genibus adorabat. Cumque eam perinde vt fatuam homines reprehenderent, illa dicebat: Vos potius miseri & fatui estis: qui si scirētis, quinam & qualia hic futura sint, mecùm pariter adoraretis. Per eos enim, qui hunc locum occupaturi sunt, totus illustrabitur orbis. Habitauerant antea fratres apud ecclesiam de Vascarella: sed paulò post aduentum magistri Reginaldi, rogante Hugolino Ostiensi Episcopo, qui postea factus est Pontifex maximus, Bononiensis antistes, Ecclesiam sancti Nicolai illis assignauit. Cuius sacellanus & presbyter Rudolphus, vir bonus & pius, Dominicanorum habitum suscepit. LIII. III. I.

Reginaldi feruentes conciones.

Bononiæ vbi de creuit Ordo Prædicatorum.

Traditur illis ecclesia S. Nicolai Episcopi.

EVM locum priusquam fratres Prædicatores essent ingressi, Deus angelicis concentibus, cælestibus luminibus, & mirificis splendoribus prophetice ornatat. Ad hoc eorum asylum, domumq; refugij Clericus quidam, satis quidem litteris instructus, sed sæculi vanitatibus plus satis addictus, à Deo admonitus confugit. Vidit is in visione, in campo tempestate valida vndique se occupari. Fugit ergò ad domum quandam: sed cùm esset clausa, pulsat fores, petit intrò admitti. Domina domus respondit: Ego Iustitia hic habito: non potes huc ingredi, cum sis iniustus. Dolens ille, alias pulsat ædes, petitque recepi: sed audit ab hera domus: Ego veritas sum: non te admitto, non enim liberat veritas se non amantem. Vidit tertias ædes: petijt & illic recipi: sed hera ait: Pax sum ego, non est autem pax impiis, sed hominibus bonæ voluntatis. Verùm quando apud me sunt cogitationes pacis, & non afflictionis, salutare tibi præbebo consilium, vltra me degit soror mea Misericordia, quæ semper miseris fert opem. Ad eam accede, & fac quod illa iusserit. Eunti illi occurrit Misericordia, dicitque ei: Si vis ab imminente seruati tempestate, ito ad sanctum Nicolaum, vbi fratres Prædicatores morantur. Ibi inuenies stabulum pœnitentiæ, præsepe continentiæ, doctrinæ pabulum, asinum simplicitatis cum boue discretionis, Mariam illuminantem, Ioseph proficiscentem, & Iesum te saluum facientem. Euigilat homo, pensat quid viderit, accommodat se ad misericordiæ consilium, venit ad fratres, petit obnixè se recipi, & impetrat. Erat tunc magnus in fratribus charitatis feruor, erga omne virtutis opus alacritas eximiæ deuotionis, vigilantia perpetua in precibus, strictissima eorum obseruantia, quæ ordo præscribit, ardens animarum zelus in concionibus & perpetuo audiendis confessionibus, conuersationis decus in sanctis moribus & exemplis, seueritas erga coercenda vitia: nec tunc leuem culpam leuis vltio sequebatur. Quidam frater ex ijs, quos Conuersos vocant, tum deprehensus fuit vilem pannum absque superioris permissū accepisse. Eum magnus pater Reginaldus acriter in fratrum conuentu castigauit, & pannum coram fratribus exussit, Sed misero illo murmurante, nec suam culpam agnoscente, neque ad pœnitentiam submitterte se volente, vir Dei Reginaldus præcepit fratribus, vt eum ad virgarum accipiendam castigationem mox aptarent: erectisque in cœlum luminibus, cum lachrymis ait: Domine Iesu Christe, qui famulo tuo Benedicto eam præstitisti virtutem, vt à monacho suo virgarum ictibus pelleret dæmonem: da, quæsumus, vt huius castigationis vi ab anima fratris huius dæmonis tentatio profligetur. Cæcidit autem vir sanctus tam seuerè illum fratrem, vt eius plagis fratres ad lachrymas prouocarentur, neq; id frustra. Nam compunctus animo frater, lachrymans dixit: Gratias tibi ago pater: nam reuera à me diabolum expulisti. Perspicuè n. senti à renibus meis serpentem exire. Is frater postea proficiens, bonus & humilis effectus est. Alius frater iam fugam meditans, deprehensus coram magno patre Reginaldo Bononiæ, in domum Capitularē adductus est. Fatebatur a. culpam suā, & ad virgarū excipiendos ictus se humiliabat. II.

Visio Clerici cuiusdā.

Esaiæ 48. Luc. 2.

Fratrū Dominicanorum magna sanctitas.

Seueritas Reginaldi in fratrem rebellem

Porrò

Porrò vir Dei grauiter illum cædens, ait: Abscede satan. vertensque se ad fratres: Orate, inquit, fratres: simul & precibus & verberibus volens abigere dæmonem. Cumque diu sic faceret, exclamauit frater: Audi me pater. Et ille: Quid vis, inquit, fili? Respondit ille: Planè iam recessit diabolus, & ego tibi stabilitatem promitto. Lætabantur fratres, & ille permansit in arrepto instituto constans.

Verberibus sanatur frater instabilis.

III. Cvm adhuc exiguus esset fratrum numerus, in Conuentu seu cœnobio Bononiensi quædam tentatio extitit, quibusdam è fratribus diffidentia fractis, inter se conferentibus, ad quæ monastica instituta se transferrent, quòd nouella Dominicani instituti plantatio, parùm firmiter constituta videretur. Et duo quidem ex illis literas à Legato, quarum erat Bononiæ, impetrârunt, vt se possent aliò conferre. Eas verò inter fratres recitante magno Reginaldo, ortus est luctus ingens, & crescebat commotio. Itaque vir Dei Reginaldus ad cælum suspiciens, corde Deum deprecabatur. Mox frater Clarus, vir bonus & magna authoritate, vtpotè qui artium & Iuris Pontificij scholas rexisset, & Ciuilis quoque iuris esset peritus: cœpit consolari fratres, multisque rationibus illorum animos confirmare. Vix sermonem compleuerat, & ecce magister Rolandus, qui tunc Bononiensi scholæ præfuerat, & erat fama celebri, spiritu Dei accensus, è mundo fugiens, solus venit ad fratres: & quia spiritu ebrius erat, nulla salutatione præmissa, simpliciter se petiit in illorum sodalitatem admitti. At magnus Reginaldus præ nimio gaudio vestes alias non expectans, suum sibi detrahens capitium, illo eum induit, pulsataque campana, & fratribus cantantibus, Veni creator spiritus: factus est virorum & mulierum concursus, commouebanturque tum studiosi, tum ciuitas vniuersa. Vix autem cantare poterant fratres præ gaudio & copia lachrymarum. Ita ergò instaurata est pristina deuotio, & omnis error atque tentatio conquieuit: atque illi duo fratres in medium prosilientes, se malè egisse confessi sunt, literisque posthabitis, stabiles se fore promiserunt. Sequenti nocte apparuit Rudolpho, quem suprà diximus, Christus Dominus cum matre sua & S. Nicolao: eiusque capiti manum supponens beatus Nicolaus, Ne timeas, inquit, frater. omnia & tibi & Ordini tuo prospera euenient, Domina nostra vestri curam gerente. Statim autem vidit nauem iuxta vrbem, plenam multis fratribus, dixitque illi beatus Nicolaus: Vides hos fratres? Nihil ergò reformides. Tot enim sunt, vt totum orbem impleturi sint. Accepit ex iis consolationem frater, quem non mediocriter perturbarat ea commotio, quam diximus. Delectat valdè horum illustrium virorum commemoratio, perinde vt musica in conuiuio vini, & suauis odor aromatum. Quantus fuerit Reginaldus, & ex iis quæ diximus, & quæ dicturi sumus, cerni licet. Frater Clarus, iuxta nomen suum, bonitate & sanctitate vitæ insignis & constans fuit, & eruditione clarus. Eum crearunt Priorem Prouincialem Romanæ prouinciæ, & Pontifex maximus eum suum pœnitentiarium & capellanum fecerat. Frater Rolandus Cremonensis scholæ Bononiensis quondam moderator, cum apud se perpenderet vanitatem deliciarum & gloriæ, quibus affluebat, corde compunctus, factus est Dominicanus, primusque è fratribus Parisiis in Theologia prælegit, & multis annis Domino in sanctitate seruiuit, fama, scientia & vitæ integritate præclarus. Frater quoque Moneta, qui tunc liberales artes profitens, in omni Gallia Cisalpina celeberrimus habebatur, in concione magni Reginaldi multa vi compunctus, non paucos cum adhuc studiosus esset, ad Dominici institutum adduxit. Postquam autem ipse habitum eius instituti accepit, quam in omni sanctitate excreuerit, quantum in verbo & hæreticis confutandis profecerit, non facile possit scripto explicari. Nimirum hi sunt viri religiosi, patres nostri & fratres, quos magnus pater Reginaldus per verbum Euangelii Domino cum multis aliis Bononiæ acquisiuit.

Tentatio dæmonis de instabilitate.

Rolandus vir magnus fit Dominicanus.

Eius conuersione fratres confirmantur prius instabiles.

F. Clarus, re & nomine.

F. Rolãdus.

F. Moneta.

IV. Detinuit, fateor, me scribentem dulcis & odorifera recordatio filiorum, & suspendit interim à commemorandis sancti patris egregiis facinoribus, sed reuertor nunc ad suauissimam radicem, vnde omnis hæc dulcedo germinauit. Interim dum ea quæ retulimus, per venerabilem Reginaldum agerentur Bononiæ, omnipotens Deus per merita beati Dominici diuersis locis multa admiranda operatus est. Cum enim Romæ apud sanctum Sixtum centum fratres cum illo sub Euangelica degerent paupertate, die quodam missi sunt ab eo duo fratres, Iohannes Calaber & Albertus Romanus, vt eleemosynam peterent. Illis à mane vsque ad tertiam frustra laborantibus, & iam reuertentibus occurrit quædam mulier, bene erga fratres affecta, deditque eis panem vnum, dicens: Nolim vos prorsus vacuos redire. Eo accepto pane, quidam vir candidus & pulcher rogauit obnixe, vt darent ipsi eleemosynam. Illi excusant se, quòd non possint dare, cum ipsi egeant. Vrgente illo, dederunt ei panem illum pro Dei amore: isque mox ab eis disparuit. Redeuntibus domum venit obuiam pius pater Dominicus, qui per reuelationem iam didicerat omnia, quæ illis acciderant: dixitque illis iucundo vultu: Iam nihil habetis filii? Illi narrauerunt ei omnia, & quod panem dedissent pauperi. Ait vir sanctus ad eos: Angelus Domini is fuit, & Dominus pascet seruos suos. Eamus oratum. Egressus inde ab ecclesia, iussit fratres ad prandium adesse. Quibusdam dicentibus frustra illos conuenturos, cum nihil esset, quod posset apponi: ille sciens quid facturus esset Deus: Dominus, inquit, pascet seruos suos. Illis præ pusilla fide adhuc hæsitantibus & cunctantibus, vocauit fratrem Rogerum Cellarium, mandans ei, vt fratres ad mensam acciret, à Domino alimoniam habituros. Tandem instructis mensis & scyphis appositis, dato signo ingressi sunt fratres in refectorium, & sanctus vir mensis benedixit. Cunctis sedentibus, legit ad mensas F. Henricus Romanus. Porrò vir Dei Dominicus, iunctis manibus, cœpit orare ad mensam. Et ecce, vt promisit, aderat prouidentia diuina, pastura seruos suos. Duo enim formosissimi adolescentes in medio refectorio apparuêre, panes candidissimos ferentes, & ab infimis incipientes fratribus, singulis singulos apposuêre panes, vnus à dexteris, alter à sinistris. Vbi ad beatum Dominicum ventum fuit, illi quoque panem præbuere, & submissis capitibus, ab eorum oculis ablati sunt. Dixit autem vir Dei: Comedite nunc fratres, comedite panem, vobis missum à Domino. Deinde ait ad illos, qui mensis ministrabant, vt vinum adferrent. Illis dicentibus se nihil vini habere, vir Dei plenus spiritu sancto: Ite, inquit, ad dolium, & de vino in illud à Domino infuso, nobis hauriite. Eunt illi inueniunt dolium optimo vino redundans, quod haustum fratribus apportant. dixitque beatus Dominicus. Bibite fratres vinum vobis à Domino donatum. Comederunt itaque & biberunt inde die illo & sequenti. Tertio die post sumptum cibum, quidquid fragmentorum superfuit, iussit beatus Dominicus dari pauperibus, nec quicquam inde voluit reseruari. Postea vir sanctus hortabatur fratres spem suam in Domino collocare, nec in vlla necessitate de illius benignitate diffidere, vsus apud eos concione egregia. Alio quoque tempore Procurator fratrum eiusdem domus, indicauit sancto viro deesse panes. Ille iucundo spiritu benedixit Deum, & exiguum illud, quod supererat, iussit particulatim in mensis apponi. Erant tum in monasterio fratres plus minùs quadraginta. Fratres ad signum datum ingressi refectorium, post benedictionem singuli buccellas sibi appositas cum gaudio frangunt, moxque duo iuuenes eiusdem & formæ & habitus, in refectorium multos panes important, iisque beato viro tacite oblatis, subitò recedunt, nec sciri potuit, quinam fuerint. Tum vir sanctus ad omnes manus extendens, Iamnunc, inquit, fratres comedite. O miram Dei benignitatem, talem se timentibus escam præparantem!

Fratres Dominicani dant panẽ, cum ipsi egerent.

Diuinitus panes ministrantur fratribus.

Item vinũ.

Iterum panes diuinitus præbentur.

V. In eadem domo vel monasterio vir Dei fratribus palam prædixit, duos ex ipsis corpore, duos animo morituros. Nec mora, vt prædixerat, ita rei declarauit euentus. Frater Gregorius vir pulcherrimus & admodum gratiosus, primo, & F. Albertus, qui pro eleemosynis missus, panem angelo dedit, tertio die perceptis admodum religiose Sacramentis

in Domino obdormierunt Alij duo ab Ordine profugi, perierunt. Frater Iacobus Procurator quandoque graui correptus morbo, illo magis magisque inualescente, & natura succumbente, ad extrema deductus fuit. Aderant fratres, vt Sacra Vnctione & precibus animam emigrantem communirent. Dolebant non mediocriter, quod frater tam necessarius ipsis tolleretur, quo neminem haberent notiorem in vrbe. Permotus autem vir Dei filiorum desolatione, exclusis omnibus & ostio clauso, fusis super eum precibus, iam egredientem spiritum potenter retinuit: accitisque fratribus eum incolumem reddidit, suo officio functurum. Dixit hoc palam ipse frater Iacobus, tanto veriùs, quanto id in seipso certiùs expertus erat. Eo procurationis munus exequente, multiplicatorum panum miraculum supra memoratum contigit. Admisit in sodalitatem suam beatus Dominicus iuuenem pulcherrimum, Henricum nomine, genere quidem nobilem, sed moribus nobiliorem, ciuem Romanum. Id indignè ferentes propinqui eius, eum è cœnobio extrahere nitebantur. Ea re animaduersa, vir prudens Dominicus, adiunctis eius itineris sociis, ad aliud cœnobium eum misit. Iam flumen iuxta viam Numentanam transmiserant, & ecce cognati eius vt eum rapiant, ad alteram fluminis ripam adsunt. Nouitius Deo & beati Dominici meritis se commendat, vt ex illorum manibus eripiatur. Mox, iubente Deo, intantum excrescit aqua, vt eam illi persecutores equis transire non possent. Id vbi viderunt, admiratione perculsi abiêrunt, nihil molestiæ deinceps iuueni inferentes. Fratres id animaduertentes, redeunt ad fluuium, qui iam ita detumuerat, vt liberum illis transeuntibus iter præberet.

S. Dominicus fratrem moribundum reddit incolumem.

F. Henricus nouitius.

Insigne miraculum.

Die quodam vir sanctus tardiùs venit ad sorores, & omnibus ad fenestram conuocari iussis, coram fratribus ita ait: Filiæ meæ, ego ex piscatione redeo, in qua Domino largiente magnum cepi piscem. Dicebat hoc de fratre Gandeone, vnico filio Alexandri magnifici viri Romani, quem in suam sodalitatem receperat. Inde cum eis conferens, multam eis consolationem attulit. Postea dicit ad eas: Expedit sanè, vt parum aliquid sumamus potus: iussitque F. Rogerum Cellarium scyphum vino plenum adferre. Eum allatum benedixit vir Dei, primusque ipse bibit, inde cæteri fratres, qui erant triginta: nec quicquam de vino imminutum est. Tum vir Dei sororem Nubiam vocans, Abi, inquit, ad Rotulam, præbe scyphum hunc sororibus, vt omnes inde bibant. Tollit illa scyphum omninò plenum, vt erat, & ne guttula quidem inde fusa est, licet per multorum manus & diuersa loca transferretur scyphus. Bibit primo Priorissa, bibunt sorores post eam, hortante crebro beatissimo viro, vt benè bibant. Erant sorores quatuor supra centum. Postquam ergò fratres & sorores omnes ex illo charitatis poculo biberunt, omninò plenum mansit vino. His ita gestis, vir sanctus ait: Dominus vult, vt eam ad S. Sabinam, & consoler filios meos. Priorissa autem & sorores nitebantur eum retinere, quod iam ferè media nox esset, nec consultum videretur, vt inde abiret. Sed ille non acquieuit eis, dicens, Dominum plane velle, vt eat ad fratres, eumque missurum cum ipsis Angelum suum. Itaque assumpto F. Tancredo, qui erat Prior siue præfectus fratrum, abscessit. Et ecce ad portam iuuenis elegantissimus adest, manu virgam tenens, tanquam ad iter accinctus, illosque antecedit. Tum vir sanctus, socios fratres inter se, & illum voluit ingredi: ipse tertio loco sequebatur. Vbi ad fratrum portam ventum est, eam diligenter seris obfirmatam cernunt. Mox iuuenis, viæ dux, ad quandam portæ eius partem se applicans, eam aperit: primusque ipse ingreditur, sequuntur fratres, demum post illos intrat vir sanctus. Sed iuuene rursus egresso, porta clausa inuenta est. Sciscitante autem ex beato viro F. Tancredo, quis ille iuuenis fuisset, S. Dominicus respondit: Angelus Dei fuit, ab illo nobis custodiendis delegatus. Inde cum in ecclesiam, nocturnas preces cum fratribus persoluturi, intrarent, fratres mirabantur, quinam ianuis clausis eis aditus patuisset. Per id tempus quidam nouitius iuuenis, ciuis Romanus, Iacobus nomine, in eo cœnobio erat. Is importuna diaboli tentatione fractus, plane deliberauerat, simulatque fores templi patefactæ essent, ab Ordine discedere. Fuit hoc diuinitus reuelatum beato Dominico. Itaque humanissime admonet adolescentem, ne à tam sancto contubernio se reddat alienum. At ille nihil flexus eius verbis & precibus, habitum sibi detraxit, dicens se prorsus decreuisse inde abire. Dolens vir mitissimus adolescentem ea tentationis vi pulsari, Expecta, inquit, parumper, fili mi: posteà facturus, quod tibi visum erit. Confestim ad preces prosternitur vir sanctus, orat Dominum pro filio in suam perniciem ruente. Ibi tum repente licuit cernere, quid iusti valeat deprecatio, & quàm facile possit, quod velit, obtinere. Necdum preces finierat vir beatus, & adolescens totus infusus lachrymis, ad pedes eius se aduoluit, habitum quem reiecisset, sibi reddi petit, pollicetur se perpetuo in eo constituto Domino seruiturum. Eum vir pius blande compellat, habitum ei restituit, hortatur vt perseueret. Vixit ille postmodum sui intercessoris meritis adiutus, multo tempore religiose & pie. Mane reuersi ad sorores fratres, narrant rem gestam: ipse quoque vir sanctus fatetur ita se habere, ait diabolum voluisse rapere ouem Christi, sed eum liberasse illam de manibus eius.

Vinum magno miraculo, dum bibitur, nihil minuitur.

Angelus dux itineris eius.

Aperit ei fores monasterii

Precibus suis iuuenem è monasterio abire volentem, retinet.

Ingressvs quandoque beatus Dominicus cum multis fratribus in monasterium sororum, de fraudibus & impostures dæmonum ad eas concionabatur. Et ecce adest satan in specie lacerti mire deformis & abominabilis, duo grandia ostentans capita: discurrit iuxta ripam, ad quam sedebant, caudam & alterum caput celerrime attollit & deponit, facit impetum in sorores, tanquam in illas inuasurus. At vir Dei agnoscens quis esset, in eum zelo Dei inflammatus, terribili vultu caput agitans, dicit: Inimice, inimice. Porro ad sorores se vertens: Ne timueritis, inquit: nihil vobis officere potest. Sed quibusdam iam præ nimio terrore fugere volentibus, dixit vir Dei: præcipio tibi humani generis inimice, vt quamprimum te demergas in hanc aquam. Fecit ille, vt erat iussus, nec vsquàm apparuit. Quodam tempore ab Hispaniis reuertens beatus Dominicus, singulis sororibus singula cochlearia, è cupresso consecta, attulit. Cumque ad fenestram sedens cum multis fratribus, sermonem haberet ad illas, malus dæmon in passeris forma prope terram, ità vt manu capi posset, supra sorores in aere volitans, concionem interturbabat. Id vir Dei videns, dixit ad sororem Maximillam: Surge, & apprehensum illum adduc ad me. Illa sine difficultate comprehensum, per fenestram tradidit viro Dei. Is verò quamprimum euulsit ei pennas, dicens: Inimice, inimice. Cumque lamentabiliter garrientem plumis omnibus, cunctis subridentibus, nudasset, proiecit eum: Vade, inquiens, hostis humani generis: vola nunc, si potes. Strepitum quidem magnum concitabis, sed damnum irrogare non poteris. Ille per fenestram intrans, ascendit ad vas æneum, quod ante altare beatissimæ Virginis in catenulis pendebat, in quo erat lampas oleo ardens: ipsasque catenulas magno impetu concutiens, vas euertit: sed nec lampas è vase decidit, nec læsa quicquam est aut extincta, sed versa hæsit in aere, os habens deorsum, fundum sursum. Sorores ad eum strepitum capitula leuantes, vident lampadem sine adminiculo in aere mirabiliter hærere, nullo prorsus oleo inde distillante, nec furfure, qui in pelui erat sub lampade pro custodia, dispersio, sed cunctis illæsis & integris permanentibus: id quod vir Dei ore prophetico prædixerat. Videns igitur etiam ipse vir sanctus quid gereretur, cum fratribus gratias egit Deo: porrò passer ille prorsus euanuit, & lampas suo loco restituta est, iubente id beato viro. Cum vir Dei ibidem in oratione vsque ad noctis medium vigilasset, & de ecclesia egressus ad lumen candelæ in capite Dormitorii sedens scriberet, dæmon simiam se simulans, ridiculos gestus præ se ferebat, contorto vultu coram ipso inambulans, Tum vir sanctus manu ei innuit, vt fixo gradu consisteret, & candelam accensam coram ipso teneret. Fecit ille sic quidem, at nihilo minus pergebat ludictos exhibere gestus, cum quadam irrisione coniunctos. Interea venitur ad candelæ extrema, simiæ digitus aduritur, eaque ceu præ dolore se torquendo lamentatur,

Dæmonis terriculamenta.

Dæmonem cogit se in aquas demergere.

Dæmon in specie passeris.

Miraculum in lampade meritis sancti viri conseruata.

Dæmon ei apparet in specie simię

latuit, cum tamen gehennæ ignibus ardens flammam non timeat corpoream. Nutibus verò sanctus coëgit eum sic persistere: mansitque donec index totus combustus est, magis magisque intereà se contorquens & lugens. Fecit hoc beatus Dominicus, vir fortis in fide, vt illudere sibi volenti illuderet: tandemque ferula, quam semper apud se gerebat, eum fortiter percussit, dicens: Recede nequam. Is ictus talem reddebat sonum, qualem solet siccus vter plenus vento. Recedens autem nequissimus spiritus, fœtore post se relicto, declarauit quis esset. Meritò sanè inter Angelicas potestates coronandus est, qui tanta vi compressit & pudefecit diabolicas peruersitates. Hæc & permulta alia tum virtutum exempla, tum miraculorum signa per beatum Patrem Dominicum virtus altissimi Romæ edidit Honorio Pontifice, qui Ordinem Prædicatorum confirmauit, & sanctum virum benigno fauore prosecutus est, omnique honore dignum existimauit. Soror Cæcilia, cum esset annorum septendecim, prima è manibus S. Dominici habitum Ordinis accepit: eaque Bononiam translata, vt illic S. Agnetis monasterium instauraret. ibidem etiamnum viuit in senectute bona & summa vitæ sanctitate. Hæc ea, quæ hic memorata sunt, oculis suis vidit, & auditione accepit, bonaque fide aliis narrauit.

Sanctus illudit sibi illudere volenti dæmoni.

Cæcilia, prima sanctimonialis Dominicana.

VIII. In Hispania beatus Dominicus duo instaurarat cœnobia. Itaque non quæ sua sunt quærens, sed quæ Iesu Christi, eò properauit proficisci. Cum autem in Tolosæ regione cum multis fratribus iter ageret, & die quodam ceu veri Christi pauperes, ad prandium non nisi vnum vini scyphum haberent, atque essent inter eos qui in sæculo delicati admodum fuissent: eorum penuriæ pius vir condolens, iussit parum illud vini, quod habebant, in magnum vas fundi, & aquam abundè multam illi superfusam, fratribus apponi, qui erant simul octo. Biberunt ergò aquam, in vinum valdè bonum mutatam, ad satietatem, Domino gratias agentes. Superfuitque de vino, quod eratis Christi beneficio ministratum. A Tolosa proficiscens Lutetiam vir sanctus, cum ad Rupem Amatoriam venisset, ibidem in ecclesia beatissimæ matris Dei vigilans pernoctauit, & itineris, & pietatis comitem habens F. Bertrandum virum sanctum, qui fuit Prouinciæ primus Prior Prouincialis. Altera luce iter agens, obuios habuit quosdam peregrinos Teutones: qui audientes eum cum socio psalmos & lectiones crebrò recitare, piè admodum se illis adiunxere: & cum ad pagum quendam venissent, inuitarunt sanctos, & more suo laute eos acceperunt, eodem modo diebus quatuor eos tractantes. Quarto autem die ingemiscens beatus vir, dixit ad socium: Reuera, frater, sentio me læsum in conscientia, quod horum peregrinorum carnalia metimus, cum eis spiritalia non seminemus. Si placet ergò, flexis genibus rogemus Dominum, vt det nobis cognitionem sermonis eorum, & vt possimus Germanicè loqui, & Dominum Iesum eis annunciare. Orant igitur, & stupentibus peregrinis, loquuntur Teutonice: idque aliis diebus quatuor quibus cum eis gradiebantur, & de Domino saluatore sermones miscebant. Tandem vbi Aureliam ventum est, Teutones ab eis recesserunt, illorum precibus se humiliter commendantes. Altero die beatus Dominicus dixit fratri: Iam frater ingredimur Lutetiam, & si cognouerint fratres, diuinitùs nos accepisse peritiam alieni sermonis, nos sanctos putabunt, cum simus peccatores: ad sæculares verò si diuulgatum erit, multæ patebimus vanitati. Quamobrem præcipio tibi, ne cuiquam mortalium ante meum obitum id reueles. Ita latuit res, donec sancto viro defuncto, per F. Bertrandum ad aliorum notitiam perlata est. Iste F. Bertrandus vir sanctus fuit, & primus, vt diximus, Prouinciæ Prouincialis Prior, solebatque fere quotidie Missam pro peccatis celebrare. Scisciitante autem ex eo F. Benedicto, viro prudente, cur rarò pro defunctis, sæpissime pro peccatis sacrificaret, ille respondit: Vita defuncti, de sua salute certi sunt: nos in periculis fluctuamus. Ait illi F. Benedictus: Si sint duo mendici, alter sanis membris, alter iis carens: vtri potissimum opitulaberis? Respondit: illi sanè, qui se minus iuuare potest. Tum Benedictus: Nimirum, inquit, ii sunt defuncti, quibus nec os est ad confitendum, nec manus ad operandum: sed nostram opem postulant. Viui autem peccatores & os & manus habent, & possunt iis sibi consulere. Sed cum à sententia sua non deduceretur Bertrandus, sequenti nocte quidam terribilis defunctus apparuit ei, & fasce lignorum mire eum compressit, atque decies & eo amplius illa nocte eum excitans perterruit & vexauit. Igitur prodeunte aurora F. Benedictum ad se vocat, narrat totius noctis historiam: inde religiosè & lachrymabundus ad aram accedens, pro defunctis sacrificium obtulit, idemque deinceps sæpius fecit. Hic est, inquam, pater Bertrandus, vir sanctus & reuerendus, cui beatus Dominicus præcepit, vt non sua, sed aliorum peccata ploraret. Nouerat enim illum, ob sua peccata, nimias à se pœnas repetere. Tantæ autem efficaciæ illa beati Dominici iussio apud animum F. Bertrandi fuit, quod ab eo tempore, etiamsi vellet, pro suis culpis flere non potuit ad aliorum lugenda errata, magna ei lachrymarum copia præstò fuit. Alio quodam tempore B. Dominicus iter agens, obuium habuit quendam sanctum Dei hominem, sed alterius linguæ. Dolens ergò non posse se eum alloqui, cælestisque consolationis & fraternæ ædificationis flagrans desiderio, Dominum orat, vt præstet facultatem cum illo viro Dei colloquendi. Præstatur vtriq; copia variis loquendi linguis: & sic triduo spiritalibus colloquiis & diuinis sermonibus vicissim recreati, tandem à se separantur. Alias proficiscente eo cum F. Bertrando, ingens tempestas eis incubuit, quam multa pluuia secuta est. Ruente è cælo imbre & terram inundante, vir beatus illi signum Crucis opposuit. Itaque in tanta aeris intemperie, virtute Crucis protecti, adeò nihil ex pluuia molestiæ tulere, vt nec vestimentorum fimbria madefacta sit. Diuersum verò alias accidit, cum cadente pluuia, & viri beati & sociorum eius vestes maderent. Alijs ergò ob siccandas eas ad ignem remanentibus, beatus Dominicus sancti spiritus igne feruens, more suo in ecclesiam, illic in precibus pernox futurus, se ita madidus recepit. Mane cum aliorum, qui apud focum hæserant, vestimenta etiamnum humecta essent, eius adeò sicca reperta sunt, ac si tota nocte ad ignem iacuissent.

Aqua mutatur in vinum.

Vide sancti viri modestiam.

Diuinitùs accipit, vt possit loqui Teutonicè.

Docetur F. Bertrandus pro defunctis Missas celebrare.

Impetrat donum linguarum.

In multo imbre sicut ambulat cum socio.

IX. Anno reparatæ salutis 1219. Beatus Dominicus Lutetiam veniens, in cœnobio S. Iacobi triginta fratres inuenit. Apud quos ad breue tempus hærens, eis valedixit: & gratiæ Dei eos commendans, profectus est. Inde ad Castellionis castrum vbi accessit, capellanus eum hospitio accepit, cuius nepos è solario cadens, à matre & aliis pro mortuo plangebatur. Eorum vicem dolens vir beatus, cum lachrymis ad preces se prosternit. Exaudit eum Dominus, puer incolumis redditur afflictæ matri, dolor omnis in gaudium mutatur. Tum sacerdos pueri aduncculus, magno apparato conuiuio, multos pios homines inuitat. At pueri mater, quartana laborans febre, cæteris anguillas edentibus, eas vitabat. Videns id vir Dei, particulam exiguam anguillæ Cruce consignatam, illi offert cum his verbis: Comede in nomine Saluatoris. Comedit illa, & febris omnis abscedit. Tandem æstate beatus Dominicus Bononiam ingressus est, vbi iam tum apud S. Nicolaum magnus cum F. Reginaldo erat fratrum numerus: qui de aduentu beati viri gauisi, cum ingenti deuotione & reuerentia eum ceu patrem charissimum exceperunt: mansitq; vir Dei in ea vrbe vsq; ad supremum vitæ diem, dempto quòd Romam profectus fuit, & quædam Galliæ Togatæ, quam vulgò Lombardiam vocant, loca visitauit, itemq; Venetias. Diligebat autem verus Iesu Christi imitator Euangelicam paupertatem præ cunctis mundi opibus. Offerebat ei & fratribus, cum Bononiam venisset, Odericus quidam possessiones suas, quæ æstimabantur libris Bononiensibus ampliùs quingentis: sed ille diuitiarum contemptor, prorsus eas recusauit, conscriptamq; inde coram Bononiensi Episcopo chartam, iussit rescindi. Non enim voluit, vt fratres haberent possessiones, sed eleemosynis frugaliter victitarent, contenti vilibus indumentis

Redit ad vitam eius precibus puer extinctus.

Crucis signo pellit quartanam febrem.

Recusat amplas possessiones.

mentis,& paruis atque humilibus ædibus. Abſente eo, F. Rudolphus,procurator Bononienſis cœnobij, paruas& viliſſimas fratrum cellas nonnihil in ſublime euehere cœpit. Reuerſus autem vir Dei,vbi id conſpexit, Procuratorem & alios dolens & gemens reprehendit, erumpenſque in lachrymas: Itane,inquit,tam cito vultis paupertatem abiicere,& magna palatia ſtruere? Ipſoque iubente opus illud,quoad vixit, manſit imperfectum. In afflictionibus vir Dei non ſolum patiens erat,ſed lætabatur etiam: tametſi multa tum cum fratribus victus & veſtitus inopia premeretur,qua ille non mediocriter delectatus fuit. Ordinis canonem & ipſe ſeueriter & integre ſeruauit,& à fratribus inuiolate voluit obſeruari: & ſi quiid non feciſſent, multa quidem manſuetudine & blandis verbis eos puniebat, ira vt nemo turbaretur,etiamſi eſſet grauis ei mulcta irrogata. Occurrit ei quandoque frater à concione reuertenti. Aduertit autem vir ſanctus, ſpiritu edoctus,illum ſecus,quam Canon præſcriberet,viuere. Salutat ergo eum,rogat quo eat,num quid apud ſe habeat,quod nefas ſit habere. Ille ſe cernens deprehenſum, erubeſcit,ferre ſe pecuniam humiliter fatetur. Eam vir religioſiſſimus mox iubet proiici,& fratrem indicta ſatisfactione emendat. ſilentium ſtatis horis ſemper tenuit. à verbis ocioſis penitus abſtinens,ſemper de Deo loquebatur.

Magna eius patientia.

Item eius ſilentium & abſtinentia ab illicitis.

Eodem anno,quo beatus Dominicus Bononiam venit,F. Reginaldus ab illo Lutetiam miſſus eſt,vt Chriſtum euangelizans,etiam illis aliquid gratiæ ſpiritalis impertiret. Affligebantur ea re non mediocriter fratres, quos Bononiæ Reginaldus collegerat,& paterno affectu conſolatus erat. Paruit beato Dominico Reginaldus veniensque Lutetiam,magno ſpiritus feruore prædicabat Chriſtum Ieſum,idque non verbis duntaxat,ſed etiam factis. Verùm non diu paſſus eſt Dominus eum manere in hac vita. Placita enim erat illi anima eius: propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum. Prius tamen dedit ei duos filios egregios,inſignem magiſtrum Iordanum, qui proximus fuit à beato Dominico Magiſter generalis eius Ordinis, & F. Henricum Coloniensem,vtrunque natione Germanum: de quorum ineffabilibus virtutibus malim ſanè humiliter tacere,quàm parum dignè eas commemorare. Et quis tandem gloriam virtutis eorum poterit explicare? Per id tempus F. Matthæus primus & vltimus huius inſtituti Abbas, Prior erat Pariſienſis monaſterij. Is quia nouerat Reginaldum olim Decanum Aurelianenſem, apud homines eximium,celebrem & delicatum fuiſſe, aliquoties ab eo percontabatur non ſine admiratione, an non moleſtus ipſi eſſet tam durus & aſper habitus & modus viuendi. Cui ille reſpondit: Nulla mihi in hoc inſtituto video merita colligere,quod nimium illud mihi ſemper arriſit. Nimirum cæleſti vnctione vir iuſtus perfruens, iugum durum Euangelicæ paupertatis ſuauiter tulit: & graue onus monaſticæ religionis,ſuauefragrãs vnguenti eius odor admodum tolerabile ei effecit. Iam breue tempus fecerat Pariſiis & morbus eum inuaſit. Languebat corpore, ſpiritu roborabatur. Propinquans verò ad extrema, cum eum admoneret F. Matthæus Prior de ſuprema Vnctione accipienda, quod lucta mortis & dæmonum immineret,ita reſpondit: Ego luctam hanc nihil reformido: immò etiam lætabundus & expeto, & expecto. Mater miſericordiæ, mater Domini mei Ieſu Chriſti me Romæ vnxit, in qua equidem confido,& ad quam cum ingenti deſiderio proficiſcor. At tamen, ne Eccleſiaſticam Vnctionem contemnere videar, placet mihi eam percipere,& oro vt mihi adhibeatur. Ea religioſè percepta, coram fratribus Dominum orantibus,feliciter à corpore migrauit. O verè beatum virum, in die obitus ſui benedictum, qui nec ad mortis acerbitatem, nec ad dæmonum immanitatem expauit: ſed confidens in Domino & ſuauiſſima matre eius, ad illam æternam vitam cum gaudio feſtinauit. Humatum eſt corpus eius in Eccleſia S. Mariæ de Campis, quod fratres nondùm haberent proprium cœmeterium, anno Chriſti 1219. Eo defuncto,Iordanus & Henricus, quos diximus, homines cum primis gratioſi,qui in eius manibus votum nuncuparant, in capite ieiunij Quadrageſimalis, Fratribus cantantibus, Immutemur habitu,veſtibus ſuis reiectis,ſancti Dominici induti ſunt. Hi ſanè duo fontes ſunt lympidiſſimi,qui,vt viſio ſignificarat,de obturato fonte mox ſcaturiêre. Erant corpore virginei & mundiſſimi, doctrina præſtanti,moribus ſuauiſſimis. Hi ſunt duæ oliuæ,pietatis & miſericordiæ viſceribus affluentes,qui gratiſſimo odore totam Eccleſiam adſperſerunt. Hi ſunt candelabra, ſuper quæ, clara & quæ non marceſcit Sapientia, lucem pedibus inſipientium præbuit in hac vita, quæ etiam nunc lucentia coram Domino, augent gaudia ſanctorum.

Reginaldus mittitur Lutetiam.

Sapient. 4.

Iordanus & Henricus egregii viri fiunt Dominicani.

Infirmatur S. Reginaldus.

Inungitur oleo infirmorum.

Migrat ad Dominum.

Antiphona Immutemur habitu.

Apoc. 11.

Sapient. 6.

Illis diebus beatiſſimus pater Dominicus,exemplar religionis, & virtutum ſpeculum, Bononiæ degens,ſicut oliua fructifera in domo Dei, virtutum & famæ floribus redolens, verbis & exemplis radians, gratia deuotionis pingueſcens, incomparabiles fructus attulit: & tanquam lignum vitæ in medio paradiſi, inter fratres conſtitutus,Deo gratiſſimam, angelicæ ſimilem, hominibus admirandam, ſolis perfectis vix imitabilem duxit vitam. Cuius excellentiſſimam vitæ ſanctitatem, cum pro dignitate non poſſim,ſimplici oratione vtcunque referre conabor. Fuit vir beatus cum primis humilis,manſuetus,patiens,benignus,tranquillus,pacificus,ſobrius,modeſtus, in cunctis actionibus ſuis valdè maturus,regularis obſeruantiæ prudens & diſcretus inſtitutor, cultor præcipuus,executor ſtrenuus & iuſtus, integrè & perfectiſſimè præ omnibus ſuum inſtitutum ſiue ordinem obſeruans, in nullo ſibi parcens, ſcueritatem communis vitæ conſectans, in omnibus ſemper ad Canonis præſcriptum ſe gerens. In templo, refectorio, in cibo, potu & veſtitu, in ieiuniis, vigiliis & aliis Prædicatorum regulam & inſtitutum exactiſſimè cuſtodiuit,& à fratribus quoque accurate voluit cuſtodiri. Interdùm quidem aliis nonnihil rationabiliter indulſit,& Canonis gratiam fecit: ſibiipſi verò ſupra humanum modum aſper & rigidus, nullum penitus voluit dare laxamentum. Aliis duo pulmenta edentibus,ipſe vno contentus fuit. rara enim & excellens erat in eo virtus abſtinentiæ. F. Rudolphus procurator quandoque etiam aliud ferculum, quod pitantiam vulgò appellant, fratribus apparabat. Id ſentiens vir beatus, clam ad ſe accito dixit: Cur vis enecare fratres, altero hoc edulio apponendo? Dicebat hoc,quod ipſe exigua alimonia contentus eſſet. Cum idem Rudolphus ei annonæ inopiam indicaret, ad eccleſiam eum iuſſit abire, & deprecati Deum. Illo eunte, non ratò ſequebatur vir Dei, obtinuitque precibus ſuis, vt ſemper fratribus ſuppeteret, vnde commodè ſuſtentarentur. Apponente Rudolpho fratribus exiguum panis, quod ſupererat: (ſic enim iuſſerat vir Dei) eius meritis ita augebatur, vt omnibus abundè ſufficeret. Quodam ieiunii die cum in refectorio fratres panem non haberent, vir ſanctus ſigno dato innuit Procuratori, vt panem eis apponeret. Illo dicente, panem non adeſſe, vir Dei alacri vultu erexit manus ſuas, & laudauit Dominum. Confeſtim in refectorium ingrediebantur duo, totidem canſtra ferentes, alterum panibus, alterum ficeis ficis plenum, quibus fratres abundè ſunt refecti. Sanctos enim prædicatores, ſpe & pennis contemplationis ad ſublimia ſe ſubrigentes, & neque ſerentes, neque metentes, neque in horrea congregantes, nihil ſolicitos quemadmodum Dominus iubet, quid comedant vel bibant, pater cæleſtis paſcit. Eiuſdem cœnobii Procurator dolens quandoque, retulit ad virum Dei, non niſi duos panes haberi in monaſterio, cum magna eſſet fratrum multitudo. Ille panes iubet in minutas particulas ſcindi,eaſque benedicit: & de Dei benignitate confidens,dicit miniſtro,vt ſingulis fratribus duas vel tres particulas apponat. Facit hocille etiam ſecundò & tertiò, & panes augeſcunt: atque abundat plus, fratribus iam ſaturatis, quam fuerat ad menſas illatum. Solebant fratres eius cœnobii propter paupertatem initio aquam plerunque bibere: ſed infirmis vndecunque vinum, quoad fieri potuit, conquirebatur. Eo quandoque exhauſto, frater, qui ægrotorum gerebat curam, cum multa commiſeratione id B. Dominico nunciauit. Is ſuo more ilicò ad precandum Dominum ſe contulit, hortans cæteros, vt & ipſi ſic faciant. Porrò cœnobii Prior dixit ægrotorum curatori,

Caralogus virtutum S. Dominici.

Pſalm. 51.

Geneſ. 2.

Precibus obtinet fratribus neceſſarium victum.

Ezech. 1.

Matth. 6.

Panes diuinitùs augentur.

tori, vt subleuaret vas, & quantum liceret, è vino infirmis ministraret. Eo iussa capessente, vas reperit vino plenum. haud dubio diuinitus illi infuso. Item vinũ.

XII. NVLLA beato viro solicitudo vel cura fuit vestitus sui. Indumenta eius erant sanè vilia, atque inde in Domino gloriabatur, nec erubuit etiam apud magnos viros vili habitu apparêre. Nam breui quodam & abiecto aliquando scapulari, vt vocant, indutus, noluit cucullo se tegere apud viros quosdam primarios. A superfluis omninò abstinens, hyeme & æstate solam tunicam sibi sufficere voluit. Nunquam neque domi, neque foris lecto vsus est, siue sanus, siue ægrotus esset. Humi cubabat, vel in scamno, storea aut crate straminea, aut paleis, vel sacco: atq; ita nocte dormiebat vestitus, vt interdiu ingrediebatur, nisi quod soccos detrahebat pedibus. Semper ad lumbos catenam habebat ferream: quam eo vita functo in eius corpore inuenit F. Rolandus, ablatamque sibi retinuit, sed posteà dono dedit patri Iordano Magistro Ordinis, beati Dominici sanctissimo successori. Post Completorium, vt vocant, & preces à fratribus communiter Domino oblatas, illos voluit se ad dormiendum conferre: ipse in ecclesia, precaturus clam, permansit. Orabat autem cum ingenti clamore & gemitu, in eumque planctum & motum erumpebat, vt in propinquis locis dormientes excitarentur, & plerunque ad lachrymas permouerentur. Ita orans, vsque ad nocturnas preces pernoctauit, ac nihilo minus cum fratribus eas preces persoluens, cantabat alacriter, & alta voce. Solebat etiam per vtranque transire chori partem, voce iubilante monens & inuitans fratres, vt psalmodiam altè & distinctè deprimerent. Post absolutas noctis preces tradens cor suum ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, ita in oratione perstitit, vt nunquam visus sit in lecto dormire. At tamen inuentus est nonnunquam præ lassitudine sedens, vel in assere aut terra iacens, obdormiuisse. Tam autem erat orationi intentus, vt propter tumultum & strepitum qualemcunque nihil ab intentione reuocaretur: Nocte quadam ante aram ad preces prostratum malus dæmon interturbare volens, grandem lapidem è tecto ecclesiæ deiecit, idque eo impetu, vt tota ecclesia eius casu circumsonaret. vsqueadeò autem capiti eius propinquus fuit lapis, vt ruens capitium eius contingeret. Sed viro Dei nihil se mouente, hostis terribili voce eiulans, cum multa ignominia abscessit. Cernens autem terroribus se illum frangere non posse, illudere ei voluit. Oranti enim post Completorium in specie fratris Deum obsecrantis ante quoddam altare apparuit. Eum fratrem esse existimans vir Dei, signo quodam iussit ire cubitum. Ille caput inclinans, abiit. Postea vir sanctus monuit fratres, ne quis post vltimum signum in templo permaneret. At ille fictus & commentitius frater, semel atque iterum orare se simulauit. Accessit ergo ad eum vir Dei, & ait: quæ est ista inobedientia, quòd iam tertiò id facis, quod ego vetui, nè quisquam faceret? Tum ille nequissimus cachinnum sustollens, Effeci certè, inquit, vt silentium frangeres. Cui vir sanctus: Noli miser, ait, lætitia efferri, ex re nihil tibi profutura. Ego possum silentium relaxare & loqui, vbi mihi expedire visum est. Occulto sanè & iucundo quodam iudicio suo nequissimi hostis insidias & fraudes electis suis Deus facit ad meritum & salutem proficere. Vidit nocte quadam beatus Dominicus fratrum illum accusatorem ceu ferreis manibus tenentem chartam, & ad lumen lampadis eam legentem. Interrogante autem viro beato, quid legeret, respondit, se peccata fratrum eius legere. Magna ergò authoritate præcepit ei vir sanctus, vt chartam illuc relinqueret. Fecit id ille virtute Christi compulsus. Inuenit autem quædam in ea S. Dominicus, quæ filios suos admonuit vt emendarent. Et vt capitur iniquus in insidiis suis, & pij ab angustijs extrahuntur. Quodam tempore B. Dominicus nocte vigilans, & muros Hierusalem custodiens, vidit eum, qui circumit, tanquàm leo rugiens, quærens quem deuoret, per omnia monasterij loca peruagantem, dixitque ad eum: Quid ità hic circumis cruenta bestia? Ille respondit: Propter lucrum, quod hic facio. Ait ei vir sanctus: Ecquid lucraris in dormitorio? Respondit Dæmon: Somnum necessarium eis aufero, quietem interpellando: efficioque vt cunctabundi surgant, pigritia eos retinente: hortorque vt à diuinis officiis se subducant. Præterea verò si mihi id permittatur, nocturnas corporis inquinationes & libidinosos motus in dormientibus excito. Indè vir Dei de templo interrogauit, quid in tam sancto lucraretur loco. Respondit ille, Id ago, vt tardè huc veniant, citò hinc recedant, suique immemores sint. De refectorio sciscitanti viro B. ait. Ecquis non plus, quis non minus? De colloquii loco interrogatus, cachinnatus dixit: Hic locus totus est meus. Hîc existit risus, hîc vani referuntur rumores, & verba inania proferuntur. Postremò ad locum Capitularem à beato patre ductus, cum horrore quodam refugit: Iste, inquiens, locus mihi tartarus est. Si quid enim alibi lucrifeci, eius hic facio iacturam. Hic namque admonentur fratres, hic confitentur, hic accusantur, hic verberantur, hic absoluuntur. Qua causa locum hunc præ cæteris abominor, planeque detestor. Ita miser ille, cogente illum sancto viro altissimi virtute, malitiæ suæ detexit fraudes, vt videant iusti, & illum irrideant, sibique à laqueis eius caueant, ne irretiti capiantur.

Stratũ eius.

Catena ferrea ad lumbos.

Vigiliæ & preces eius.

Eccl. 39.

Dæmon eũ insultat, sed mox retundit.

Dæmon annotat fratrũ peccata.

1. Petr 5.

Dæmones vbique custodiantur fratribus.

Locũ colloquii monachorum diabolos sibi vendicat: Capitularẽ verò locum odit & detestatur.

XII. SVMMVS fuit beatus Dominicus paupertatis amator, in cunctis actionibus & moribus suis illam præ se ferens, filios & fratres suos ad eam consectandam accuratè inuitans admonitionibus & exemplis. Huius diuinæ & singularis discipulorum Christi virtutis studio possessiones, quas habebat, abiecit, oblatas recipere noluit, statutoque perpetuo seueriter cauit, nè in ipsius Ordine haberentur. In structuris voluit magnos vitari sumptus. In templis quoque curiositatem fugit, studuit paupertati. In cultu & ornatu vestium Ecclesiasticarum, sanctitatis & paupertatis voluit signa extare potiùs, quam opes ostentari. Eam ob rem, dum viueret, multum in id incubuit, ne fratres in altaribus Sericis vterentur vestibus, aut argenteis vel aureis vasis, demptis calicibus: sed sacra indumenta maluit è panno simplici haberi. Iniunxit quoque fratribus, & ipse quoque obseruauit, vt vilibus induti vestibus, nunquàm in itinere apud se pecuniam ferrent, sed vbique victitarent eleemosynis. Possessionibus suum institutum obscurari omninò noluit, idque in sua Regula scribi mandauit, Scribit vir prudens, spinas semen in ipsas coniectum suffocare. Itaque ne pungens diuitiarum solicitudo, & anxius rerum labentium amor, sanctitatis fructum aut prædicationis semen opprimeret, paupertatem Euangelicam, quæ, reiecta solicitudine, de crastino non cogitat, amplexus est, mandauitque filiis amplectendam. Dum enim temporalibus curandis plus æquo incumbitur, minor habetur cura spiritalium, & plerumque prædicandi ministerium omittitur. Longè hoc abfuit à beatissimo patre nostro Dominico, qui nunquam sibi curæ esse voluit res temporarias: sed propter Christum & Euangelium, omnia detrimentum fecit, & vt stercora reputauit, Christi inopia diues effectus. Gaudebat ille inopia & penuria fratrum haud secus, atque lætari solent homines mundani rerum affluentia. Exultabat, quando nunciabatur ei annonæ defectus, nuditate delectabatur. Indè proculdubio existebat in animo eius abundans gratia, & charitas non ficta. Plerumque tunc fratres inopia pressi, cum sancto patre bibebant aquam, modicoque cibo contenti, læti Domino gratias agebant. Animæ enim illorum sicut adipe & pinguedine cælitùs replebantur. Hæc profectò patrum nostrorum vita, perfectio Euangelica fuit: nos autem vita viuimus tantum, & non erit tale nomen nostrum. Beatissimus Pater Dominicus non semel ostiatim petiuit eleemosynam, nec recusabat vir humilis porrectum sibi pro Christi nomine panem instar mendici accipere. Impellebat verò eum ad hoc non cupiditas aut egestas, sed humilitas & charitas. Quandoque sic mendicanti quidam integrum panem dedit, quem ille, flexis genibus, cum multa deuotione & humilitate, ceu munus à Deo oblatum, recepit.

Studium paupertatis

Vult suos fratres vilibus indui vestibus

Matth. 13.

Matth. 6.

2. Cor. 8.

Ostiatim petit eleemosynas S. Dominicus.

ANNO

Lib. IV. I.

ANNO Dominicæ incarnationis 1220. à confirmatione instituti Dominicani quarto, seruus Christi Dominicus pro eiusdem instituti siue ordinis conseruatione decreuit, vt Capitula generalia (sic enim Conuentus patrum celebres vocant) haberentur. Acceperat enim à Sede Apostolica plenam potestatem de toto Ordine disponendi, constituendi, & corrigendi. Mandauit ergò ipse primus ordinis generalis Magister, inclytus pater Dominicus per literas, vt Lutetiâ quatuor fratres mitterentur Bononiam ob celebrandum Capitulum generale. Missus est ergò venerabilis frater Iordanus Teuto cum aliis tribus. Eo tempore Iordanus necdùm tres menses fecerat in illo instituto: sed erat gratiâ plenus, & ad omne opus bonum paratus & idoneus. In hoc Capitulo siue Conuentu, cui beatus Dominicus præsedit, consilio sancti spiritus & illustrium virorum, quos acciuerat, huius Ordinis vel instituti locata sunt fundamenta. Ibi paupertas Euangelica primarius lapis fuit. Abiecerunt enim statutò perpetuo possessiones & reditus temporarios, etiam illis renunciantes, quæ apud Tolosam habuerant, paupertatem Christi Ægyptiorum diuitiis præferentes. Dixitque ad fratres beatus Dominicus: Ego dignus sum, cui hæc defunctio abrogetur. Inutilis enim sum & remissus: & qui omnes sanctitate anteibat, multum se in omnibus coram illis abiecit. Sed cum cessionem eius fratres non sustinerent, ex eorum consensu constituit, vt deinceps crearentur diffinitores, qui haberent potestatem de ipso & toto Capitulo statuendi & ordinandi, durante eiusmodi Conuentu seu Capitulo, salua postea manente Magistro generali ipsius reuerentia. Ita tum ob extirpandos vitiorum frutices & virtutes plantandas, sancitum est ab illis egregiis patribus, vt quotannis generale Capitulum celebretur. Cum is autem Conuentus solutus esset, siue peractum Capitulum: F. Iordanus perceptâ beati Dominici benedictione, ei valedicens, rediit Parisios: vbi Euangelium secundum Lucam tanta dexteritate & gratia fratribus prælegit, vt eius doctrina multum proficerent in scientia & notitia veritatis, & pietatis affectu. Erat enim conuersatio eius sancta, & vita perfecta: vnde fiebat, vt doctrina & gratia & fructuosa esset.

Bononiæ primum generale Capitulum celebratur.

Sancitur, quod singulis annis debeat celebrari Capitulum, &c

II.

HACTENVS beatus pater Dominicus authoritate sedis Apostolicæ Ordinem suum multo studio gubernarat: at illustres patres, qui ad Conuentum generalem Bononiam acciti fuerant, eum vnanimiter sibi & toti instituto præesse voluerunt: Creatus igitur ab eis magister & rector, erat inter eos tanquam vnus ex illis, nisi quod rigore vitæ primus, abstinentia, vigiliis, castigationibus corporis sui præcipuus, sanctitate summus, humilitate altissimus fuit. Diu noctuque intererat diuinis officiis, mensa fratrum præ omnibus parce vtebatur. Religiosæ institutionis cultor erat, custosque præcipuus, omnique studio id agebat, vt syncere & integre obseruaretur. Quod si nonnunquam, vt se habet humana infirmitas, aliquid neglectum esset vel omissum, non sinebat inultum abire: sed eam tamen fratribus corrigendis adhibebat rigoris moderationem, adeoque sese erga illos & seuere blandum, & blandè seuerum exhibebat, vt & meritas à reis pœnas sumeret, & illos tamen minimè perturbaret. Si vidisset fratrem aliquo delicto præoccupari, tanquam non videns dissimulabat: oblata verò temporis opportunitate, cum multa mansuetudine dicebat illi: Frater, non rectè egisti, rem illicitam perpetrando: sed da gloriam Deo, & confitere peccatum tuum. Porrò quemadmodum se patrem exhibebat verbera correctionis inferendo: ita sane & matrem in spiritu lenitatis se declarare nouerat, vbera consolationis admouendo: eratque consolatio eius suauis & efficax, ita vt quisquis ad eum veniret animo afflicto, non sine recreatione abiret. Seipsum & animas fratrum suorum solicite custodiebat, diligenter curans, vt honestè & religiosè in omnibus sese gererent. Et quia scriptum, Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo: si quem vidisset fratrem, cuius habitus nec ad formam religionis, nec ad paupertatis normam esset accommodatus, non tulit, donec esset frater ille emendatus. Quotidie fere, nisi multum fuisset impeditus, ad fratres concionem habuit vel collationem. Loquebatur autem cum tanta animi deuotione & lachrymarum copia, vt fratres quoque compuncti corde, in lachrymas erumperent. Atque hic sane parem non habuit, qui sermone suo perinde fratres ad lachrymas & compunctionis gratiam emolliret. Si vidisset fratres aliqua oblata occasione mœstos & afflictos, totis visceribus condolebat eis, & orationum suarum præsidiis eos tuebatur. Multos sanè pro suorum consolatione à morte ad vitam reuocauit, & à vatiis liberauit morbis. Frater quidam Bononiæ infirmis custodiendis deputatus, reliquias carnium non rarò absque superioris bona venia comedebat. Fecit hoc idem ad vesperam diei cuiusdam, & arreptus à dæmone, horrendos edidit clamores. Fratribus accurrentibus non defuit pius pater, dolensque obsessi vicem, obiurgauit nequam spiritum, quod corpus fratris sui inuasisset. Dixit autem satan: Ingressus sum in eum, quòd ita commeruisset, vescens carnibus ægrotorum contra tua decreta. Respondit B. vir: Ego verò absoluo eum authoritate Dei à peccato, quod fecit: tibique præcipio in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt exeas ab eo, nec porrò molestus ei sis. His dictis, euestigio frater curatus est.

S. Dominicus creatur primus Magister generalis.

In fratribus puniendis moderatio.

Eccl. 19.

Eius quotidianæ ad fratres exhortationes mirè efficaces.

Profligat dæmonem.

III.

Si quâ occasione exeundum esset viro sanctissimo, tum per se, tum per socios fratres proponebat verbum Dei, & aut disputans, aut conferens, siue docens, vel orans, à diuinis eloquiis proferendis non cessabat. Quandò autem loquendum vel orandum, vel aliis vacandum erat, dicebat sociis: Præcedite me: interim cogitemus de Saluatore nostro. Tum verò audiebant eum ingemiscentem ad Dominum, medullitusque suspiria trahentem. Nunquam visus est iratus, aut commotus vel turbatus labore itineris, aut quacunque occasione: sed semper in rebus aduersis & duris patiens erat, & nudis pedibus iter agebat. Si per pagos aut vrbes eundum esset, induebat calceos: inde egressus, exuebat. Calceos ferebat in humeris, cucullumq; & alias vestes, nec volebat in his ferendis alium sibi vicarium substituere. Si ad lapidem aut res alias pedem offenderet, nihil motus, dicebat: Hæc est pœnitentia, sicq; alacri vultu ire pergebat. Ita nudis pedibus Româ proficiscens, vbi venit ad locum quendam acutis lapidibus asperum & scrupulosum, dixit socio: En ego miser quandoque coactus sum hic calceos induere. Illo causam inquirente, beatus vir respondit: Multa pluuia tum extiterat, vnde riui & flumina magna acceperant incrementa. His dictis, iam lætabatur itineris incommoditate, laudansq; & benedicens Deum, alta voce cantabat hymnos, Aue maris stella, &, Veni creator spiritus. Cumq; venisset ad inundantes aquas, Crucis signum contra illas edidit, aitq; socio multum formidanti, vt transiret. Ille de obedientia patris benè sperans, itemque de signo Crucis ab illo expresso, cum eo per pericula tumescentis aquæ securè & feliciter penetrauit. Quandò cum sociis erat in itinere vir Dei, & ad hospitium diuertere oportebat, non pro suo, sed illorum arbitratu hospitium inquirere consueuit. Per vrbes & pagos ambulans, vix vnquam à terra oculos attollebat. In itinere constitutus, si posset haberi copia templi, quotidie fere sacrificium offerebat. Inter sacrificandum autem multæ ab oculis manabant lachrymæ. Veniens ad hospitium, si esset illic ecclesia, semper eò se oratum conferebat. Quando extra monasterium erat, audito primo signo nocturnarum precum, surgebat, & fratres excitans, cum multa deuotione totum diuinum officium absoluebat horis & temporibus suis, tum nocturnis, tum diurnis, nihil penitus omittens. Persoluto Completorio, etiam in itinere positus cum sociis, silentium non minus seruabat, quam si esset in monasterio. Manè proficiscens, & ipse intra silentium se tenebat, & fratres idem facere volebat, vsque ad horam tertiam. In paleis dormiebat vestitus & calceatus, perindè vt incedebat, nisi fortè soccos detraheret. Iter faciens, nihil de continuo ieiunio remittebat à feriis exaltatæ S. Crucis vsq; ad Pascha. Æstate quoq; omnia ab Ecclesia indicta ieiunia seruauit, semperq; sextis feriis ieiunare voluit. Quicquid esset appositum, patiêter edebat, nisi quod carnes noluit edere, nec cibos vllos carnibus admixtos vel

Animi tranquillitas

Nudis pedibus agit iter

Cum socio Crucis expresso signo aquas penetrat.

Horas suas Canonicas debitis semper temporibus persoluit.

Abstinet semper a carnibus.

vel sanguini, vbi id scire potuit. Si parùm & tenuiter esset appositum, gratulabatur in Domino. Ad fratrum monasteria veniens, illis accitis concionabatur, proponens verbum Dei cum multa consolatione. Si illic mora esset facienda, in cibo & mensa fratribus se conformabat, seruabatque Canonem monasticum integrè & perfectissimè, idem à fratribus vt fieret, accuratè insistens. Erat vir sapiens, prudens, sobrius, iustus, patiens, valdè misericors, comis inprimis & affabilis. Aliquando Romam proficiscens, in itinere in grauem incidit morbum, nec tamen ea causa voluit ieiunium soluere, aut carnes edere, aut ferculum lautiùs admittere, præterquam ex pomis aut rapis confectum, quo interdùm est vsus, omnia Canonis monastici ieiunia haud secùs afflicta, quam integra valetudine obseruans. Idem fecit Viterbij & Mediolani morbo vexatus. Remittente se morbi dolore, cum fratribus de Deo miscebat colloquia, aut legebat ex libro, aut ipse sibi legi curabat, laudabatq; Dominum. Ægrotans lætabatur: quemadmodum semper gaudere potiùs solebat in aduersis, quàm secundis & iucundis rebus.

Nec ægrotans vult soluere ieiunium.

IV. MAGNA in id cura incubuit primus hic prædicatorum dux & parens, vt seipsum exhiberet operarium inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis: ne quod lingua extrinsecùs sonaret, vita reprehensioni obnoxia deturparet. Curauit igitur priùs opere exercere, quod posteà alios docturus esset. Conciones crebrò habuit, non tacebat veritatem, & salutare Dei, vt posset cum Propheta dicere: Iustitiam tuam non abscondi in corde meo. Sermo eius erat ignitus valdè, & qui auditores mirè permoueret. Sub concionibus multæ ex eius oculis distillabant lachrymæ, ità, vt complures corde compuncti flerent. Concionabatur generatim ad omnes, ad populum, ad studiosos, ad sapientes & insipientes. Omnibus se debitorem existimans, non abscondebat à concilio multo veritatem & misericordiam Dei. Monasteria sua inuisens, ad fratres sermones habuit: hortabatur eos, vt summopere curarent salutem animarum, & ad prædicandum aliis promptos, paratosque se exhiberent. Atque vt in eo diuino ministerio liberiùs & expeditiùs versari possent, noluit vt apti & idonei ad conciones faciendas, ad easque deputati, rerum temporalium cura ad alia distraherentur. Et initio quidem decreuerat vir S. vt laici illiterati fratres temporalia administrarent: cæteri fratres orationi, meditationi, prædicationi vacarent. Sed ad eiusmodi administrationem non assensere illi prudentiores aliquot fratres, veriti ne quas ea pareret absurditates. Et quia sine sanctarum notitia scripturarum perfectus prædicator nemo esse potest, hortabatur fratres fideliter vir sanctus, vt semper in noui & veteris Testamenti lectione essent: atque ipse quoque Euangelium secundum Matthæum & Pauli Epistolas apud se ferens, multum in eis lectitabat, vt propemodum memoria retineret. Euangelicam enim & Apostolicam doctrinam & vitam amans & amplectens, philosophica figmenta non magnipendebat. Ad recipiendas peccatorum confessiones paratus & benignus fuit, ad consolandos afflictos omnes humanus & candidus. Optimè nouerat mederi tentatis & perturbatis omnibus, maximè fratribus suis, misericordiæ visceribus affluens, efficacibusque & gratis verbis semper abundans. Sacerdos quidam videns B. Dominicum & fratres eius in conciones feruenter incumbere, nulla terrenorum premi aut angi cura, cæteris posthabitis, non nisi studiis spiritalibus operam dare, eorum vitam pia quadam æmulatione appetiit, beatum se fore existimans, si aliquando posset ad eorum imitationem se componere. Plane igitur apud se statuit, spretis omnibus, ad illos se adiungere, modò noui Testamenti codicem haberet, quem ad concionandum necessarium putabat. Hæc illo cogitante, ecce iuuenis quidam adest, sub veste habens codicem venalem. Interrogatus à presbytero, cuiusmodi sit liber, indicat esse nouum testamentum. Lætatur presbyter, eumque mox sibi comparat. Sed accepto libro, statim adfuit tentatio: hæsitare cœpit, num id propositum suum esset gratum Deo. Variis interim cogitationibus exagitato visum est, ex illo codice diuinum petere oraculum: fusisque Domino precibus, & forinsecùs ad librum expresso Crucis signo, & Dei nomine inuocato, codicem aperit, oculos ad locum primò se ipsi offerentem coniicit, occurrit ille in actibus Apostolicis, vbi B. Petro de Cornelii legatis dicitur: Surge, descende, & vade cum eis, nihil dubitans: quia ego misi illos. Mox igitur tanquam diuino confirmatus oraculo, mundo nuncium remittens, illos secutus est.

2. Tim. 2.

Psalm. 39.

Hortatur fratres ad legenda scripta diuina.

Quidam sacerdos sanctorum patrum conuersatione ædificatus, adiungit se illis

Actor. 10.

V. NON ignorabat sanctus pater noster, piissimum Deum humanas animas æterno amore prosequi. Itaq; totus in eo erat, vt animas omnes illi adiungeret. Inerat ei mira quædam, & penè incredibilis salutis omnium æmulatio, zeloque feruentissimo nitebatur molas iniqui dæmonis conterere, & de illius dentibus eruere prędam. Nec modò Christianorum, sed etiam gentiliũ appetebat salutem, quos etiam per seipsum adire constituerat, vt eis verbum fidei prædicaret. Tantus certè ille animarum zelator fuit, vt vix ea in re parem habere videretur. Nam cum etiam adhuc iuuenis esset ætate, ea charitate plenus fuit, qua maiorẽ nemo habet. Quædam enim mulier in patria adhuc manenti conquesta fuit, fratrem suum à Saracenis teneri captiuum. Ille mox vendendum se obtulit pro captiui redemptione: vt, sicut Christus pro nobis animam suam posuit, ille pro fratre animam suam offerret. Cupiens etiam peregrè proficisci, & pro salute proximorum exul degere, fratribus suum exposuit desiderium, ad exteras nationes abeundi, ita dicens eis. Cum nostrum constituerimus institutum siue Ordinem, ad gentiles migrabimus, vt eos prędicando adducamus ad Dominum Iesum Christum. Interim exemplo Christi & Apostolorum eius, filios, quos dederat ei Deus, misit in diuersas regiones prędicare pœnitentiam in remissionem peccatorum. Instruxit verò illos, vt spem suam in Domino reponerent, contenti piorum hominum eleemosynis. Egressi itaq; fratres, multam experti sunt penuriam, vias difficiles ambulantes. Contigit, duos ex illis iter agentes, cum iam hora nona abiisset, inter se conferre, vbinam necessarium possent adipisci alimentum. Ieiuni enim erant, & labore defessi: regioq; illa inops & ignota eis erat. Derepente autem ita solicitis adstitit vir quidam magnus in habitu peregrino, aitq; ad illos: Quid inter vos agitatis homines modicæ fidei? Primum quærite regnum Dei & iustitiam eius, & omnia adiicientur vobis. Potuistis credere Deo, vt eius causa omnia relinqueretis: & nunc metuitis nè vos fame confici patiatur? Qui dat iumentis escas ipsorum, non sinet inedia perire filios suos. Et hoc vobis erit signum: Transibitis hunc agrum, & in proxima valle pagum non magnum reperietis: in cuius ecclesiam vbi ingressi eritis, sacerdos vos inuitabit. Sed quidam superueniens miles, vi ab illo tollet vos. Illis autem ita pie concertantibus, patronus ecclesiæ & vos, & sacerdotem, & militem lauto conuiuio excipiet. His dictis disparuit: fratribus autem omnia ita vt dixerat, euenerunt. Reuersi indè Parisios, fratribus qui tum pauci & pauperrimi illic erant, rem gestam indicârunt. bonus pater familias Dominus Iesus propheticum B. Dominici sermonem complens, hodieque seruis suis largiter eleemosynas subministrat. Paucos quidem à principio B. Dominicus fratres habuit, & nihilo minùs ablegauit eos, vt vbiq; concionarentur. Misit verò eos cum multa fiducia, nihil hæsitans, tametsi erant in iis simplices quidam & parum literati. Nouerat placuisse Deo, per stultitiam prædicationis saluos facere credentes. Illis autem propter rei nouitatem & imperitiam se se excusantibus, ita dicebat: Ite, & fructum facite: ad hoc enim vocati estis: hortamini eos, vt agant pœnitentiam, propter ea, quæ & vos aliquando, cum adhuc mundi amor vos teneret, perpetrastis. Qui enim conuerterit peccatorem ab errore viæ suæ, liberabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum suorum. addebatq; vir S. Confidite in Domino, & nihil vobis deerit. Dicebat id securus de protectione Dei cæli, cui eos precibus commendabat. Ibant igitur illi, & spiritu humilitatis, zeloq; Dei ducti non mediocrem adferebant fructum. Turbabantur omnes iniqui, quia virtus diuina multiplicabat eos. Sed quos B. Dominicus periculis obiiciebat, dum sic eos mitteret, eos precum suarum clypeo protegebat. Venerunt ex illis fratribus duo in quandam Germaniæ Abbatiam Ordinis Cistertiensis, cui religiosus

1. Iohan. 3.

Matth 6.

Psal. 146.

Est salutis animarum sitientissimus Dominicus.

Duo Dominicani sine pera & pecunia peregrinantes, prouidentia Diuina pascuntur.

Magna S. Dominici fiducia.

1 Cor. 1.

Iacob. 5.

Fratres eius fructum faciunt.

præerat

F Iohannes Episcopus Bornensis, quartus S. Dominici successor in magisterio.

praerat Abbas, Eberhardus nomine. Ei Dominus dormienti apparuit, dicens: Cras mittam ad te equos meos: tu illorum pedes ferro munies. Euigilans vir sanctus, commodam somni interpretationem adferre non potuit. Altera die venerunt duo illi fratres ad monasterium, (erat autem in diœcesi Constantiensi, & *Salem dicebatur.) Alter horum fratrum fuit vir illustris F. Iohannes Germanus, postea in Hungaria Bornensis Episcopus, quartus in Magisterio Ordinis B. Dominici successor. Cum autem iis in locis etiamnum incogniti essent Dominicani, Abbas Eberhardus rogauit ex iis, cur codices, virgam & habitum varium circumferrent. Respondit ei accuratè vir prudens & doctus F. Iohannes: Prædicatores, inquit, sumus: & decet nos libro scientiæ esse instructos. Et quia Virgo mater virga est aromatica, & Crux Christi directionis virga est, iis nos nitimur: & tanquam quibusdam scipionibus sustentamur. Porrò iuxta Prophetiam Zachariæ, quadriga vltima, è medio duorum montium æreorum egressa, equos habens fortes & varios, quadripartitam significat sancti Euangelii prædicationem: quæ è duobus confecta Testamentis, per viros variis ornatos scientiis virtutibus & miraculis, itemq; fortes aduersum dæmonum, mundi & carnis infestationes, paratos quoq; ad discurrendum prædicando per omnes terras, hoc extremo mundi tempore in totum infertur orbem terrarum. Angelus enim magni consilij misit illos. His auditis, Abbas ad eorum pedes procidit, eisque pia oscula affigens, Vos, inquit, reuera estis equi illi, quos Dominus ad me misit. Statimq; lotis eorum pedibus, nouos calceos & vestes iussit illis proferri. Sunt autem eius monasterii fratres vsq; in præsens Prædicatorio ordini addicti.

Cant. 3. Psalm. 44. Zach. 6.

Dominicani cur equi dicantur.

VI.

Decanus lubrico impetrat continentiam.

Nihil vnquam petiit à Deo, quod non obtinuerit.

Mira efficacia precum sancti viri.

F. Conradi felicissimus obitus.

Precibus S. Dominicus eripit fratrem è manibus vicum è cœnobio extrahentiũ.

Item alium.

Decanus quidam Galliæ, Romam iter habens, B. Dominicum Mutinæ concionantem vidit. A concione eum adit, de salute animæ suæ cum illo confert, inter alia dolenter commemorat ceu quoddam ineuitabile naufragium, quòd non possit carnis libidinem frenare: quæ res cogat eum ceu desperatum, ab aliis bonis operibus abstinere. Misertus eius vir Dei, fide qua plenus erat, eum confirmat, dicens: Abi, deinceps age vitiliter, nihil de Dei immensa misericordia desperans. Ego tibi carnis continentiam impetrabo. Dixit ille, & ita factum est. Qui enim antea immundus & lubricus fuerat, castus & pudicus effectus est. En quantum potest deprecatio iusti. Eo tempore, quo B. Dominicus Bononiæ morabatur, erat ibi Magister Conradus Teuto, quem suæ sodalitati adiungi summoperè optabant fratres. Interea venerabilis quidam Cistertiensis instituti Prior illac proficiscens, pro singulari amicitia, quam cum beato viro Romæ contraxerat, eum Bononiæ inuisit: cumq; pridie Assumptionis beatissimæ Mariæ de cœlestibus dulcia inter se colloquia haberent, fiducia familiaritatis ait B. Dominicus ad amicum Priorem: Confiteor hoc tibi, Prior, me nunquam quicquam in hac vita postulauisse à Domino, quod non pro voto impetrarim. Nec tamen id vllus vnquam ex me resciuit, & tu quoq; illud tacitum habebis, quoad superstes ero. Ille admirans tam raram in sancto viro gratiam, simul etiam non immemor, quam ardenter cuperent fratres Prædicatores in suum contuberniũ perduci magistrum Conradum, ait ad eum: Roga ergò Deum, pater, vt tibi largiatur magistrum Conradum, quem intantum expetunt fratres habere socium. Respondit illi vir beatus. Rem, frater, difficilem petis: at tamen si velim hac nocte Dominum deprecari, de solita eius benignitate nihil ambigo, quin sit nostras admissurus preces. Absolutis Completorii precibus, vir Dei præsente Priore illo & vidente, in oratione more suo mansit in ecclesia peruigil. Illucescente die, fratribus Primæ preces persoluentibus, & Cantore hymnum, Iam lucis orto sidere, inchoante, ecce nouum reuera sidus futurum magister Conradus ad pedes B. Dominici aduoluitur, admitti se in fratrem instanter & humiliter orat & impetrat. Is F. Conradus vita religiosus, in prælectionibus dexter & gratiosus, & obitum suum, & locum, in quo esset decessurus, prædixit. Iamq. morte aduentante, Parthenopoli siue Magdeburgi degens, Priore & fratribus præsentibus, suauiter cecinit, Cantate Domino canticum nouum, alleluia. Et cum aliud non proferret, fratres dicebant septem Psalmos. Tum ille apertis oculis circumspiciens omnes, dixit: Dominus vobiscum. Illis respondentibus, Et cum spiritu tuo, subiunxit: Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace. Fratres respõderunt, Amen, & cœperunt legere Psalmos quindecim graduum. Vbi ventum est ad ea verba Psalmi centesimi tricesimi primi. Hæc requies mea in sæculum sæculi: sublato brachio, & in cælum intento digito, ore iucundo & luculenta facie spiritum reddidit. Tum verò omnes pro reuerentia Saluatoris prostrati sunt, & quidã ex eis tantam sensere dulcedinem, quantam nec credere, nec exprimere potuerunt. Illi etiam qui defuncti corpus induerunt, miram odoris fragrantiam percepere, quæ etiam in illorum manibus diu inhæsit. Verè beatus & efficaces patris nostri preces, quæ talem gratiæ filium, & gloriæ cohæredem impetrare meruerunt. Recepit autem B. Dominicus Bononiæ in suum institutum etiam Thomam Apulum, quem propter simplicitatem & innocentiam. vsque adeò charum habuit, vt eius specialis filius diceretur. Hunc sæculares socii eius per insidias è monasterio extractum, detracto religionis habitu, mundanis vestibus induerunt. Sed fratribus ad B. Dominicum concurrentibus, & dicentibus filium eius ad sæculum pertrahi violenter: ille mox ad ecclesiam properat, postulaturus opem à Deo. Et ecce simulatq; lupi illi rapaces fratri interulam vi induerunt, ille exclamauit: Ah totus exuror: nec potuit quiete frui, donec redditis illi sanctę religionis indumẽtis, ad cœnobium reduceretur. Is postea diu superuixit, & multum vtilis atq; gratiosus fuit. Iurisperitum quendam Bononiensem amici eius per vim è monasterio extrahere volebant. Fratres metu affecti, cogitabant nobiles quosdam, ipsorum patronos, in sui defensionem accire: sed B. Dominicus ait ad eos: Non opus est brachio sæculari vel humano præsidio. Video enim Angelos ampliùs ducentos circa ecclesiam, quos Dominus fratribus custodiendis deputauit. Ita illi hostes, cælesti terrore perculsi, recesserunt.

VII.

Vide vt dæmones oderint monachos.

Mittuntur fratres in Angliam & Hungariã.

Eberhardus Archidiaconus recusans Episcopatum fit Dominicanus.

Feliciter obit.

Anno post natum Saluatorem 1221. duo fratres ibant Bononiam ad Conuentum, quem generale Capitulum vocant. Illis verò iunxit se quidam ad iter accinctus, cursoris speciem præ se ferens, dixitque ad eos: Quo vos iter intenditis? Illis Bononiam dicentibus, vt interessent generali Capitulo, ait: Ecquid ibi tractabitur? Responderunt fratres: Constituetur illic, vt fratres euntes in mundum vniuersum, prædicent Euangelium omni creaturæ, & annuncient regnum Dei. Tum ille: Mittenturne, inquit, nonnulli in Pannoniam? Fratres dixerunt: Volente Domino, multi mittentur. Tum commentitius ille cursor in aera exiliens, terribili voce clamauit: Institutum vestrum, nostra ignominia est. & repente ab eorum oculis subtractus est instar fumi. Fratres autem illi postquam Bononiam venêre, narrauerunt omnia patri Dominico, & aliis illic in nomine Domini congregatis. Eodem tempore magister Paulus Hungarus, Iuris Canonici publicus professor, ad Prædicatorum sodalitatem se contulit. Peracto autem hoc secundo Conuentu generali missi sunt fratres, qui pro monasterio sufficerent, in Angliam, quibus præfectus est F. Gisilbertus. Misit etiam B. Dominicus Paulum, quem diximus, in Pannoniam secundam, quam Hungariam vocant, cum sociis, è quibus vnus fuit frater Sadoch, vir magnæ perfectionis. In hoc ipso Conuentu vel Capitulo generali, venerabili viro Iordano absenti demandatum fuit ministerium Prioratus Prouinciæ Galliæ Cisalpinæ. Per id tempus S. Dominici institutum Parisiis complexus est Dominus Eberhardus Archidiaconus Lingonensis, vir multa virtute, opere strenuus, consilio circumspectus, authoritate magnus. Quanto is celebrius nomen & existimationem obtinuerat, tanto plures sanctæ paupertatis consectandæ exemplo ad meliora prouocauit. Amabat impense F. Iordanum, & cum eo profectus fuit in Galliam Cisalpinam, desiderio videndi B. Dominicum. Porrò per omnes Galliæ & Burgundiæ partes, per quas iter habebant, & in quibus erat notissimus F. Eberhardus, Christum egenum & pauperem in corpore suo circumferebat. Tandem in morbum incidens Losannæ, cuius ciuitatis recusauerat Episcopatum, vitam hanc ærumnis plenam, celeriter quidem, sed omninò felicissimè finiuit. Paulò verò

ante

ante suum decessum, cum iam certam de eo medici tulissent sententiam, idque ipsum celarent, dixit ad Prouinciales: Si medicorum iudicio moriturus sum, cur id mihi subticetur? Non audiant sibi mortem impendere ij, quibus est mortis acerbum nomen. Ego verò morte non terreor: nihilque timendum ei, si terrestris hæc domus miseræ carnis dissoluatur, qui domum non manufactam, æternam in cælis, felici commutatione expectat. Ita ergò migrauit à vita, corpusculum illic terræ commendans, spiritum creatori. De eo sic scribit magister Iordanus: Felicis defunctionis eius hoc mihi laudabile indicium fuit, quod in exitu spiritus eius, cum me crederem ad dolorem cordis & turbationem spiritus concitandum, quadam econtra deuotione atque iucunda sum hilaritate perfusus, vt minimè flendum eum, qui migrasset ad cælũ, testimonio conscientiæ commoneret. Defuncto autem apud Losannam F. Eberhardo, F. Iordanus ad Insubres peruenit, demandatum ipsi per illam prouinciã ministerium executurus. 2. Cor. 5.

VIII. Interea B. Dominicus in fratrum monasterio Bononiæ degebat, propediem de hoc sæculo migraturus. In eius sanè vtroque homine, id est, corpore & animo, tantus inerat decor & puritas, vt omnium in se & adspectum & affectum prouocaret. Erat statura mediocri, corpore gracili, pulchra facie & subrubicunda: barbæ & capillorum subrufus aliquantùm erat color. A fronte eius & superciliis quidam lucis radii micantes vibrabantur, cunctos ad eius amorem & venerationem permouentes. Vultu erat semper hilari & iucundo, nisi ad commiserationem proximi afflictio eum inflexisset. Manus habebat longas & elegantes, vocem egregiam, suauem, canoram, & tubæ instar. Caluus non fuit, sed coronam rasam prorsus integram habebat, paucis capillis respersam. Ita corporis huius membra finxerat Omnipotens conditor, vt essent donorum eius receptacula, & organa spiritus eius. Fuit reuera corpusculum beati viri templum spiritus sancti, quod nunquam fœdauit mortiferi peccati labes vlla, nec inquinauit insanæ libidinis turpitudo. Verè beata corporis huius membra, in quibus tanta fuit cordis & carnis, in Deum viuum exultantis, consonantia. Ad omnem enim sanctitatis perfectionem contendenti, magnus aderat carnis cum spiritu consensus. Agebatur enim spiritu Dei, & carni liberrimè imperabat. In perpetrandis miraculis, in gratia sanitatum & morbis curandis, quibus donis Christus illustres & gloriosos reddit sanctos suos, nulli secundus inuenitur. Porrò, quod est miraculis excellentius, tanta morum pollebat honestate, tanto diuini feruoris impetu ferebatur, vt eum vas honoris & gratiæ, vas omni ornatum lapide precioso, meritò prædicemus. Inerat ei animi mira quædam & constans æquabilitas, nisi eam erga aliquem afflictum misericordia & condolentia nonnihil interpellaret. Et quia cor gaudens exhilarat faciem, tranquillam eius interioris hominis constitutionem externa vultus iucunditas & serenitas perspicuè indicabat. Si quid secundum Deum ad rectæ rationis præscriptum facere constituisset, id tanta animi constantia prosequebatur, vt ne sermonem quidem vllum, semel ab ore matura deliberatione prolatum, irritum fieri pateretur. Etsi autem, vt diximus, ex bono conscientiæ testimonio, multa semper eius vultum perfunderet hilaritas, at tamen illa vultus eius lux non cadebat in terram. Iucundus enim erat secundum faciem sanctorum, qua iucunditate fiebat, vt facilè omnium, qui eum adspicerent, sibi conciliaret amorem. Vbicunque versaretur, siue in itinere cum sociis, siue in domo cum hospite & eius familia, vel apud magnates, principes & prælatos, semper sermonibus vtebatur ad pietatem facientibus & aliorum ædificationem: aderatque ei in promptu copia sacrorum exemplorum, quibus ad Christi amorem & mundi contemptum, auditores inuitatentur. Vbique virum Euangelicum dictis & factis se declarabat, omnes largo charitatis sinu excipiens: & cum omnes diligeret, ipse quoque ab omnibus diligebatur. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, admodum peculiare ei erat. Affluens multa pietate, totum se in proximorum dilectionem & erga afflictos commiserationem effundebat. Et cum piè erga omnia afficeretur, tamen propter hominum peccata & flagitia, miserandum in modum præ animi dolore tabescebat. Itaque vrbi vel pago propinquans, hominum miserias commemorans, totus in lachrymas soluebatur. Erat & aliud in beato viro, quod eum cunctis faceret amabilem, quòd simplici animo ingrediens, nullum vnquam vel verbo, vel opere simulationis aut fictionis de se vestigium reliquit.

Elegantia corporis S. Dominici.

Nunquam admisit peccatum mortiferum.

Prou. 15.

Eius dictorum factorumq; constantia.

Iob. 29.

Rom. 12.

Cruciatur hominum peccatis.

IX. In corpore degens vir sanctissimus, & inter peccatores versans, cum Deo & Angelis animo degebat: Deique præcepta seruans, & consilia consectans, totisque viribus illi seruiens, mirificè lucebat in huius mundi horrida caligine, & innoxiam vitam, sanctissimæque conuersationis exempla in seipso exprimens, dies impertiebatur proximis, noctibus vacabat Deo. In die enim mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. Interdiu conciones habebat ad Clerum & populum, nec reuertebatur verbum eius vacuum, sed multos ab iniquitate auertit. Mirabantur eius doctrinam permulti. Quidam è Clero eum optime concionantem audiens, & de scripturis luculenter & efficaciter differentem, quæsiuit ex eo, quorum librorum lectione tantam eruditionem sibi conflasset. Respondit ei comiter vir sanctus: Ego, fili, maiorem dedi operam charitatis lectitando codici, quàm cæteris. Is enim liber docet de omnibus. Erat nimirum eruditus paterfamilias, de thesauro charitatis proferens noua & vetera. Circumibat per vicos, castella & vrbes, prædicans verbum Dei, visitans ægrotos, consolationem adferens desolatis, morbos sanans. Post itineris laborem hospitium petens, ad fontem aliquem prius sedare solebat sitim, ne eius, ex labore itineris accensæ, occasione largius bibendo notam incurreret: quod in omnibus summopere euitabat. Per diem nemo apud socios aut proximos, aut fratres humanior & communior, nemo iucundior vel vtilior. Noctibus verò in vigiliis & precibus nemo modis omnibus instantior. Ita ad vesperam demorabatur ei fletus, & ad matutinum lætitia. In ecclesiis pernoctans in oratione, modo in genua procumbebat, modò toto corpore prosternebatur, quantùm à corporis fragilitate extorquere potuit. Cumque tandem lassitudine victus, à somno interpellaretur, vel ante altare, vel alio quouis loco, aut certè ad lapidem cum Iacob patriarcha caput inclinans, paululum quiescebat: rursusque euigilans, orationi & spiritus feruori studebat. Circumibat tum altaria visitans, & Sanctorum implorans patrocinia: atque ita se gerebat vsque ad noctis medium. Inde fratres dormientes cum summa modestia inuisens, si quos vidisset non opertos, operuit, & Cruce consignauit: mox ad orationem redibat. Atque iis horis excubias agens in precibus, multas dæmonum infestinationes tulit, multos quoque ex eis virtute nominis Christi triumphos reportauit. Non paucæ animi illustrationes, supernæ visitationes, diuinæque reuelationes, de quibus supra dictum est, ei tum obtigêre. Deum enim desideraut anima eius in nocte, & ad eum totis visceribus suspirans, vigilauit. Atque hæc illi erat vigilandi & orandi crebertima consuetudo. Et quamuis fratres ad quietem capiendam accuratiùs hortaretur, ipse tamen vix vnquam in lectulo se reponere voluit. Oratio eius munda & accepta fuit in conspectu Dei, quam cum sine intermissione Domino offerret, nihil non ab illo impetrauit. Sicut enim ipse fassus est, nunquam quicquam à Domino petijt, quod non pro voto sit adeptus. Credidit veritati promittenti, quòd quicquid peteret, acciperet: sicque Dei benignitate largiente, quæcunque petiit, obtinuit. Non autem sat habuit vir Dei, perpetuis vigilijs carnem macerasse suam, sed etiam quamuis innocentem & virginem, multis verberibus & castigationibus attriuit. Singulis enim noctibus ter catena ferrea se flagellauit: primo pro seipso, tum propter peccatores in mundo degentes: tertiò pro animabus, pœnas in Purgatorio luentibus. Oculi eius quasi fontes quidam erant lachrymarum, flebatque vberrime & sæpissime: ita vt lachrymæ eius essent ei panes die ac nocte. Die quidem tum præcipue, cum Missæ quotidianum offerret sacrificium: nocte verò, cum præ omnibus indefessus vigilaret. Erga Dominici corporis venerabile sacramentum exi-

Conuersatio eius in cælis.

Psalm. 41.

Attẽde quibus libris vtebatur.

Matth. 13.

Psalm. 29.

Mira precũ instantia.

Genes. 28.

Multas fert infestationes dæmonum.

Matth. 21.

Ditè se flagellat.

Copia lachrymarũ.

Deuotio eius erga sacram Eucharistiam.

mia deuotione feruebat, & crucifixi Saluatoris excellentissimam in nos commemorans charitatem & immensam dulcedinem, quasi totus in eius amorem præ nimia deuotione absorptus videbatur. Nec rarò, dum in Missa Christi corpus eleuabatur, mentis est passus excessum, maiestatis diuinæ præsentia delectatus.

Recusat Episcopatũ. Galat. 6.

DIVES fide, mundi huius opes respuit, sæculi pompas fastidiuit, humilitatem Christi & Euangelicam paupertatem illis longè anteponens. Electus enim in Cizeranensem Episcopum, prorsus recusauit, dicens se malle è terra exire, quam vlli eiusmodi electioni consentire. Mundus illi crucifixus erat, & ille mundo: quando & ipse mundi contemnebat gloriam, & contemnendam docebat, & mundo huic dediti, illum spernebant, & contemptibilem existimabant. Interrogatus cur in Carcassona diœcesi libentiùs moraretur, quam in Tolosana, respondit: In Tolosana diœcesi multos inuenio, qui me honore afficiunt: in Carcassona omnes me oppugnant. Et verum mundi contemptorem, Christique germanum discipulum, qui proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, confusione contempta. Magnus illi quoque paupertatis amor inerat, & libenter vilibus vtebatur indumentis. Adeò omnem amorem suum in Deum transtulerat, vt non solum à magnis, sed etiam minimis rebus affectus suos cohiberet. Itaque vestes, calceos, libros, cultellos, zonas, aliaque pro corporis vsu necessaria, nolebat habere preciosa & curiosa, sed humilia, monasticæque professioni & paupertati consentanea. Monebat etiam fratres, nè eiusmodi res appeterent, vel apud se haberent, quæ religioni & modestiæ non congruerent. In cibo & potu summa vtebatur temperantia, delicata vitans, simplicibus gaudens: sicque naturæ necessitati faciebat satis, vt nunquam cor eius crapula grauaretur, aut corporis refectio subtilem eius spiritum hebetaret. Ab ipsa ineunte ætate vsque ad supremum vitæ diem carnem in spiritus seruitutem redegit, innocensque & incontaminatum corpus suum vigiliis, inedia, precibus, flagellis, aliisque pœnitentiæ exercitiis castigauit. Quis verò illius virtutes omni ex parte imitari queat, quando etiam illis commemorandis non sufficimus? Tantam in eius animum spiritus sanctus virtutum & charismatum infudit copiam, tanta erat cordis eius synceritas, in sermone veritatis authoritas, in actione charitatis & humilitatis sanctitas, vt humanam consuetudinem excederent, Deumq; eius habitatorem certissimè declararent. Mirari eius exempla possumus, & ex iis pensare nostrorum temporum inertiam. Posse autem quod ille potuit, non humanæ virtutis, sed singularis est gratiæ: nisi cui fortassis miserans Dei benignitas eam gratiam prærogare dignetur. Sed ad id quis idoneus?

Gaudet contemptu sui. Hebr. 12.

Castigat corpus suũ variis pœnitentiæ exercitiis.

XI.

BENEDICTVS Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit seruum suum Dominicum omni benedictione cælesti, vt nihil ei defuerit in vlla gratia. Præparauit enim ille cor suum, in mente habens Deum, & quærens eum totis viribus, & eum prouidens in conspectu suo semper. Visus est sæpenumero contemplationi vacans erectis sursum manibus stare suspensus, ita vt vix terram contingere videretur. Vigilabat & orabat plus cæteris. Verberabat ipsus sese, & ab aliis curabat verberari & cædi catena ferrea. Missam celebrans quotidiè domi vel foris, multas fundebat lachrymas, summaque deuotione stabat ad aram: & in itinere dicebat orationem Dominicam, vt intelligerent præsentes cælitus eius pectori infusam gratiam. In precibus horariis & psalmodiis, quas inprimis reuerenter absoluere solebat, facies eius crebrò visa est lachrymis irrigari. Coram hominibus quidem serenus & hilaris erat, in abscondito autem patrem cælestem illo orante, ceu torrentes quidam lachrymarum erumpebant aboculis: sed eas, ab oratione euocatus, abstergebat. Cauebat diligentissimè, ne delinqueret lingua sua: & tam domi, quam in itinere semper voluit aut de Deo, aut cum Deo colloqui, rarò aliâs loquens: testatiq; sunt viri perfecti, qui multo tempore apud illum vixerant, non fuisse dolum in ore eius, nec ab eo profectum fuisse vnquam verbum ociosum, aut noxium, aut obtrectatorium, vel adulatorium. Si quis ei maledixisset; Ille contra benedicebat, nec omninò vnquam pro maledicto reddidit maledictum, quippe qui non solum maledictis & conuiciis proscindi, sed etiam flagellis cædi & membratim secari pro Christi amore ardentissimè desideraret. Vtrum fratres solis rebus spiritalibus semper essent intenti, vetuit ne negociis monasterii se immiscerent; aut consiliis temporalium rerum tractandarum: iis tamen exceptis quibus id ex Superiorum voluntate incumbit. Præerat fratribus multa charitatis solicitudine, attendens sibi, & vniuerso gregi. Errata iustè quidem, sed tamen humaniter & clementer castigauit, animoque cruciabatur, illis condolens, quibus meritas irrogabat mulctas, tanta erat eius comitas & affabilitas, vt per eum tum nouitii, cum complures alii, à variis sint tentationibus erepti. Voluntariam etiam, licet permolestam, sibipsi pœnitentiæ crucem imposuit, vt iter agens, nudis pedibus ingrederetur. Erga proximos & afflictos omnes, maximè peccatores & infideles, multa ei inerat commiseratio, eorumque salutem suis laboribus promouere, & à Deo precibus obtinere ardentissimè cupiebat. Sanctorum patrum monastica instituta vel Ordines religiose venerabatur, & monasticæ vitæ homines præ cæteris impensius amabat, tanquam ciues sanctorum & domesticos Dei: illorum statum & professionem multa laude & prædicatione efferebat, ceu confratrum suorum. Ob prolixas vigilias edendo & bibendo parcior fuit. Etiam iter faciens, si esset ieiunandum, semper statam horam, puta Nonam, expectauit: sociis tamen vt eam anteuerterent, & bis se reficerent, permisit. Nunquam propter cibum aut potum, aut lectum, siue sanus esset, siue ægrotaret, conquestus est: sed quoad vixit, semper gratias egit. In itinere constitutus, vesperi priusquam se quieti daret, post absolutas Completorii preces, tamdiu in oratione permansit, vt plerumque suo eiulatu socios excitaret. Ordinis & Canonis monastici zelus ei inerat feruentissimus, statutorumque seuerus fuit conseruator. Atque interim fratrum adeò fuit benignus & pius consolator, vt in his non putetur parem habuisse successorem. Inter cætera doctrinæ suæ hortamenta, vitæque præclara exempla, tria præ cæteris à suis voluit solicitiùs obseruari. Primò, vt semper de Deo vel cum Deo loquantur. Secundò, vt iter habentes, non ferant apud se pecuniam. Tertiò, vt nullas vnquam recipiant temporarias possessiones. Hæc enim sunt, quæ cor mundum, & à curis liberum efficiunt, seruumque Christi ad meditandæ diuina, tractandaque spiritualia reddunt expeditum. Conemur igitur, fratres, imitari sancti patris admonitiones & exempla pro viribus, simulque gratias agamus piissimo Redemptori, quòd talem nobis ducem præbuerit. Per eum enim nos in huius conuersationis lucem regenerauit. Rogemus etiam patrem miseticordiarum, vt illo nos regente spiritu, quo filii Dei aguntur, per terminos, quos posuerunt patres nostri, ad eam beatæ vitæ immortalitatem, ad quam ille felicissimè peruenit, nos quoque recto itinere pertingere valeamus.

Sæpè in oratione suspensus à terra fuit.

Oris sui custos attentissimus.

Vult suos fratres liberos esse a cura tẽporali.

Monasticæ vitæ homines præ cæteris amat.

Tria præcipuè à suis vult obseruari.

Rom. 8.

XII.

CVM in omni sanctitate perfectus beatissimus pater Dominicus, cunctis fulgeret virtutibus, etiam prophetiæ gratiam à Domino accepit. Multa enim futura præuidit diuinorum conscius arcanorum: eique Dominus ceu specialiter dilecto diem obitus sui indicauit. Qua enim ratione celaret eum mortem propriam, qui multorum altorum à corpore migrationem ei reuelauerat? Erant ei lachrymæ eius panes die ac nocte præ desiderio videndi faciem Dei: & audiuit desiderium pauperis Dominus, ponens in conspectu suo lachrymas eius. Oranti enim, & cælestium appetitione vehementer æstuanti iuuenis formosissimus adstitit, aitque ad eum: Veni dilecte mi: veni, ingredere in vera gaudia. O suauem & omni charitatis dulcedine plenam beati viri vocationem: qua non ad caduca & vana, sed ad solida semperque duratura gaudia vocatur. Verè felicem hominem, qui accitus, non petit inducias, tanquam iudicem reformidans: nec venire iussus ad cœnam magnam Agni, moras nexuit, temerè excusãdo:

Multa futura prædixit.

Psalm. 41.

sed

ſed præcinctos habens lumbos, & lucernas ardentes in manibus ſuis, pulſanti incunctanter aperuit, venientique Domino multa alacritate obuiam properauit. Gratulans itaque & gratias agens vir Dei de certa expectatione futuræ gloriæ, inuiſit quoſdam è Clero Bononiæ, admodum ipſi charos & familiares: cumque de contemptu mundi, & vitæ huius præterlabentis vanitate cum eis contuliſſet, tandem eis valefaciens, dixit: Vos quidem chariſſimi nunc me ſanum videtis: ſed ego ante illam celeberrimam beatiſſimæ matris Dei aſſumptionem, ad Dominum proficiſcar. *Luc. 12.* *Prædicit ſuum è corpore deceſſum.*

LIB. V. I. POSTQVAM abſolutus fuit ſecundus generalis Conuentus ſiue Capitulum, beatus Dominicus Hugolinum Oſtienſem Epiſcopum, qui tum apud Inſubres legatus erat Pontificis maximi, pro eius amore & promotione Ordinis ſui inuiſit. Reuertens autem ab illo ſub finem menſis Iulii, Bononiam valdè feſſus venit. Erat enim feruentiſſimus æſtus, & laborem itineris permoleſtum ſuſceperat. Interim non habita eius laſſitudinis ratione, cum Priore domus, qui Ventura dicebatur, & cum F. Rudolpho vſque in noctem de ſtatu & rebus Ordinis loquebatur. Illi cubitum ituri, inſtanter orabant, vt daret membra feſſa quieti, & matutinis precibus non intereſſet. Sed ille precibus eorum non acquieſcens, in eccleſiam ſe contulit, & more ſuo illic pernoctauit, atque etiam ad matutinas preces venit. Iis abſolutis, dixit Priori, ſe dolere caput. Inde tum cœpit perſpicuè laborare morbis, quibus ex hac vita ſubtractus eſt. Sed licet illi ſua caperent incrementa, mente confirmatus, ſpiritu Deo indefeſſus adhærebat, tanta animi tolerantia eas corporis moleſtias perferens, vt ſemper iucundus & hilaris appareret, tametſi eum & exhauriret dyſenteria, & febris exureret. Sciens autem è propinquo mortis ſibi imminere diem, iuſſit nouitios ad ſe adduci. Eos præſentes ſereno vultu intuens, ad amorem Dei & Ordinis, ad deuotionem & inſtituti monaſtici obſeruantiam verbis gratiſſimis inuitabat: moreque ſuo contentus ſacco, etiam tam afflicta valetudine noluit in lectulo iacere. Inde accitis duodecim magis expertis fratribus, Priori domus F. Venturæ, multis ſacerdotibus audientibus, omnia peccata ſua generaliter eſt confeſſus, dixitque eis: En vſque in hanc horam carne incorruptum me Dei miſericordia ſeruauit, illibatamque mihi virginitatis munditiam cuſtodiuit. Quæ vt etiam in vobis inuiolata permaneat, fœminarum omnium ſuſpecta vitate conſortia. Ea retenta, ſeruus Chriſti vitæ paupertate gratus Chriſto, & bonæ famæ odore fructuoſus erit proximis. Spiritus feruor ſemper maneat in vobis, & ferventi ſpiritu Deo perpetim ſeruite. Promouendo & propagando huic Ordini ſitis intenti: ſtabiles in ſanctitate, perſeuerate in monaſtico inſtituto & virtutum omnium incremento. Et quia ex diuina reuelatione didicerat ſe è corpore abiturum, fratribus coram ſe congregatis, teſtamentum fecit, quod nulli mutare fas eſt. teſtatoris enim morte confirmatum eſt. Hæc ſunt, inquit, fratres & filii chariſſimi, quæ vobis hæreditario iure poſſidenda relinquo: Charitas ſit in vobis: humilitatem ſectamini, paupertati voluntariæ ſtudete. Non erat illic argentum & aurum, aut quæuis terrenæ facultates, vnde teſtamentum conderet. Quod autem habuit fide locuples, hoc illis legauit: nempe diuitias ſalutis, theſauros cæleſtes, & opes nunquam perituras, quibus illum abundaſſe vita ſanctiſſima teſtatur, docent exempla, miracula confirmant. Ne autem paupertatem Euangelicam, firmiſſimum huius inſtituti fundamentum, inimica Deo carnis ſapientia euertat, quanta potuit ſeueritate prohibuit, ne quis poſſeſſiones temporales ordini inuehat, omnipotentis Dei & ſuam maledictionem ei terribiliter intentans, qui Ordinem Prædicatorum, quem vel maxime ornat paupertatis profeſſio, terrenæ ſubſtantiæ puluere auſus fuerit obſcurare.

Inuiſit Hugolinum Oſtienſem epiſcopum. *Incidit in morbos.* *Vide ſancti viri in ſeipſum ſeueritatem.* *Monet fratres fœminarum vitare conſortia.* *Teſtamentum eius morituri.*

II. IN dies ingraueſcente aduerſa valetudine, filii de patris ſalute ſoliciti, illum ad ſanctam Mariam in montem deportârunt, ea ſpe, quòd propter loci ſalubritatem poſſet reualeſcere. Sed ille magis etiam viribus deſtitutus, cum ſentiret corporis diſſolutionem imminere, Priorem ad ſe vocari iuſſit. Venit ille, & cum eo viginti fratres, patrem ægrum inuiſere cupientes. Quibus ille decumbens concionabatur egregiè. Cumque reſciuiſſet, eius loci præfectum velle ipſum in ſua eccleſia humare, cum multa humilitate & manſuetudine dixit: Abſit, vt ego alibi ſepeliar, quam ad pedes fratrum meorum, moxque charitatis & pacis ſtudioſiſſimus, cauere volens, ne vel optato fraudaretur ſepulcro, vel fortaſſis contentio ea cauſa oriretur: Foras me, inquit, efferte, vt in vinea illa ſub dio moriens, poſſim in veſtra eccleſia ſepeliri. O verè beatum & fidelem patrem, qui incommodam potius & contemptam voluit mortem oppetere, quam à filiis poſt mortem corpore ſeparari. Itaque fratres eum reportarunt ad monaſterium Prædicatorum, ſed interim valde metuebant, ne in via animam ageret. Repoſitus eſt autem in quodam cubiculo, & adminiſtratum ei eſt extremæ Vnctionis ſacramentum. Cumque aliquandiù illic fuiſſet, F. Adolphus caput eius ſuſtentans, ſudorem panno lineo à facie detergebat. Flebant verò fratres, qui aderant, videntes iam in agone verſari chariſſimum patrem, cuius ſe dolebant conſolatione deſtitui, nunquam in ea conſolandi gratia parem habituri. Eos vt vidit vir beatus lachrymis infuſos: Nolite, inquit, flere chariſſimi, nec vos perturbet corporalis hic à vobis diſceſſus. in eo loco, ad quem nunc proficiſcor, vtilior vobis ero, quam hic à me expectare poſſetis. Ingens hæc erat morientis fiducia, quando nec mori timuit, nec de vitæ æternæ aditu dubitauit, fidenter pollicens ſe in illa conſtitutum, filiis patrocinaturum. Quodam autem fratre ex illo percontante, vbi vellet ſepeliri corpus ſuum, reſpondit ſe velle illud condi ſub pedibus fratrum ſuorum. Ita inuitatus ad nuptias, elegit nouiſſimum locum, cum iam ſummus paterfamilias ad ſuperiorem, vtpotè amicum honoratum, eum transferret, coram ſimul diſcumbentibus in gloria ſublimiter euehendum. Conuocans autem ad ſe Priorem & fratres, dixit eis: Præparate vos. Illis ad commendationem ſolenniter præparatis, ait: Suſtinete adhuc parumpèr. deinde ait Prior ad eum: Tu noſti, pater, quam nos deſeras deſolatos & mœrentes. Memento noſtri, vt ores Dominum pro nobis. Tum ille vir ſanctiſſimus, totus in Deum abſorptus, ſublatis ſurſum manibus, dixit: Pater ſancte, tu ſcis, quia libenter perſtiti in voluntate tua, & illos, quos dediſti mihi, cuſtodiui. At nunc commendo eos tibi: tu illos ſerua & cuſtodi. Ego ad te venio pater cæleſtis. Deinde poſt paulum ait ad fratres: Incipite iam. Qua verò deuotione, quibus lachrymis & ſingultibus peractum fuerit commendationis officium, non neſcit ille, qui non ſpernit preces pauperum, & gemitus mœrentium non deſpicit. Ille intereà migrans, labia mouebat ad preces, licet vox minimè ſentiretur. In extrema commendatione fratribus pro more dicentibus: Subuenite ſancti Dei, occurrite Angeli Domini, ſuſcipientes animam eius, offerentes eam in conſpectu altiſſimi: eleuatas tenens in cælum manus, ſpiritum exhalauit: nec dubium quin Angelicis manibus exceptus, Domino ſit præſentatus. Manſit autem corpus exanime in cinere iacens, mœrentium luctu miſerabile, fidei pietate amabile, & pro eius ſanctitate cunctis venerabile. *Luc. 14.* *Vult ſepeliri ad pedes fratrum ſuorum.* *Adminiſtratur ei extrema Vnctio.* *Conſolatur fratres, dum ipſe cum morte luctatur.* *Commendat Deo Patri filios ſuos.* *It in cælos vir planè Angelicus.*

III. ADFVIT è corpore abeunti viro ſanctiſſimo beatiſſima Dei mater cum filio ſuo, & Angelorum ſuauiter modulantium frequenti exercitu, ſpiritum eius in cælos ſecum abducens, quemadmodum fideles quidam per reuelationem didicerunt. Qua enim hora deceſſit, venerabilis F. Guuala, Prior Dominicanorum Brixienſium, poſteà eius vibis Epiſcopus, leni oppreſſus ſomno, vidit oculis interioribus cælum aperiri, & ab illo ſubmitti duas ſcalas candidiſſimas. Vnius cacumen tenebat Chriſtus, alterius ſanctiſſima mater eius. Angeli per vtramque ſurſum deorſum curſitabant. In earum medio poſita erat ſedes humi: in qua ſedebat quidam ſimilis fratri Prædicatori, ad cæleſtem Hieruſalem proficiſci volenti. Scalas ſenſim attrahebant Chriſtus & mater eius: & ſedes vna attollebatur *Viſio F. Guualæ.*

cum sedente, donec psallentibus Angelis, in cælum illata est. Receptis in cælum scalis cum sede & sessore, cælum clausum est, & visio finem habuit. Veniens posteà frater ille Bononiam, rem certam cogniturus, comperit, in eandem horam & sanctissimi viri obitum, & suam visionem incidisse: nec dubitauit, in Dei gloriam & sancti Dominici honorem, visionem illam palam in concione populo indicare. Eodem die, quo è vita abiit beatus vir, duo religiosi fratres Prædicatores, Tancredus & Raon, pariter iter agebant. Vbi ad hospitium ventum est, Raon abiit sacrificium oblaturus. Mandauit autem ei Tancredus, vt charissimi patris Dominici, Bononiæ ægrotantis, memor esset. Postquam sub sacrificio ad eum locum venit, quo solet haberi viuorum memoria, subitò fit extra sese, stat immotus ad aram, videt manifesta spiritus visione sanctum Dominicum corona aurea ornatum, totumque mirabili splendore radiantem, cum duobus reuerendis viris, vtrumque latus eius stipantibus, extra Bononiam regia via progredi. Doctus est autem à spiritu Dei, eodem die, nempè sexta feria, hora sexta, beatum Dominicum è corpore in cælos abiisse. Hanc autem insignem visionem frater ille præ multa humilitate diù reticuit: sed postea à Domino admonitus, quibusdam fratribus in Dei laudem & beati Dominici honorem enarrauit.

Alterius fratris visio.

Catena ferrea inuenitur ad lumbos eius.

IV. Cvm autem sacrum beati viri corpus Fratres ad sepeliendum inuoluerent, inuenerunt ad lumbos eius catenam ferream. Eam F. Rudolphus reuerenter asseruans, posteà Magistro Ordinis pro magno munere dedit. Deportatum inde est corpus, reuerenter & honorifice obuolutum, in ecclesiam non sine lachrymis multis: vbi illud fratres cum multa veneratione ambientes, psalmos & congrua cantica depromebant. Adfuit tum inter eos Albertus Prior monasterii sanctæ Catharinæ, quod est Bononiæ, vir religiosus & beato Dominico cum primis familiaris & addictus. Is vt vidit fratres carmen lugubre in iubilum mutasse, cœpit & ipse gaudere cum gaudentibus. Enimuerò concepta de sanctissimi Patris beatitudine non inani fiducia, iubilarunt filii Dei, & Dominum laudauerunt pro cunctis, quas viderant, virtutibus, quibus mirificauerat Dominus sanctum suum. At Prior ille compunctus corde, ruit cum mœrore in pia oscula & amplexus sacri corporis, nec inde recessit, donec mortis suæ indubitatum meruit habere responsum. Quo accepto, surrexit, aitque Priori fratrum iucundo & hilari vultu: Fidelis sermo & omni acceptione dignus: Magister Dominicus me complexans, dixit mihi: Hoc anno sequeris me ad Christum; quod & factum est. Eodem enim anno obiit vir ille iustus, sicut prophetauerat mortuum corpus sanctum.

Quidam religiosus pater ad funus S. Dominici discit obitū suum.

V. Per id tempus Hugolinus Ostiensis Episcopus, cuius crebro supra meminimus, Bononiam venit. Venêre cum illo, ceu Apostolicæ Sedis legato, etiam multi magni viri & ecclesiarum Prælati. Vbi cognouit autem de obitu S. Dominici, suis manibus corpus eius sanctissimum sepulturæ mandauit. Nouerat enim sanctam eius in Domino conuersationem, & haud vulgariter dilexerat viuentem. Interfuerat etiam, quando vir Dei, Stephani Cardinalis nepotem suis precibus ad vitam reuocauit. Aderat autem huic sepulturæ etiam reuerendissimus Patriarcha Aquilegiensis, nec pauci Episcopi & Abbates, cum aliis prælatis & multa populi turba. Obiit vir sanctissimus octauo Idus Augusti, humatus Bononiæ iuxta filios suos Fratres Prædicatores, quorum primus generalis Magister fuit & institutor. Annus autem erat Christi millesimus ducentesimus vicesimusprimus. Sarcophagus eius non quidem ex materia preciosa, sed tamen pia deuotione & solerti studio confectus est F. Rudolphi, qui tum Procurator erat, cuius nutu omnia gerebantur. fabricata est enim arca lignea, & sacro corpore in ea condito, clauis obsirmata est. Ipse quoque sepulcri locus magnis saxis, tenaci calce inter se coniunctis, vndique cinctus & communitus est. Verebantur enim Fratres, ne quid homines impii malo dolo molirentur. Ipsi quoque tumulo impositum est ingens saxum, calce benè munitum & compactum. Dormit itaque vir beatus in sinu matris suæ, requiescens in pace: suauisque est somnus eius, nec euigilabit, donec tuba nouissima excitatus, resurgat, cum electis Dei in parte dextera collocandus. Portò anima eius vigilat, discussa tenebrarum caligine, apertis oculis optatissimam æternæ lucis contemplans claritatem. Vigilat, miserorum precibus & ægrorum clamoribus patulas aures exhibens, eorumque calamitatibus nunquam non remedium adferens. Omnipotens enim Dei virtus, & in obitu & post obitum eius, multa effecit miracula, hodieque in tota Ecclesia sua efficere non cessat.

S. Dominici honorifica sepultura.

Attende animas sanctorum vigilare, & non secundum Anabaptistas dormire.

VI. Nimirvm iacet pater sanctissimus, vt optarat, inter filios loco humili & depresso conditus, nullisque aromatibus conditus. At Deus bonus, qui facit de tenebris lumen splendescere, ex hoc obscuro tumulo iussit miraculorum fulgura coruscare. Clericus quidam honestus Bononiæ de morte quidem sancti viri audierat, sed nescio quibus rebus impeditus, solenni sepulturæ eius non potuit interesse. Nocte inde sequenti vidit in somnis B. Dominicum in æde sancti Nicolai, residentem in cathedra, gloria & honore mirifice coronatum. Ait ergo ad illum. Tune es magister Dominicus, iam vita functus? Respondit ille: Non sum mortuus, fili: quia bonum Dominum habeo, apud quem viuo. Mane abiit Clericus ad ecclesiam Fratrum, & beatum virum eo loco humatum reperit, quo viderat eum in throno sedentem. Eodem die ad sancti patris monumentum quidam dæmoniacus adductus est, qui vt in templum ingressus, clamauit dæmon: Quid mihi vis Dominice? Cumque id crebro repeteret, obsessus ad sepulcrum pertractus, curatus est. Eodem anno hyberno tempore odor suauissimus, idemque copiosissimus apud sepulcrum sancti viri extitit, & per omnem ædem se diffudit. Durauit verò dies non paucos, senseruntque eum F. Ventura Prior, & Fratres alii. Vt cœperunt autem innouari signa & mirabilia multiplicati, Christiani fideles videntes verè in loco illo operari Dei virtutē, statuerunt pro reuerentia claudere sepulcrum, & operire pannis Sericis. Sed id Fratres nō permiserunt, veriti ne cupiditatis vel iactantiæ notam incurrerent, si aut facerent sic, aut fieri permitterent.

2. Cor. 4.

Visio Clerici cuiusdā.

Non sunt mortui sancti, sed viuunt.

Dæmoniaci curatio.

VII. Cvidam B. Dominicum haud vulgariter amanti Dominus multa de meritis & gloria eius, itemque de Ordine Prædicatorio reuelauit, quæ scriptis ad posterorum notitiam transmisit, inter alia, etsi non verbis iisdem, tamen eadem sententia sic scribens: Amicum meum peculiari quodam amore complector, arctiorisque, quantum fas est, dilectionis amplexibus stringo præ cæteris amabilem virum sanctum Dominicum. Itaque in eius solennitate cum Dominum pro Ordine Prædicatorum deprecarer, Dominum ipsum videre merui, amicum Dominicum mihi in gloria ostendentem, sicque dicentem: En quæ ego exigere soleo à cunctis populi mei pastoribus, ijs fidelis seruus meus & bonus pastor Dominicus præclarè ornatus fuit. Cum in vita mortali degeret, nullum vnquam Fratrum suorum exacerbauit. non enim potuit de charitatis scaturigine amaritudo vlla emanare. Inerat illi tam larga benignitas & suauis pietas erga omnes, vt quæ ad corporis necessariam refectionem pertinent, non sat haberet frugaliter subministrasse, sed etiam pro ratione temporis, quantum potuit, Fratrum commoditati studeret: ne vel adolescentior ætas inedia contabescens, ollas Ægyptias appeteret, vel confectæ senum vires, rebus necessariis destitutæ, penitus exhaurirentur. Ita omnes multa humanitate fouens, & ad omnes se accommodans, omnes tamen anteceſſit, egregio exemplo id docens, laude dignam esse modestiam, & abstinentiam salutarem. Porrò misericordiam iudicio superexaltans in corrigendis Fratrum erratis, intra regulares limites se continuit iuste parcens eius clementia, & piè sæuiens disciplina. Hæc dilectus dixit ad me de dilecto. Et vidi, & ecce dilectus meus erat vestitus multicoloribus, & varietate admirabili circumtectus. Habebat amictum candoris niuei, purpurei decoris, coloris viridis. Illa enim qua operitur, vestis immortalitatis, tincta est virgineæ puritatis candore elegantissimo, primæ veritatis viroreamœnissimo, qui cælestes oblectat & reficit mentes, geminæ charitatis colore purpureo, qua olim & per commu-

Christi testimonium de S. Dominico.

Exod. 16.

commiserationem iungebatur proximo, & propter Christum fundendi sanguinem flagrabat desiderio. Et adiecit Dominus loqui ad me de sancto suo, dicens: Quando ridere solebat hic electus meus, ille risus è suauitate spiritus mei proficiscebatur. Risus eius verax erat, talique risu os veracis decebat impleri. Cum orans lachrymans funderet, totius Ecclesiæ causas & angores, speciatim verò filiorum Ordinis sui, in thuribulo deuotionis suæ cum grandi fide meo conspectui repræsentabat. Consideruit accuratè pius pastor vultum pecoris sui, idque adspectu benigno, sancta deuotione, discretione prudenti: Docebat sapientes scientiam suam columbina simplicitate ornare, conuenienter sententiæ Saluatoris. Simpliciores monebat, eam, quæ de sursum est, sapientiam pudicam & modestam, ante omnia quærere & amare. Tentatorum pericula & turbulentas molestias paterna commiseratione in arcano sacri pectoris ferebat, piè eiusmodi consolans, prudenter illis consulens, & eos suis precibus sustentans. Hortabatur iuuenes, vt intra perpetuum silentium se tenerent propter obtinendam sapientiam & custodiam disciplinæ. Ægros & debiles summa fouebat humanitate, eis res necessarias solicitè suppeditans. Itaque eius præsentia lætabantur yniuersi: eiusque suauissimæ conuersationis grata societas, tolerabilem eis reddebat omnem paupertatis inopiam, & totius laboriosæ vitæ asperitatem & duritiam mitigabat. Agamus ergo gratias Domino Deo nostro, & gloriemur in laude eius, qui talem nobis huius peregrinationis ducem ac principem dedit, cuius sanctitas eximia, ipsius summæ veritatis ore probata est. Gloriemur de illo in Domino, Amen.

Iob. 8.

Matth. 10.

Iacob. 3.

LIB. VI. I. ANNO à partu Virginis 1222. beatissimo Dominico iam in cælos translato, habitus est Parisiis tertius conuentus generalis, quem Capitulum vocant, in quo vir vitæ venerabilis F. Iordanus, natione Saxo, Deo volente, totius instituti Dominicani creatus est Magister generalis. Is beatissimo patri Dominico non tam in administratione regiminis, quam in æmulatione iustitiæ & rectitudinis successit, intentionis, feruoris ac religionis paternæ perfectissimum se præbens sectatorem: Deoque dilectus & hominibus, quæsiuit bona genti suæ, & dilatauit gloriam Ordinis sui, amplificans eum prouinciis, cœnobiis & copia optimorum Fratrum. Multi enim generis nobilitate & honoribus conspicui, complures opibus & sacerdotijs seu beneficijs Ecclesiasticis locupletes, pleriq; diuersarum artium & facultatum magistri & Doctores, innumeri delicati adolescentes & literati studiosi, eius mellitis sermonibus compuncti, omnia Christi & Euangelii causa relinquentes, Dominicanorum se instituto addixêre. Crescebant tum filij Dei, & quasi germinantes multiplicati sunt, & roborati nimis, impleuerunt terram. Illud nanque purissimum tritici granum, mortuum in terra latens, sed in cælo viuens, beatissimus pater Dominicus in hanc pulcherrimam & copiosissimam segetem pullulans emersit.

F. Iordanus creatur Magister generalis.

Suis conoidnibus, per multos egregios viros efficit Dominicanos.

II. ERAT profectò tunc tempus acceptabile, diesque salutis, cùm tot illustres viri sua aliorumque procuranda salute odoriferum Domino sacrificium præpararent, & in conspectu eius holocaustum gratissimum offerrent. Erat tum reuera dies immaculatorum, quos dies nouit Dominus, qui spiritu feruentes, Domino seruiebant in sanctitate & iustitia coram ipso. Miserat enim tunc Deus ignem de excelso in ossa eorum, & ardore charitatis illorum pectora vehementer inflammauerat. Diffundebat autem illa se flamma foras in luculenta opera & efficacia exempla. E quibus, cùm sint innumera, pauca quædam annotabimus sanctitatis & perfectionis studia, vt qui hodiè sunt, illis ad meliora prouocentur. Qui per Dei gratiam tum peccatis & mundi voluptatibus nuncium remittentes, ad meliorem frugem se recipiebant, ob mala perpetrata compuncti corde, tota animi contentione ea expiare nitebantur, cordis contriti sacrificium Domino offerentes, peccata sua confessariis exacte & purissimè explicantes, omnes conscientiæ latebras & recessus accuratè explorantes, ne vel parùm aliquid illic hæreret, quod animum pungeret, aut eius munditiam obfuscaret. Nam benè constituta & syncera conscientia non solùm mortiferis, sed etiam minutis culpis affligitur & mordetur. Discutiebantur tum assiduè pectoris arcana, fiebant confessiones quotidiè, idque non semel, sed vesperi, aut manè, & meridiè, quoties aliquid occurreret, quod piam conscientiam perturbaret. Contra omnes dæmonum tentationes viriliter instructi & armati, vel primos sensisse motus, indignum arbitrabantur, eos verò admittere, aut in ijs moram facere, id fœdissimum censebant. Quicquid antea in seculo negotiorum, commodorum, voluptatum experti essent, eius nulla apud eos erat commemoratio, nulla mentio: in hoc vnum solicitè intenti erant, vt sua plangerent peccata, rebus diuinis vacarent, sese intrà se continerent, corpus suum despicerent, & in spiritus redigerent seruitutem, in Deum omnia reijcerent, & illi vni adhærerent. Cumque animaduerterent Ordinis seu instituti sui honestatem & decorem, animoq; & verbis id efferrent, hoc solum querebantur, quod tam tarde ad seruiendum Deo & illud vitæ genus suscipiendum se contulissent.

2. Cor. 6.

Psal. 36.

Feruor primorũ Prædicatorum.

Conſiterũtur exactissimè sua peccata etiam venialia.

III. MAGNA tum cura adhibebatur nouitijs probè instituendis & consolandis, eorumque conseruandæ ac tuendæ valetudini, ne nimietate immodici laboris fracti & debilitati, deinde ad potiora inutiles & inepti redderentur. Et quemadmodum tepidis & remissis quidam admouendi sunt stimuli: ità tum oportebat nimio deuotionis ardore feruentibus, moderationis frenum adhibere: & vt plerique hodie vix excitantur à somno, etiamsi tundas eos: ità tum in diuersos sese angulos abdentes, cum essent inquisiti & in precibus deprehensi, vix compelli poterant, vt somno indulgerent: Pro seruando silentio, quod sacræ religionis quoddam fundamentum est, seuera quædam exercebatur censura, cura religiosa, & studium ingens. Nisi enim grandis vrgeret necessitas, aut ingens periculum immineret, nefas erat silentium frangere. Frater quidam Bononiæ ante altare prostratus post Completorium, vt vocant, Dominum precabatur. Illum malus dæmon pede apprehensum, in mediam ecclesiam pertraxit. Clamante eo, accurrerunt Fratres amplius triginta, qui in templi latibulis delitescentes, orationi vacabant. Videntes autem trahi quidem Fratrem nec tamen trahentem cernentes, conabantur eum retinere, sed frustra. Itaque non medioeriter territi, aquam sacram illi adspergebant: nec id tamen curante dæmone Vnus a. ex senioribus eius retinendi causa illi inhærens, cum illo pariter trahebatur. Multo tandem conatu ad aram sancti Nicolai perductus est: quò accedens venerabilis pater Reginaldus, eius audiuit confessionem: qua absoluta, quamprimum ab ea satanæ vi & infestatione liberatus est. Latuerat enim nescio quid mali in pectore eius, quod per confessionem non reiecerat. Mira quidem virtus puræ confessionis, & prædicanda atque imitanda Fratrum obseruantia regularis. In tanta enim Fratris vexatione, ne vnus quidem extitit, qui silentij legem violaret. Inter illos ergò fuit proculdubiò pax, quando frenabatur lingua loquax. Sicut enim elibani ore obstructo calor intrinsecus conseruatur: ita seruato silentio, gratia sancti spiritus in animo conseruatur. Id illi non ignorantes, ponebant custodiam ori suo, vt non delinquerent in lingua sua. Quid porrò inde consecutum est. Concaluit cor eorum intra ipsos, & in meditatione eorum exarsit ignis ille, vitia consumens, nempe Deus noster. Et hunc quidem silentij cultum sanctus Dominicus diuinitus instituit, & suo exemplo confirmauit: qui sanè nullum vnquam obtrectatorium, nullum adulatorium, nullum perniciosum verbum de suo passus est ore proficisci. Atque adeo etiam in itinere constitutus vsque in horam Tertiam silentij fuit obseruantissimus, idem volens à sociis custodiri: nec os sibi aperiendum putauit, nisi aut de Deo, aut cum Deo loqueretur.

Nouitios instituendi ratio.

Silentium quoddam religionis fundamentum.

Vis confessionis puræ Silentij arctissima custodia.

Psalm. 38.

Heb. 12.

IV. PRECES matutinæ, Missæ officium, & omnes preces horariæ, statis horis absoluebãtur solenniter & distincte: ijsque semper intererat beatus Dominicus, diligenter in eam curam incumbens, vt psallerent fratres alacriter & deuote. Aderant vnà cũ illo viri reuerentissimi, huius instituti Patres primarij, & in vniuersum Fratres omnes. In quorũ

Matth. 18. ille medio stabat, qui se promisit congregatis in nomine suo non defuturum. Præterea verò raro ecclesiæ vacabant orantibus, raro templa illorum sine Fratribus visebantur: vbi sanè, si quæsiti essent, crebrius inueniebantur: quippè qui ab illis non discederent, die ac nocte in preces intenti. Vidisses ibi alios pœnitentiæ gemitus & suspiria, interposque animi dolores Domino offerentes, suaque & aliorum peccata nonnunquam etiam non sine clamore, quem dolor exprimeret, deplorantes: Alios centies, vel ducenties per diem & noctem procumbentes in genua, adorare diuinam maiestatem non absque corporis sui afflictione inde nascente. Post persolutas ea, qua par est, obseruantia & religione preces Canonicas diurnas, Fratres ceu rem valde optatam Completorium expectabant, atque ad illud haud secus atque ad solenne quoddam festum sese præparantes, mutuis se precibus commendabant. Dato autem campanæ signo, ex omnibus monasterij locis ad ecclesiam properabant. Expleto Completorio, salutataque beatissima Dei matre, singulari Ordinis nostri patrona, per Antiphonam, Salue regina, Fratres se subijciebant virgarum ictibus, quos disciplinas vocant. Deinde domesticos Dei, patronos suos, iam in patria beatos, quorum in oratorijs altaria habebantur, ceu peregrini quidam, non habentes hic manentem ciuitatem, animo & corpore visitantes, & eos procul adspicientes, officiosissimè salutabant. Interim ex eiusmodi pia Sanctorum commemoratione cogitatio purgabatur, affectus inflammabatur, tranquillabatur conscientia, animus in Deum erigebatur, & luce gratiæ in eos radiante illorum compungebantur corda, & commotis visceribus, erumpebant lachrymæ, nec poterant contineri, quin etiam ab illis, qui foris stabant, voces plorantium expressè audirentur, putarentque illic funus adesse, quod ita ab illis plangeretur. Multi ea re compuncti sunt, vt quidam etiam habitum Ordinis induerent. Nec tamen his exercitijs contenti, in quoslibet monasterij angulos se recipiebant, actusque suos seuero examine discutientes, nodosis loris corpora sua dirè lacerabant. Ex ijs autem feruentissimæ deuotionis exercitijs ceu ignis inflammati, & instar thuris ardentes, alij sub precibus inter cælum & terram aliquandiu visi sunt manere suspensi, igne spiritus molem corpoream sursum impellente. Alij pœnitentiæ ardore incensi, in fauilla & cinere iacentes, dabant geminus, ponentesque in puluere os suum, nolebant oculos leuare ad cœlum, donec ardor per lachrymas doloris ebulliens, ipsos irrigaret. Alij præ amoris impatientia quiescere non valentes, nolebant indulgere somno, quousque gratiam sentirent novam ipsos calefacientem. Iam perpendat pius quisque, post eiusmodi exercitia quantum noctis spatium, ad capiendam quietem, seruis Dei potuerit superesse. Cum ad matutinas preces surgerent, Officium Virginis matris reuerenter, &, vt moris est, stantes persoluebant, & ad eius altare deuote accurrebant, ne tantillum tempus orationi subtraheretur. Absolutis Matutinis & Completorio, idem altare triplici nonnunquam ordine ambiebant, vt meritò dici posset: Circumdabant eam flores rosarum & lilia conuallium: nempè pœnitentes verecundia rubicundi, & innocentes virginali pudicitia candidi. Post matutinas pauci ad lectionum studia, pauciores ad lectum se conferebant: plerique in precibus pernoctabant. Aduentante autem luce & ad sacrificia Missarum signo dato, vix inueniebatur, qui non ante Missam per confessionem se expiaret. Tum verò ad vnum sacerdotem accurrebant plurimi, ei ad sacrificium ministrare cupientes: eratq; inter illos pia quædam contentio, quis potissimum id ministerij expleret.

Deflent sua & aliorum peccata Dominicant.

Disciplinas accipiunt.

Sanctorum pia inuocatio quid præstet.

Thren. 3.

Somnus fratrum parcissimus.

V. POST tantos diuinis officijs impensos labores, ad mensam accessuris plerunque cibus, panis & potus deerat. Attamen Christi benignitas siue per merita Patrum mirabiliter, siue ex eleemosynis fidelium clementer eis prouidit, ita vt in ipso sperantibus & fidentibus nihil deesset. Et quanuis mensa Fratrum per se satis frugalis & sobria esset, attamen non parum illi addebat ornamenti quorundam mira abstinentia. Alij enim ad dies octo potu prorsus sibi interdictum volebant: alij cibo apposito aquam frigidam infundebant: multi, nè notam singularitatis contraherent, modò ab hoc, modo ab illo edulio sibi temperabant, de appositis sibi quippiam subtrahentes. Quidam tota Quadragesima interdiu non bibebant, nec loquebantur nisi interrogati. In conuentu lecturis & seruituris multi certatim suam offerebant operam, vt solent hdissimi amici suis in prælio congressuris. Nimirum tanta fuit in his charitatis officiis deuotio, vt non hominibus, sed angelis seruire viderentur: tantamq; nonnulli sensere suauitatem, vt præ cordis iubilo etiam scutellas clam exoscularentur. Alacritatem sanè & promptitudinem eorum in his charitatis ministerijs nemo facile explicare verbis poterit. In subleuandis Fratrum oneribus & necessitatibus mira erat omnium commiseratio, & indefessa atque efficax sermonis & operis consolatio. In suscipiendis Fratribus à labore venientibus, humanissima in eis visebatur iucunditas, ingerebantque se passim eorum abluendis pedibus & seruitijs impendendis. Atque adeò si quis commiseratione erga infirmos benignior, in hospitibus accipiendis hilarior, in eorum lauandis pedibus humilior, in monasterij seruitijs sedulior esse posset, is se apud Deum beatiorem existimabat. Non rarò sibiipsis detrahebant tunicas, cucullos, scapularia, vt vocant, & vel peregrinis Fratribus, vel alia occasione indigentibus dabant. Permulti etiam ex Fratribus non contenti habitus monastici asperitate, clam induebant cilicia, carnem edomantes suam, & lumbos zonis ferreis stringebant.

Mira quorundam abstinentia.

Insigneis charitas.

Multi cilicijs & zonis ferreis carnem suam edomant.

VI. INTER id genus corporis castigationes & afflictiones, quod longè præstabilius est, etiam veræ virtutes in hoc instituto & religione, munda & immaculata atque pura innocentia relucebant. Nam quodam egregio fratre referente compertum est, eum ipsum intra breue tempus centum Fratrum generales audiuisse confessiones, qui integra mente & corpore inuiolato virginitatem conseruassent. Quod si vnus sacerdos in confessione tot potuit inuenire homines sanctos & puros, quantam putabimus in toto Ordine latere sanctimoniam? Nimirum de florigero Prædicatorij instituti horto, Virginis matris manu plantato, hæc lilia colligit flos Virginis & filius Dominus noster Iesus Christus. In hunc hortum, regio cultu & opera consitum, Regina mundi cæli stipata proceribus & virginum choris, sese oblectatura proficiscens, extirpat vitiorum lolium, plantat virtutum omnium germina, spargit semina, & gratiæ stillis irrigat omnia. Hic cum filio sponso Ecclesiæ, eiusq; sodalibus, delicijs affluens, delectatur amœnitate florum, odorum fragrantia, saporum suauitate: Flores, accipe mores sanctos: odores, preces, sapores: consolationes spiritales. Atq; his in hoc horto refecta virgo sacratissima libenter in illo inambulat, & Dei præsidijs septum circundat & protegit. Nec sũmis duntaxat & præcelsis eius cedris, puta sancto Dominico, mellifluo Iordano, & Reginaldo doctissimo, suam voluit exhibere præsentiam: sed etiam hyssopum, rosas, lilia, violas & nardum non recusat coram inuisere. Hæc indulgentissima hortulana in laboribus, in tentationibus, in periculis, in supremo vitæ spiritu constitutis Fratribus visibiliter apparens, afflictionem, angores, timores omnes abstulit: in templo, in cellis, in dormitorio, in Completorio, in itinere positis, præsentia sua gaudium & consolationem attulit: quæ omnia alteri & ocio & operi reseruantur, vno duntaxat non omisso hoc loco, quod quanto magis extraneum, tanto charius amplectendum videtur. Fœmina quædam pia, in Gallia Cisalpina solitarie degens, vbi comperit nouum Dominicanorum institutum enatum, quosdam eius professores videre cupiuit. Interim duo Fratres Dominicani per eam regionem concionantes proficiscebantur. eique ad eam diuertentes, more Ordinis sacris verbis eam compellabant. Scisciteante illa, quinam & cuius Ordinis essent, responderunt se noui instituti Prædicatorij alumnos esse. Videns autem illa formosos eos & sic satis benè vestitos iuuenes, contempsit eos, putans quod ea ratione non possent huius improbi sæculi inquinamenta euitare. At nocte proxima Virgo mater commoto vultu ei apparens, ita dixit: Hesterno die non mediocriter me offendisti. Itane persuasum tu habes, non posse me seruos meos, licet iuuenes

Eximia vitæ puritas & innocentia.

S. Maria aliquando fratribus visibiliter apparet.

Corripitur diuinitus Sancta fœ.

per

per mundum discurrentes animarum causa, seruare illæsos? Vt autem noueris me illorum specialem curam gerere, en iam ostendam eos tibi, quos heri despexisti. Expansoque pallio, ostendit ei magnam Fratrum turbam, atque in ijs etiam illos, quos ea spreuerat. Tum verò religiosa fœmina corde compuncta Fratres deinceps ex animo charos habuit, & hæc ordine recitauit. Sane pallium Virginis matris, insignis habitus est sacri Prædicatorij Ordinis, quem cum religiosa charitate in vera humilitate gestamus, & sub alis protecti eiusdem sacrosanctæ Virginis, in adiutorio altissimi habitamus. Porrò ab hac die tanta extitit Fratrum omnium erga Virginem matrem deuotio & reuerentia, tantum eius laudandæ & colendæ studium, tam sedulæ, ac feruentes ad eam preces, tam ingens amor, tanta eius patrocinij fiducia, tã auida & insatiabilis eius contemplatio, vt humano sermone non possit explicari. Proindè habebant in cellulis suis imagines Virginis filium gestantis in vlnis, itemque Saluatoris à Cruce pendentis, quarum intuitu memoria dormitans excitaretur, sensusque exteriores, in vanas res propensi, spiritali robore confirmarentur.

mina, quod temerè cõtempsisset Dominicanos quosdam.

Psalm 90.

Imagines sacræ quid conferant.

VII. QVODAM tempore, cum Fratres cœnobij Bononiensis frequentes adessent, Apostolicæ Sedis legatus, Episcopus Portuensis, Conradus nomine, vir religiosus, professione Cistertiensis monachus, eò aduenit, & apud Fratres honorificè susceptus est. Inerat eius animo scrupulus quidam de instituto Dominicano, quidnam sibi vellet noua isthæc & inaudita professio vel religio, atque vtrum ex Deo esset, an ex hominibus. Posita cathedra in templo, resedit, petiitque aliquem sibi codicem exhiberi. Oblatus est ei Missalis liber: quem, cùm expressisset Crucis signum, aperuit, & in primæ paginæ suprema parte legit, laudare, benedicere, prædicare. Atque ea re tanquam cæsti quodam oraculo exhilaratus, omnem à se hæsitationem reiecit. Deinde quasi totis visceribus Fratres amplexans, ait: Ego quidem tametsi alterius professionis habitum extrinsecus fero, at vestrum intus animo indutus sum: nec ambigere debetis, quin totus vester sim. Vestri Ordinis sum: vobis me tota deuotione committo. Et reuera congruenter huius instituti viris laudatio, benedictio & prædicatio ceu ex diuino oraculo accommodatur, vtpotè in quorum ore semper resonat Dei laus, quem tota die benedicunt, eiusque virtutem & magnitudinem populis prædicant. Illa enim quatuor sancta animalia, quæ B. Iohannes Apostolus in Apocalypsi ceu Prædicatorum typum describit, non cessant noctes & dies clamare, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Prædicatores enim sancti diuinæ maiestatis gloriam & magnificentiam laudare, benedicere, prædicare non cessant. Admirandi enim feruoris gratiam sanctus spiritus eorum adspirauerat cordibus, vt verbum Dei annunciare, & Christum Iesum prædicare cupidissimè appeterent. Cumque scirent Ordinem suum, potissimum ob habendas conciones, & vt animarum saluti consulerent, Fratres institutum, nonnulli simplici quodam zelo permoti, ad sumendum cibum alacres non accedebant, nisi prius aliquammultis, aut certè vni verbum Dei prædicassent. Prædicabant sanè illi cum Apostolo, non vt ederent, sed vt prædicarent, edebant. Quædam hoc loco referam, quæ de his sanctis Prædicatoribus Dominus voluit reuelare. Fuit ea tempestate in Tuscia in monasterio S. Galgani Cistertiensis Ordinis monachus, Iacobus nomine, multæ & simplicitatis, & gratiæ, & famæ, quippè cui oranti sæpè Dominus appareret. Venerunt ad eum duo Fratres Dominicani, seque suumque Ordinem totum illi obnixè commendarunt. Post preces nocturnas cogitanti illi, quid pro Prædicatoribus oraret, apparuit Dominus, & quasdam illum preces docuit, quas funderet pro eis. Eas ille publicauit, & Romanus Pontifex approbauit, permisitque vt sub sacrificio dici queant. Erat enim monachus ille propter sanctitatem suam Pontifici charus, & ad eius curiam sæpè vocabatur, vir simplex & rectus. Solebat crebrò audire Fratris cuiusdam conciones, viditque, Domino reuelante, beatissimam Dei parentem librum expansum coram illo tenere, vndè ille totam suam depromebat concionem. Alterius quoquè Prædicatoris, argumentum non præmeditatum tractantis, concionem auscultans, vidit sacratissimam Virginem comiter illi adstantem, & quæ diceret, liberaliter suppeditantem. Ex ijs autem Prædicatorum sermonibus multa salus animarum consecuta est: quippè matre Verbi virtute multa verbum euangelizantibus subministrante. Itaque vir sanctus dilexit Ordinem nostrum, Fratresq; sequebatur, optans vt omnes sui Ordinis & alij literati Clerici, Prædicatorum instituto essent adiuncti, ob curandam animarum salutem. Erant tum Fratrum conciones feruentes, assiduæ & volutiariæ. Deus autem, cui placuit per stultitiam prædicationis saluos facere credentes, effectu gratiæ suæ supplebat in eis scientiæ defectum, vt multos lucratentur, & ad agendam pœnitentiam permouerent. Cùm irent ad habendas conciones, non nisi S. Matthæi Euangelium & septem Canonicas Epistolas secum ferebant. Diuinus enim Pater Dominicus prudenter id statuerat, vt ea apud se haberent, & eorum sermones tum Euangelica tum Apostolica authoritate confirmarentur. Ità simplices filij Dei scientiam principum huius mundi, quæ destruitur & inflat, contemnentes, per charitatem, quæ ædificat, & per scientiam Sanctorum, quæ stultissimos hominum facit, ibant, & fructum adferebant, & fructus eorum manet. Ardebant animi eorum diuini amoris igne: atque inde manantia verba, Auditorum animos inflammabant. Nec solùm ille ardor in sermonibus inerat, sed magis etiam in actione feruescebat. Cùm enim vel in generali, vel prouinciali Conuentu siue Capitulo de mittendis vltra mare vel ad Tartaros, aut certè ad alias barbaras nationes Fratribus mentio fieret, dici non potest, quàm multi humi prostrati, cum multis lachrymis & attentissimis precibus sese offerrent. Flagrabat enim in eis ardens desiderium tum salutis animarum, tum pro Christo martyrii obeundi. Eum ignem amoris sui miserat Dominus in corda Fratrum nostrorum, vt arderet & accenderetur, & tenebrarum huius mundi præclara lux & illustratio esset. Ibant igitur accincti virtutibus, & sancti spiritus flammis ardentes: eratque adspectus eorum, vt carbonum ignis ardentium, & ignito vehementer eloquio Dei compungebant & incendebant frigidos peccatores, pios & Deo deuotos illustrabant, sursumq; flamma amoris eos impellente, erant cæteris mentibus putiores & humilitate sublimiores. Vtinam recalescat ille ignis, &, qui nunc prohdolor est in nubilo, feruoris Sol: vt nos accensos deuoret, sicut ignis cælitus missus absumpsit olim sanctorum Patrum mystica holocausta. O Domine, Domine, perfunde crassa illa tuæ benedictionis aqua, de abscondito sacri ignis loco concepta, iamdudum siccos aut gelidos huius structuræ primarios & dignitate maiores lapides, vt accensa ex eis flamma, renebrosos illuminet, & tepidos rursus accendat; vt, quemadmodum olim, seruiant tibi cum feruore, & tui ardeant amore.

Apoc. 4.

Non vt ederent prædicabant, sed edebant vt prædicarẽt.

Visio Iacobi monachi.

Conciones fratrum feruentes & assiduæ.

1. Cor. 8.
Prouer. 30.

Ardens desiderũ animas lucrandi, & martyrium obeundi.

2. Mach. 1.
Ibidem.

Fragmenta. Lib. VII. I.

CVM beatus Pater Iordanus alijque religiosi Fratres, tanquam stellæ radiantes, vt dictum est, luce concionum suarum & sanctæ conuersationis exemplis peregrinantem in huius mundi tenebris Ecclesiam illustrarent, beatissimus Dominicus iam in regno claritatis æternæ fulgens instar Solis, charitatis igneos de se radios vibrans, beneficiorum spargebat fulgores, & miraculorum fulgura diuina virtute continenter diffundebat, ita vt cordibus fidelium & admirationem & amorem adueheret. Sicut enim in hac mortali vita positus, nulli vnquam charitatis & beneuolentiæ præclusit sinum: ità nunc de fonte pietatis ebrius, omnibus ipsum inuocantibus præstat quod cupiunt, summæ maiestatis potentia fretus. Cuius virtute & beati viri meritis salus ægris, lumen cæcis, surdis auditus, sermonis facultas mutis, gressus claudis restituitur. Item corpora paralysi dissoluta, aridi ate tabescentia, contractis membris monstrosa, putredine diffluente sordida, febribus languida, varijs afflicta morbis sanantur. E quibus plerq; accurata inquisitione discussa, coram Pontifice Gregorio IX. recitata, & ab illo approbata sunt.

Miracula post obitũ S. Dominici.

Cumq;

CVMQVE tota Italia per beati viri merita increbrescerent tam illustria miracula, æquum planè visum est fidelibus, vt corpus eius, hactenus humili loco conditum, ad altiorem honorificè ac reuerenter transferretur. Indignum enim erat, vt eius ossa humus tegeret, mortalium pedibus substrata, cuius sanctissima anima in cœlis sublimiter coronata regnabat. Postquam igitur & dies & hora & modus præstituta fuêre, qui huic rei sanctissimæ exequendæ & inspiciendæ sunt idonei iudicati, conuenerunt: nempè Archiepiscopus Rauennas, & alij complures Episcopi, itemque Ordinis Magister humanissimus Pater Iordanus cum Capituli diffinitoribus. Adfuit etiam Magistratus Bononiensis, cum multis eius vrbis aliarumque ciuitatum honoratis viris, cum Fratribus denique tum clericis, tum laicis. Qui omnes sepulchrum beati viri ambientes, pariter constitêre: atque coram illis sublatum est saxum monumento impositum, simulque prodiit è monumento odor suauis & delectabilis, vt non tam sepulchrũ, quam cella aromatica patere videretur. Erat autem is odor ingens, omnium nares totamque ecclesiam complens, planè incognitus & aromata omnia superans, diuersus ab omni odore naturali. Tum vero magister Ordinis alijque Fratres cum multa deuotione & reuerentia è veteri capsa tollentes sacras reliquias, in noua reposuerunt, eamque clausam & obfirmatam, illius clauium Magistratu Bononiensi retinente, idem Magister & Prouincialis Stephanus coram omnibus in sepulchrum marmoreum transtulerunt. Remansit autem odor ille gratissimus multo deinceps tempore in priori monumento, & in rebus, quæ in illo positæ erant, itemque in vestibus & manibus eorum, qui sacras reliquias contigerant: & in præsens quoque in sacris ossibus mirabiliter sentitur. Facta est hæc translatio anno Christi millesimo ducentesimo tricesimotertio, Indictione sexta, Pontificatus Gregorij IX. anno sexto: ab obitu beati Dominici tertio decimo. Sit per omnia benedictus Deus, Amen. Collocatis verò sacris reliquijs honesto loco & venerabili, singuli ad sua sunt reuersi, Christum Dominum in eius fideli seruo Dominico collaudantes. Tanta autem per id tempus, tum gratia prædicationis, tum operum mirabilium efficacia & per Italiam, & in aliis prouincijs meritis beati viri in eius Fratribus extitit, vt totus Orbis stuperet, & in Saluatoris amorem & laudem exardesceret. Nam F. Iohannes Vincij, vir vtique Deo deuotus, & verbi Dei præco eximius, professione Dominicanus, cœpit tum Bononiæ præclaris fulgere miraculis: idque adeò, vt virtute fidei, diuina gratia efficiente, decem vitafunctos ad vitam reuocarit, aliaque permulta stupenda miracula per eum Dominus potenter & benignè effecerit. Porrò eodem anno, quo beatissimi Patris Dominici corpus translatum est, Gregorius IX. Pontifex Maximus spectabiles viros, itemque inquisitores authoritate Apostolica misit, qui de vita, conuersatione, decessu & miraculis sancti viri accuratè perquirerent. Illi testes testes plena fide testimonium dicentes audierunt, & dicta eorum sedes Apostolica rata habuit & approbauit. Quibus quod longè præstantius est, etiam ipsius Dei testimonium accessit. Pater enim, & Verbum, & spiritus sanctus, vnus Deus, qui facit mirabilia magna solus testificatur in Ecclesia signis & prodigijs, verè sanctum fuisse Dominicum fidelem seruum suum. Itaq; Pontifex, qui iam ante non nesciebat sanctam eius in Domino conuersationem, eumq; dum viueret, haud vulgariter charum habuerat, vna cũ Cardinalibus eum censuit in Sanctorum album referendum in hac Ecclesia militante, quem non dubitaret cum illis felicissimè regnare in Ecclesia triumphante. Itaq; anno à partu Virginis millesimo ducentesimò tricesimo tertio Romanus Pontifex, Pater Patrum, præsentibus Archiepiscopis, Episcopis, alijsq; Ecclesiarum Præpositis non paucis, itemq; Fratribus & permultis Laicis, fidelem Christi seruum Dominicum Perusij in sanctis numerandum pronunciauit, & eius diem festum ab omnibus celebrari voluit. Misit etiam literas per omnem Ecclesiam, quibus eius in Sanctos relationem, vitæq; integritatem bona fide declarauit.

E sepulcro eius prosciscitur suauis odor.

Eleuatur corpus eius

F. Iohannes Vincij stupendis claret miraculis.

Psal. 135.

S. Dominicus adscribitur catalogo Sanctorum.

F. Paulus cum suis mittitur in Hungariã

Tres pueri scolares ordinem amplectuntur quod valdè ægrè tulit dæmon.

Pauperis piscatoris liberalis animus.

Humanitatis & hospitalitatis egregia remuneratio.

Cumania, est quædam Tartarorũ regio.

Duo Dominicani pro fide catholica interficiuntur.

Brutus dux Cumaniæ cum alijs credit.

ANNO salutis millesimo ducentesimo vicesimoprimo, cum magister Paulus, qui tum Iuris Canonici publicus erat Bononiæ professor, ad sancti Dominici sodalitatem se contulisset, eodem anno ab eodem sanctissimo Patre cum aliis quatuor Fratribus missus est in Hungariam. Qui cum in ciuitatem Laurienſem venissent, ad eorum concionem multa hominum frequentia, tanquam ad nouum quoddam & inauditum spectaculum confluebat. In ipsa verò concione tres pij pueri scholastici, sancti Dominici institutum amplexi sunt. Sed cum necdum illic locum haberent, indè egressi, in Pannoniam profecti sunt: vbi eadem nocte Fratri Sadoch, qui erat vnus è quatuor, viro magnæ perfectionis, multa dæmonum turba apparuit, alta voce & cum multo eiulatu clamitans: Venistis huc priuare nos iure nostro conuersique ad illos tres nouitios, dicebant: Eheu per eiusmodi paruulos nos pudefacitis. Precibus matutinis absolutis, F. Sadoch hæc sociis indicauit. Ea tempestate duo fratres in eadem Prouincia ad pagum quendam ea venerunt hora, qua solet populus Christianus ad audiendam Missam conuenire. Ea celebrata, cunctis ad sua recedentibus, & custode ecclesiam occludente, soli Fratres in atrio remansere, nec erat, qui humanitatis officio prosequi eos vellet. Vidit autem eos quidam piscator pauper, & licet misericordia moueretur erga illos, non tamen ausus fuit eos ad suas inuitare ædes, quod non haberet, vndè eos reficeret. At nihilominus domum properè abiens, indicat vxori propensum animum suum, dicitque: Vtinam suppeteret nobis, vndè duos Fratres alere possemus. Non mediocriter torquent animum meum duo peregrini Fratres, qui stant in atrio templi, & à nemine inuitantur. Respondit mulier: Non habeo, nisi parum milij. Iussit autem vir eius, vt marsupium excuteret, in quo præter spem omnem duos nummos reperit. Itapue mirificè exhilaratus homo: Abi, inquit, celeriter, & altero nummo panem, altero vinum eme: deinde milium & pisces coquito. Fecit mulier, vt iussa erat. Vir autem eius abijt ad templum, & eodem, quo reliquerat, Fratres loco stantes inuenit, secumque lætus ad suas adduxit ædes. Qui posteaquam in mensa paupere charitatis fercula sumpserunt, gratias agentes, abiêre, hospiti suo vt Dominus retribueret, deprecantes. Itaque reddidit illi Dominus mercedem pro humanitate, quam ijs impenderat, ita vt ab illo die non defuerint ex crumena eius nummi duo, quibus emeret necessaria domui suæ. Nam simulatque duos expendisset nummos, mox alios duos sibi comperit redditos. Locupletatus est igitur agris & ædibus, habuitque oues & boues & alia multa. Accepit etiam à Domino hæredem. Postquam autem intantum eius excreuerant opes, vt iam pro illius statu sufficerent, deinde ea gratia subtracta est illi. Porrò deinceps & amauit Fratres, & libenter hospitio accepit. Crescente verò Fratrum numero, missi sunt quidam ex ijs à F. Paulo in ciuitatem Furienſem, cuius habitatores palàm schismatici & hæretici erant. Ibi Fratres illi multa perpessi, cum reualuissent, multos ab hæresi ad sanam fidem, à schismate ad Ecclesiæ vnitatem reuocarunt. Cumque non essent immemores deuotionis & zeli beati Patris Dominici, quodque ille Cumanos adire constituisset, homines Dei prorsus ignaros, diuino eos spiritu permouente, quosdam spectata virtute Fratres ad eos mittere constituerunt. Sed illi miris modis & penè supra quã credi possit, ab ea gente afflicti, atque etiam repulsi, sine fructu coacti sunt ad suos se recipere. At tamen sancto eos inflammante spiritu, & zelo animarum incitante, denuò ad eos profecti, per multa itinerum discrimina ad flumen eius regionis, quod Deneper vocant, peruenêre. Sed rursus crebrò fame, siti & multiuaria persecutione vexati sunt, alij abducti in captiuitatem, duo interfecti. Qui autem superfuêre, illi incolumes in cœpto concionandi studio constanter perseuerarunt. Et tandem pijssimus Deus respexit labores eorum & constantiam, præstititque vt barbari homines audirent illos: baptizatusque est ante omnes Brutus dux eorum cum quibusdam è familia sua. Qui post aliquot annos, in veræ fidei confessione perseuerans, obdormiuit in Domino, cùm prius confessus esset peccata

Frag. menti. Lib. VIII. I.

tatâ sua, & more Christiano sacram percepisset communionem à Fratribus, atq; in beatissimæ Mariæ sacello, quod Fratres illic degentes, vt quandoque ibi se colligerent, ædificarant, honorificè sepultus est. Deindè verò nobiliorem Ducem Benborch cum mille fere ex familia eius conuerterunt, quem è sacro baptismatis fonte non absq; magno gaudio suscepit serenissimus Hungariæ Rex. Cumque postea supremum traheret spiritum, dixit ad Fratres, qui illi morienti aderant: Discedant à me Cumani omnes, à fide Christi alieni. Video enim circa illos dæmones teterrimos. Soli Fratres maneant, & Cumani baptizati. Conspicio enim apud me Fratres martyrio affectos, qui me expectant, vt secum perducant ad gaudia, quæ prædicauerunt. Atque his dictis, cum ingenti lætitia spiritum tradidit, humatusque est in sacello memorato. Ità nimirum profecêre Fratres in illis regionibus concionibus suis, tum hæreticos, tum gentiles conuertendo, Domino cooperante, & sermonem signis efficacibus confirmante. Infinita enim miracula virtus diuina meritis beati Dominici in compluribus cœnobiis nostris in Hungaria effecit, quorum certus numerus iniri non potest. Item dux Benborch.

LITTERÆ GREGORII PAPÆ IX. DE CANONIZATIONE B. DOMINICI.

1. GREGORIVS Episcopus Seruus seruorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus & Prioribus, Archidiaconis, Decanis, Præpositis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos litteræ istæ peruenerint: salutem & Apostolicam benedictionem. Fons Sapientiæ Patris Dominus noster Iesus Christus, cuius natura bonitas, opus misericordia: redimens & renouans quos creauit, qui vineam quam de Ægypto transtulit vsque ad consummationem sæculi non relinquit, sapienter signa propter instabiles mentes innouat, & mirabilia contra diffidentiam incredulitatis immutat, dum in Ecclesiæ nascentis exordio post obitum Moysi videlicet finem legis, ascensurus equos in Euangeliorum quadrigis, quæ vere sunt sanitas arcu sacri eloquij, quem donec Iudæus infirmetur intenderat, & iuramentis quæ in Patribus nobis disposuerat suscitatis confidentiam Hiericho, gloriam mundi quem prædicationis fremitu obstupefactis gentibus vicerat calcaturus viam equis suis in mari faceret, & in Rahab salutem latitudinis gentium signo coccineo figurarent. In prima quadrigarum quatuor egredientium in Zacharia de medio duorum montium æreorum protulit equos rufos populorum Principes fortes terræ, qui per obedientiam fidei Deo Abraham Patris credentium in fundamentum noui fœderis adhærentes, ad ducis instar, tinctis de Bosra id est, tribulationis ánguſtia vestibus cuncta suæ signa militiæ rubricarunt, vt pro futuræ gloriæ gaudio præsentem gladium non timentes effecti martyres, id est, testes nouæ legis libro confessionis voce subscriberent, & forinsecus miraculorum signis ad stipulationum robur appositis, librum & tabernaculum quod Deus & non homo fixit, ac Euangelici vasa mysterij non brutorum, sed rationabilium, hostiarum sanguine tingeret, & in vniuersam spaciosi maris faciem sagena prædicationis expansa multiplicatam super numerum de cunctis, quæ sub cœlo sunt, nationibus Ecclesiam congregarent. Sed quia præsumptio multitudinem & malitia subsecuta est libertatem, in quadriga secunda sub colore qui lugentibus ac pœnitentibus congruit, equestrem cuneum deputauit, qui ad claustrale desertum ductus per spiritum sub noui Israelis auriga sanctissimo Benedicto, velut sub altero Heliseo filij prophetarum, communis vitæ bonum occasione multitudinis perditum in iocundæ cohabitationis grata societate restituit, & sic vnitas scissum rete restituens ac per opera pietatis ad terram Aquilonis, vnde omne malum panditur proficiscens, eum fecit in ingressis thesauros viuis & contritis corde quiescere, qui dedignantur in corpore subdito peccatis habitare. Post quos quasi lapsum renouaturus exercitum, & redditurus iubilum post lamentum, applicitis ad quadrigam tertiam equis albis, Fratribus Cisterciensis ordinis & Florensis, velut tonsarum greges geminæ charitatis fœtibus vberes de pœnitentiæ lauacro fecit ascendere, Sancto Bernhardo ariete ouium in virtute Spiritus qua ex alto indutus extitit, & in abundantia frumenti vallium præeunte, vt transeuntes liberati per eum in fortitudine clament ad Dominum, dicant hymnum, & ponant castra Dei exercituum super mare. Nouo igitur Israele his tribus agminibus turmis totidem quas Philistiim fecerant occurrente hora vndecima cum dies iam declinasset ad vesperum, & propter iniquitatis abundantiam charitate plurimum frigescente vergeret iustitiæ radius ad occasum: quia vineam ad quam Paterfamilias operarios diuersis temporibus denarij conductos conuentione præmiserat, non solum vitiorum vepres & spinæ peruaserat, sed iam propemodum vulpeculæ demolientes conuertere in alienæ vitis amaritudinem intendebant, aduersus infestissimam multitudinem militiam adunare voluit promptiorem, & sicut in præsentiarum cernimus post trium signis differentium tyrocinia quadrigarum, in quadriga quarta equos varios & robustos Prædicatorum & Minorum Fratrum agmina cum electis Ducibus simul in prælium directurus Spiritum Sancti Dominici suscitauit, & ei velut equo suæ gloriæ præbens fidei fortitudinem & feruorem Diuinæ prædicationis hinnitum circumdedit collo eius. Qui gerens à pueritia cor senile, ac in mortificatione carnis eligens viuere, vitæ requisiuit auctorem: & Deo deditus, ac in Nazareum sub Beati Augustini Regula consecratus, sedulum circa Sancta Samuelis imitatus obsequium, in castigatione desiderij piissimum Danielis continuauit affectum. Iustitiæ semitas & Sanctorum vias strenuus athleta custodiens, & vel ad momentum de tabernaculo Domini de militantis Ecclesiæ magisterio ac ministerio non discedens, carnem spiritui & sensualitatem subijciens rationi, & factus vnus cum Deo spiritus, totus in eum per excessum mentis pergere studuit, & sobriæ compassionis studiis à charitate proximi non recessit: quo sagittante delicias carnium, & fulgurante mentes lapideas impiorum, omnis hæreticorum secta contremuit, omnis Ecclesia fidelium exultauit. Ætate crescente creuit & gratia: quandoquidem inexplicabile gaudium de zelo concipiens animarum ad eloquia Dei dedit animum, & per Euangelium Christi multos generans in conuersione tam strenua multitudinis Euangelicæ dignitatis officium profitentis nomen & opus in terra meruit obtinere maiorum: Pastor & Dux inclytus in populo Dei factus, nouum Prædicatorum Ordinem instituit meritis, ordinauit exemplis, nec miraculis confirmare desiit euidentibus & probatis. Nam inter opera sanctitatis & signa virtutis, quibus in carne positus claruit diuersorum curatis languoribus, loquelam mutis, visum cæcis, surdis auditum, gressum paralyticis, & sanitate pristina multarum generibus inualetudinum restitutis, apertè patuit, qualis spiritus in eiusdem sanctissimi gleba corporis habitauit. Cum igitur ex multa familiaritate quam nobiscum in minori constitutis officio habuit, argumenta sanctitatis ipsius ex insignis vitæ testimonio constitissent, esset que postmodum de miraculorum veritate dictorum facta nobis per testes idoneos plena fides: Nos cum commisso nobis grege Domini confidentes eius posse suffragiis per Dei misericordiam adiuuari, vt cuius in terris solatium gratiosæ familiaritatis habere meruimus,

eius